

miers), Francesc X. Garriga (catedràtic d'Institut), Santiago de la Riva (ric) i Manuel Bruguera (ric).

Com a regidors corporatius es nomenà a : Marquès d'Alós (noble), Hilari Marimón , Francesc Alegret Anguera, Clement Guix (gran propietari de terrenys afectats per l'aixamplament del cementiri d'Horta), Ferran Tallada Cornellá, Pere Oromí, Miquel Useros García, Lluís Damians Gari (advocat), Faustí Amorós Simó (Passant del Sr. Ponsá), Joan Nualart (popular orador dels mítings de la Unió Monàrquica Nacional), Josep Mata Juliá (ric), Felip Proubasta Masferrer, Francesc de P. Molins Vilaret, Enric Larrañaga (expertíssim caçador) Manuel Juncadella Robert (ric. Germà del diputat provincial) i Joan Salas Antón (socialista).

Els nomenaments no van satisfer ningú: aguditzà el malestar en el sí de la corporació i indignà l'opinió pública, ja que era una reorganització sense procediment electoral. (17)

Els radicals assenyalaren com el procediment afavoria el nomenament de polítics ultradretans (18), mentre que els regionalistes denunciaren l'oberta infiltració de la Unió Monàrquica Nacional:

"... Amb el pretext de foragitar de l'Ajuntament la política, hi ha estat entronitzada una política. I aquesta política és ben coneguda a Barcelona i ~~al~~ tot Catalunya. No és pas una política nova. Es la política de la U.M.N. que, no cal oblidar-ho, era constituida pels corresponents a Catalunya dels anomenats antics partits, especialment els de la concentració liberal, albins i graciaprietistes, contra els quals fou dirigit el cop d'Estat del 13 de setembre". (19)

Aquesta penetració, consentida evidentment per Primo de Rivera, desgavellà l'equilibri que fins aleshores hi havia a l'Ajuntament. A la mateixa sessió constituent, cinc regidors renunciaren al càrrec per entendre que la política municipal era lliurada totalment a un partit polític.

Alfons Par i Ramon M^a Puigmartí manifestaren el seu desacord amb aquestes paraules:

"... en estos bancos, junto a muchas personas independientes, con quienes no nos sabe mal colaborar, están sentados algunos representantes de dicho partido; ellos se preparan para ir a ocupar puestos a la Comisión Permanente. No los ocuparán con nosotros: prometimos que para no hacer política no queríamos políticos, ahí están. Nos marchamos..." (20).

També Enric de la Cera, Vicens Artigas i Julià Caparà consideraren ineludible la seva dimissió:

"... Desgraciadamente, la gestación que ha precedido la formación de este ayuntamiento, el ambiente creado de concuspicencias y ambiciones políticas concretadas en la separación y ambición de nombres, nos hace vislumbrar el resurgimiento de la política sobre la administración..."

Nosotros no somos ni queremos ser ningún grupo político organizado; somos libres e independientes y sólo aceptamos la jefatura de nuestra propia conciencia, repudiando la ingerencia de políticos del antiguo régimen, de tan tristes recuerdos y consecuencias para nuestra patria...

Podemos garantizar que la labor que hemos realizado únicamente administrativa, libres de todo perjuicio, y absolutamente desligados de la opinión política, ha sido basada siempre en la más estricta buena fe y en un verdadero amor patrio desinteresado y exclusivamente para el bien y el engrandecimiento de nuestra estimada ciudad!" (21)

El rebombori organitzat per aquestes renúncies trobà ressò als diaris, on es constatava que la bona fe de que feien gala els dimissionaris no era massa enganyosa. A "La Publicitat" es recull un comentari aparegut a "ABC", on es contrastava l'Esperit de transacció i acomodament del consistori barceloní, enfront les tendències de "duressa i descarnat espanyolisme" vigents a la Mancomunitat (22). Un comentari idèntic trobem a les planes del diari radical, on s'elogia la tasca de l'alcalde militar, (23), però sense oblidar la reivindicació de la política (24).

Les tèrboles tràfiques de la Unión Monàrquica Nacional, que actuava com a grup organitzat dins el consistori, provocaren inclús la dimissió de Fernando Alvarez de la Campa el 19-7-1924. La seva renúncia va anar acompañada amb la de 17 regidors "neutres que abominaven la política" (25).

L'hegemonia que aconseguí de dia en dia la U.M.N. feu que molt aviat s'anés considerant probable el nomenament per alcalde del Baró de Viver, el Marquès d'Olèrdola o el Marquès de Camps. (26)

Darius Rumeu Freixa, Baró de Viver, va ésser elegit batlle uns mesos més tard, en una sessió municipal constituent, on els 17 regidors neutres varen ser substituïts per simpatitzants de Unió Patriòtica. El procediment del nomenament fou una barreja d'elecció i de Real Ordre (27).

El Baró de Viver ocupà l'alcaldia fins els darrers dies de la Dictadura. La seva gestió va anar dirigida sobretot al redreç urbanístic de la ciutat, de cara a preparar l'Exposició, ja pròxima.

Les tasques culturals, també tenien, en aquest context, un paper a jugar. Calia que Barcelona aparegués davant els visitants com una ciutat civilitzada i europeitzant, i el seu ajuntament havia d'acomplir aquests propòsits.

La composició del consistori es mantingué pràcticament igual fins al final de la Dictadura. La inèrcia de la vida política afectà cada vegada més els afers municipals. Calia un ambient de pacificació somorta per a no posar en perill els beneficis que l'Exposició Universal reportaria als dirigents de la vida econòmica del país.

CAPITOL II.- L'AJUNTAMENT DE BARCELONA DURANT LA DICTADURA.

NOTES:

1. "Gaceta Municipal de Barcelona"
2. "Gaceta de Madrid", nº 69, 9-3-1924, pag. 1639.
3. idem, pag. 1245.
4. Real Ordre, 28-3-1924. Aplicació de l'Estatut Municipal, Real Decret 10-7-1924. Sobre organització dels municipis.
5. "Gaceta Municipal de Barcelona", 11-10-1923, nº 41, pag. 485.
6. "La Veu de Catalunya", 5-10-1923, i "El Poble Català", 7-10-1923.
7. Fernando Alvarez de la Campa estudià a l'Acadèmia d'Infanteria. Es graduà l'any 1897 com a Capità d'Estat Major i com a tinent coronel l'any 1916. Va fer la campanya de la guerra de Cuba i era gentilhome de cambra de S.M. "La Publicitat", 17-10-1923.
8. "Les institucions democràtiques", "La Publicitat", 4-10-1923.
9. "Les institucions democràtiques", "La Publicitat", 4-10-1923.
10. "La destitució del municipi". "L'Esquella de la Torratxa", 5-10-1923.
11. "Assenyalant perills", "La Veu de Catalunya", 18-10-1923.

12. "La incógnita. No nos asustan las medidas radicales", "El Progreso", 2-10-1923. "El pas de la riuada", "La Publicitat", 23-10-1923.
13. "La Política", "La Publicitat", 7-10-1923.
 "Els regidors de la Lliga", "La Veu de Catalunya", 7-10-1923.
 E. Maynés. "L'erari municipal", "La Veu de Catalunya", 10-10-1923.
 "El dret de defensa", "La Veu de Catalunya", 19-10-1923.
 "Els regidores de la Lliga", "La Veu de Catalunya", 19-10-1923.
14. "El vot corporatiu", "La Publicitat", 12-3-1924.
 "Cruzada popular", "El Progreso", 22-2-1924.
 "El pueblo debe defender el sufragio universal", "El Progreso",
 22-2-1924.
 "El Sufragio universal y el voto corporativo", "Los peligros
 del voto corporativo", "El Progreso", 27-2-1924.
 "La opinión española no pide el voto corporativo", "El Progreso",
 29-2-1924.
 "El sufragio universal en peligro", "El Progreso", 1-3-1924.
15. "La Veu de Catalunya", 16-3-1924 i "La Publicitat", 16-3-1924.
16. La llista completa està extreta de la "Gaceta Municipal de Barcelona", 10-4-1924 i la filiació i procedència d'alguns d'ells de "L'Ajuntament nou", "La Veu de Catalunya", 3-4-1924,
17. "La vida municipal", "El Progreso", 3-4-1924.
18. "El triunfo de la audacia. Maniobras reaccionarias", "El Progreso", 8-4-1924.
 "El nuevo régimen municipal", "El Progreso", 9-4-1924.
19. "La sessió de l'Ajuntament", "La Veu de Catalunya", 11-4-1924.

20. "Gaceta Municipal de Barcelona", nº 14, 10-4-1924, pag. 251.
21. idem.
22. "El Nou Ajuntament de Barcelona", "La Publicitat", 4-4-1924.
23. "Camouflage de ocasión. Divide i vencerás", "El Progreso", 2-3-1924.
24. "Temas de actualidad", "El Progreso", 2-3-1924.
"Ejemplaridad de un sistema. Reivindicación de la política", "El Progreso", 11-4-1924.
25. "Comentarios a la actualidad municipal. La Unión Monárquica Nacional quiere conquistar una posición", "El Progreso", 22-7-1924 i també "La Publicitat", 20-7-1924.
26. "La Publicitat", 22-7-1924.
27. "Los 17 mejores concejales son oriundos de Unión Patriótica" "El Progreso", 14-9-1924. "La Veu de Catalunya", 12-9-1924 i "La Publicitat", 14-9-1924.

000655

CAPITOL III :

LA COMISSION DE CULTURA.

III.1.- LA REORGANITZACIÓ DE LA COMISSIÓ DE CULTURA.

Quan el mes d'octubre de 1923, Primo de Rivera suspengué tots els ajuntaments constitucionals per nous consistoris automàticament nomenats pels governadors civils, a Barcelona es celebrà una sessió consistorial constituent i s'hi reorganitzaren les comissions municipals.

La Comissió de Cultura subsistí amb caràcter especial i tenia al seu càrrec: "la instal.lació, dotació de material i gestions administratives i tècniques, pel que fa tot el que sigui competència municipal a les Escoles Nacionals, grups escolars, Escoles Municipals, Institucions culturals, Biblioteques, cantines escolars, escoles del Bosc, colònies, exposicions d'art, Banda Municipal i relacions de l'Ajuntament amb la Junta de Museus". La formaven 7 regidors:

LLuís Amargós
Isidre Regás
Francesc Vila Teixidó
Josep Banqué
Agustí Esclasans
Carles Sala Parés
Ferran Cabezas

Dos d'aquests regidors passaren a integrar també la Junta Municipal de Primer Ensenyament i es proposà una terna formada pels Srs. Banqué, Esclasans i Sala per formar part de la Junta Provincial.

El mes de desembre, sense canvis en la composició consistorial, es produí una reorganització de comissions; va desaparèixer la de Colònies Escolars i Escoles del Bosc, però no el servei municipal que passava a ser administrat per entitats privades, convocades per concurs. La Comissió de Cultura subsistí amb lleugers canvis en la seva composició: Francesc Sirona, Federic Camps i Vicens Artigas substituïren als Srs. Amargós, Regás i Cabezas.

La renovació total del consistori, arrel de l'aplicació de l'Estatut Municipal, afectà la Comissió de Cultura, on només es mantingué el Sr. Banqué. Tots els altres regidors que la formaven varen ser substituïts per Climent Guix, Francesc X. Garriga Palau, Leopold Casero Sánchez i Josep M^a Mata Juliá. Aquesta fou la comissió que es perllongà fins a la fi de la Dictadura. Es considerava regidor adscrit a la Comissió de Cultura el Sr. Gay de Montellà.

En els primers temps, el tinent d'alcalde delegat accidental de Cultura fou el Sr. Rafael del Río i des de l'any 1927, el Sr. Francesc X. Garriga. La ponència de Colònies i Cantines fou ocupada per Josep Bonet del Río, a partir de l'any 1927, en que es reorganitzà el servei.

La Dictadura només bandejà als polítics professionals de la Comissió de Cultura, com ho havia fet a la resta de l'ajuntament, deixant gairebé intactes les seves atribucions. Les modificacions més notables varen fer-se en el funcionament que es basava sobretot en l'existència de l'Assessoria Tècnica. Manuel Ainaud el seu cap, va ser separat del seu càrrec i l'Assessoria desmantelada.

El personal tècnic adscrit a la Comissió de Cultura va quedar reduït als càrrecs següents:

"Art. 23.- La especialidad de cultura la constituirán los cargos siguientes:

Director del Archivo Histórico
Director del Museo Arqueológico
Encargado de las publicaciones del Archivo
Encargado de los trabajos de excavaciones
Conservadores del Archivo Histórico
Conservadores del Museo Arqueológico
Auxiliares de la biblioteca del Archivo
Auxiliares del Museo Arqueológico
Directores y Directoras de las escuelas especiales, de Música, de la Banda Municipal
Profesores y Profesoras
Maestros y Maestras
Profesores Auxiliares
Ayas.

" (1)

Les activitats de la Comissió de Cultura durant el període dictatorial, poden resseguir-se a través del següent resum cronològic.

III.2.- CRONOLOGIA DE LES REALITZACIONS DE LA COMISSION DE CULTURA.

ANY 1923

26-9-1923.- Disposició segons la qual els alumnes de l'Escola del Mar havien de pagar matrícula, a excepció dels que tinguessin una cedula familiar inferior a l 8^a classe.

1-11-1923.- Els regidors Amargós, Esclasans i Sala proposen la inauguració de l'Escola del Parc del Guinardó el dia 5 del mateix mes.

27-12-1923.- Es dissolta la Junta d'Exposicions de Belles Arts i és anomenada una comissió per controlar les despeses de l'anterior Junta. Es sol·licita ajut a l'Acadèmia Provincial de "Bellas Artes" per dur a terme la tasca encomenda fins aleshores a l'esmentada Junta.

31-12-1923.- S'accepta el llegat de Rosa Mitjavila per a escoles o asils de sordmuts.

ANY 1924

28-2-1924.- A fi d'adoptar un plà de col.laboració amb altres corporacions oficials sobre creació, sosteniment i règim d'institucions culturals, i a fi d'evitar l'exòstència simultània de les que tinguin un mateix origen i objecte, s'interessa a la Mancomunitat per a qüe designi una ponència de diputats que junt amb uns quants regidors estudiïn el problema. L'estudi ha d'ampliar-se també amb tot el que faci referència a beneficència.

26-5-1924. - Per votació secreta queden designats nous regidors per a les següents comissions i delegacions:

Junta provincial de l'^a Ensenyança - Antoni Ballabriga Vidaller
Comissió Especial de Colònies Escolars - Leopold Casero Sánchez,
Francesc de P. Xercavins i Josep Banqué Falu.

23-6-1924. - S'obre un crèdit de 5.000 ptes per a l'organització i servei de projeccions fixes i animades en les escoles municipals i nacionals.

30-6-1924. - Es destinen 26.250 ptes. per a la publicació de fullets de divulgació de l'obra cultural de l'Ajuntament.

30-6-1924. - A l'acabar-se el contracte amb els mestres agregats, anomenats el 22-7-1922, s'obre concurs per a la provisió de 42 places d'agregats.

30-6-1924. - S'autoritza a la Comissió de Cultura per a l'organització de vacances estiuengues als alumnes de Vilajoana.

11-8-1924. - Es destinen 50.000 ptes. per als banys de mar dels escolars pobres.

15-9-1924. - A fi de continuar l'ensenyament musical a les escoles municipals i nacionals, segons el plà aprovat el 1-8-1923, es disposa la consignació que figura en el pressupost.

22-9-1924. - S'aprova la publicació d'un folletó explicatiu de l'intercanvi de colònies escolars amb l'Ajuntament de Madrid.

22-9-1924.- Distribució definitiva del pressupost per a cantines escolars:

- Cantina Montjuic, 50.000 ptes.
 - " Guinardó, 25.000 ptes.
 - " escoles públiques, 30.000 ptes.
 - " Escola Labors i Oficis, 30.000 ptes.
 - " , material i trasllat dels alumnes i professors de Vila-joana, 92.600 ptes.
- Personal subaltern, neteja, salvament i vigilància de l'Escola del Mar, 12.000 ptes.

13-10-1924.- Nomenament de 42 mestres agregats.

ANY 1925

9-2-1925.- S'obre un concurs entre escriptors espanyols per fer una cartilla que tracti de l'educació cívica dels infants. El premi, donat per l'Associació de Propietaris de la dreta del Passeig de Sant Joan, consisteix en 1.000 i 500 ptes. El jurat estarà format pels tinents d'alcalde, Delegat i regidors de la Comissió de Cultura, el regidor Faustino Simó, la degana de l'Associació de Mestres Nacionals de Catalunya, la presidenta de la Junta de Dames de Barcelona i la directora de l'Escola Normal.

23-3-1925.- S'encarrega el monument a Hermenegildo Giner de los Ríos acordat en la sessió del 17-7-1924. El projecte serà realitzat per l'arquitecte Bernardo Giner García i el bust per l'escultor Llimona. Serà col·locat al recinte de les Escoles del Parc de Montjuic.

27-4-1925..- Es destinen 33.000 ptes. per a l'ampliació de banys de mar a les Escoles Comercials d'Adultes i Professionals de la Dona.

1-6-1925..- S'aprova l'informe elaborat pel regidor Francesc J. Gàrriga sobre les escoles de Vilajoana, referent als aspectes abusius i de deficient administració de la mateixa.

En aquest informe es proposa la creació d'un Patronat de Control, designat per l'alcalde, sense que necessàriament tingui que recaure en membres de la Comissió de Cultura.

13-7-1925..- Es posa a disposició del Delegat de Cultura la quantitat de 50,000 ptes. per als serveis dels banys de mar.

21-9-1925..- Es tradueix al castellà el Reglament de Becaris i s'introdueixen les següents modificacions: Els becaris tenen dret a la pensió, 100 ptes. per a llibres i material i matrícula gratuïta en un centre oficial.

28-9-1925..- Es declara urgent la formació de Patronats per informar sobre el funcionament de les escoles d'anormals. En formaran part:

- 2 regidors.
- El Tinent d'Alcalde Delegat de Cultura.
- Un eclesiàstic.
- Un metge.
- Un inspector de primer ensenyament.
- Un representant dels pares.

26-10-1925..- S'aprova la publicació de 2.000 exemplars de les normes dictades pels governs francès i espanyol respecte a l'orientació espiritual de les ensenyances que es donin a les escoles i a l'ús de la llengua.

26-10-1925.- Es decideix traduir i editar al castellà l'obra "Les construccions escolars" per la gran demanda arreu de l'estrangeir.

23-11-1925.- Es deixa sense efecte la suspensió de les obres dels grups escolars Pere Vila, Lluís Vives, Milà i Fontanals i Ramon Llull. Es consigna el següent pressupost per acabar-los:

Pere Vila - 779.497'61

Lluís Vives - 545.215'93

Milà i Fontanals - 1.075.666'30

Ramon Llull - 1.033.075'01.

Es precisa que aquest acord no significa autorització de la continuació de les obres, que queden suspeses fins que es resolgui sobre l'informació que s'està practicant, ni renúncia a sol·licitar subvenció de l'Estat.

7-2-1925.- Ramon Arrufat Mestres guanya el premi sobre la millor cartilla d'educació cívica amb l'obra titulada "El buen ciudadano".

21-12-1925.- Es decideix la graduació de l'Escola La Farigola, a partir del proper curs.

31-12-1925.- S'aprova l'obertura d'una escola de nenes de 2 classes, a la barriada de la Salud, i la urbanització de cases barates de la Cooperativa de Periodistes.

ANY 1926

8-2-1926.- S'entreguen les següents quantitats al Regidor de Cultura: 3.000 ptes. per a l'adquisició i confecció de vestits per als nens

de les escoles públiques. 2.000 ptes. per a banys de neteja als escolars necessitats.

22-2-1926.- Per dur a terme un plà orgànic de col.laboració entre Ajuntament i Diputació sobre institucions culturals, es designa una ponència mixta de 4 funcionaris, per a que, en el plaç d'un mes presentin una memòria sobre:

- Institucions culturals de l'Ajuntament.
- " " " la Diputació.
- Pla per a cada una d'elles.
- Matèries i intensitats dels respectius plans d'estudi.
- Institucions que estan duplicades.
- Obligacions legals de l'Ajuntament en matèria cultural.
- " " " de la Diputació " " "
- " " que poden ser permutable.
- Procediments de col.laboració en aquelles institucions que no encaixen en el programa legal de les respectives corporacions.

7-6-1926.- S'agrega a la Comissió de Cultura, com a vocal de Colònies, la regidora María López de Sagredo.

28-6-1926.- Es forma una ponència, presidida per Laureano de Peray i integrada pel Doctor Mer i Güell i el funcionari de la Comissió de Cultura, Sr. Cortina, per confeccionar un pla d'inspecció mèdico-escolar.

12-7-1926.- El servei de cantines tindrà un 25% de places gratuïtes i un 75% pagaran 0'25 ptes. diàries.

12-7-1926.- Concurs per proveir 40 places de mestres agregats, per haver acabat el bienni de duració dels anteriors.

13-7-1926.- Les consignacions aprovades per a l'acabament dels grups escolars es refereixen també a obres i adquisicions per a l'Escola de Música i a altres grups escolars que puguin construir-se o adaptar-se.

16-8-1926.- S'obre un concurs per als propietaris que vulguin oferir locals per a escoles entre les quantitats de 900 i 6.000 ptes.

23-8-1926.- S'aprova el reglament de les biblioteques escolars circulants i s'obre concurs entre les escoles nacionals i municipals per al préstec de 23 biblioteques per un any. S'institueix el "Día del libro" en totes les escoles que rebin la biblioteca circulant on s'organitzaran conferències sobre el sentit de la diada.

30-8-1926.- Es declaren exents de drets de matrícula els centres d'ensenyament primari, especial, professional i artístic que depenen de l'Ajuntament.

13-9-1926.- A partir del ler. d'octubre es donaran els següents cursos de perfeccionament per a mestres nacionals i municipals:

- Decroly (Srs. Olmo i Giménez)
- Montessori (Dolors Canals i Mercè Climent)
- Educació Física (Srs. Bricall i Millán)
- Bacteriologia (Srs. González i Domingo del Laboratori Municipal)
- Preparació Aies.

13-9-1926.- Es consignen pressupostos de 15 978'20 i 72 864'71 per a l'acabament de les obres d'habilitació de l'escola "Vaquería del Parque".

13-9-1926.- S'aproven les conclusions de la Ponència Mixta sobre Institucions Culturals. Les reformes proposades faran efecte a partir del proper curs.

4-10-1926..- Es cobreixen 10 places de professors de cultura musical per a les escoles. Es anomenat director general de l'ensenyament musical a les escoles Joan Lamotte de Girgnon.

4-10-1926..- Nomenament de 32 mestres agregats.

11-10-1926..- Destitució de J. Folch i Torres com a director de museus per a "no reunir las condiciones exigidas en la legislación vigente".

1-11-1926..- "declarar destituido de su cargo al Jefe de la Asesoría Técnica de la Comisión de Cultura, don Manuel Ainaud Sánchez, con pérdida de todos los derechos como empleado municipal, por las faltas graves de inasistencia a la Oficina por espacio de más de quince días y por abandono de servicio".

1-11-1926..- Es convoca una reunió de la Junta del Patronat Massana, per aprovar les normes de sosteniment i ampliació de la Biblioteca Massana, fixar les bases per a l'adjudicació del Premi Massana, estudiar un pla per crear una Escola de Belles Arts i confeccionar el reglament per regir el Patronat encarregat de dites funcions.

29-11-1926..- Fixació de la plantilla definitiva de les Oficines de la Comissió de Cultura per l'any 1927.

31-12-1926..- Es deixa sense efecte l'acord de 9-9-1926 relatiu a la celebració de cinc cursetes de perfeccionament per a mestres.

ANY 1927

24-1-1927.- S'inverteixen 13.104'8 ptes. per a beques d'alumnes de les Escoles Complementàries d'Oficis. Aquestes despeses inclouen matriculació i hospedatge.

31-1-1927.- Es creen amb caire permanent uns cursets ambulants d'ensenyament domèstic destinats a les alumnes de les Escoles Complementàries i Comercials d'Adultes i a les nenes dels últims graus de les escoles municipals. El pressupost assignat és de 3.600 ptes. La realització corresindrà a Maria Gràcia Pont i Maria Roldán.

21-2-1927.- Es paguen 6.000 ptes., consignades per a la festa del Rober Escolar.

21-2-1927.- Convocatòria de concurs per proveir de places docents a Vilajoana.

21-2-1927.- Reanudació de les obres al grup escolar Milà i Fontanals pel mateix constructor, previ pagament d'una indemnització per la suspensió de les obres i pels interessos de les quantitats atrasades, per un total de 1.039.104'26. Idem. grup escolar Ramon Llull, total 781.821'27. Idem, grup escolar Lluís Vives, total 281.749'08.

28-2-1927.- Es paguen 3.000 ptes. al Rober Escolar.

14-3-1927.- S'organitzen les ensenyances de cultura física a les escoles municipals (Bosc, La Salud, Guinardó, del Mar, Labors i Oficis, Sordmuts), amb la col.laboració del metge higienista municipal. Les classes aniran dirigides sobretot als alumnes amb insuficiències respiratòries.

28-3-1927. - Es contracta el lloguer d'un camp a Sant Boi de Llobregat per fer pràctiques agrícoles als nens de l'escola del carrer Hospital 93.

23-5-1927. - Es decideix habilitar el Palau Güell per a escola, segons acord de la Comissió Municipal Permanent de 18-5-1927.

30-5-1927. - Es paguen certificacions d'obres del grup escolar Milà i Fontanals.

13-6-1927. - Es dóna la conformitat a l'estat de comptes de colònies de l'any en curs per una quantitat de 350.000 ptes.

13-6-1927. - A part de l'anterior quantitat designada s'han després 33.966 ptes., de les quals 16.825 procedeixen de donatius particulars i la resta del remanent de l'any 1925.

20-6-1927. - S'encarreguen amb càrrec al pressupost vigent:

- teixit per a devantals
- 3.900 parells d'espardenyes
- 1.300 motxilles
- 1.300 capells de lona
- 110 dotzenes de pintes
- 107 " " raspalls de dents
- 59 " " " cabell
- 100 " " " d'ungles.

4-7-1927. - S'aproven les bases pel funcionament de les colònies escolars i banys de mar, presentades pel ponent Josep Bonet del Río.

25-7-1927. - Oposició per a una plaça a l'Escola Municipal de la Salud. Formen el tribunal dos regidors, Josep Gay de Montellá i Josep Bonet del Río.

15-8-1927. - Es crea una escola professional municipal de matarifes al matadero de Barcelona.

19-9-1927. - La Comissió Provincial Permanent es connecta amb el Municipi per a formular les bases de cooperació econòmica i d'enllaç d'ensenyances entre l'Escola del Treball i Les Complementàries d'Oficis, a fi d'establir classes de pre-aprenentatge i Aprenentatge, diurnes i nocturnes.

19-9-1927. - S'aproven les despeses d'organització i manteniment de les colònies de l'any 1926, per una quantitat de 22.971'99 ptes.

26-9-1927. - Concessió de beques per a matrícules a l'Ihstitut de Segon Ensenyament.

26-9-1927. - Proposta de reorganització del servei de cantines.

10-10-1927. - Es destinen 1.400 ptes. per organitzar els cursets ambulants d'ensenyament domèstic.

5-11-1927. - Consignació de 2.600 ptes. per a subministrar material d'educació física a les escoles municipals.

ANY 1928

16-1-1928.- Es destinen 2.305 ptes. per organitzar Cursos d'Ensenyament domèstic.

20-2-1928.- Es concedeixen beques als alumnes de les Escoles Complementàries d'Oficis, amb una quantitat de 8.250 ptes.

12-3-1928.- Es convoquen oposicions per a una plaça de mestre a l'escola del Guinardó.

26-3-1928.- S'eximeix del pagament de matrícula als nens necessitats de l'escola de Sordmuts.

26-3-1928.- S'adquiereixen 5.000 exemplars del llibre editat pel "Comité Femenino de Reformas Sociales" pels nens de les escoles.

26-3-1928.- S'obre concurs per proveir la plaça de Cap del Negociat de Cultura.

30-4-1928.- Nomenament de Isidor Ribas Bassoa com a cap del Negociat de Cultura.

4-6-1928.- S'aproven les següents despeses de cantines: 18.459 i 3.600 ptes.

25-6-1928.- S'abonen 16.400 ptes. per a cantines.

2-7-1928.- S'adjudiquen 3.985 ptes. per adquirir material d'educació física per a les escoles municipals.

23-7-1928.- Es destinen 6.750 ptes., per a beques dels alumnes de les Escoles Complementàries d'Oficis.

13-8-1928.- Es dóna l'enterat a la Real Ordre de la Dirección General de Comercio, Industria y Seguros, sobre la creació de Patronats locals provisionals de formació tècnico-industrial.

20-8-1928.- S'adjudiquen 1.500 ptes per a subministrar vestuari pels exercicis d'educació física a les escoles.

3-9-1928.- S'obre concurs per a proveir 40 places de mestres municipals agregats. Formen el tribunal el Tinent d'Alcalde delegat de Cultura, 2 regidors de la Delegació de Cultura, el cap de negociat de Cultura i Rosa Sensat, directora de l'Escola del Bosc.

17-9-1928.- S'aproven els comptes de 20.000 ptes, per a cantines i de 15.000 per a colònies.

1-10-1928.- La conservació de monuments passa a dependre de la Delegació d'Obres Pùbliques. Des d'ell 31-8-1926 depenia de la Delegació de Cultura.

1-10-1928.- El regidor Garriga prposa que es facin cursos nocturns d'aprenentatge en totes les escoles Complementàries d'Oficis.

5-11-1928.- S'aproven comptes de 15.000, 20.000, 35.000, 14.050 i 15.000 per a colònies.

19-11-1928.- S'aproven comptes de 50.000 i 3.241 ptes per a Cantines.

26-11-1928.- S'aproven comptes de 1.775 i 3.190 per a Cantines.

26-11-1928. - Adjudicació de 60.000 ptes, pel mobiliari del grup escolar Primo de Rivera.

3-12-1928. - Es dóna l'enterat a la constitució del "Patronato Local de la Junta Regional de Enseñanza" de la Diputació.

3-12-1928. - El regidor Garriga demana que les escoles municipals d'anormals passin a dependre de la Diputació i s'anomenin Escoles Provincials de Deficients.

10-12-1928. - S'aproven comptes de 50.000 ptes per a Colònies.

31-12-1928. - Adjudicació de 39.412 ptes. pel mobiliari del grup escolar Primo de Rivera.

ANY 1929

14-1-1929. - S'inverteixen 15.000 ptes per a banys de mar, i 15.000 i 3.100'90 per a Cantines.

21-1-1929. - Recepció de les obres del grup escolar Milà i Fontanals

4-2-1929. - Es destinen 3.500 ptes per a l'organització de cursos ambulants d'ensenyament domèstic a les escoles municipals.

11-2-1929. - Adjudicació de 320.200'92 pel mobiliari dels grups escolars Milà i Fontanals, Lluís Vives i Ramon Llull.

18-2-1929..- Concessió de beques als alumnes de les Escoles Complementàries d'Oficis per una valúa de 7.500 ptes.

25-2-1929..- S'anomena un representant municipal per anar a la subasta de les obres d'adaptació a escola de l'edifici de la Plaça Comas, a cel.lebrar el 2-3-1929.

11-3-1929..- Es destinen 17.135 ptes per a Cantines escolars.

11-3-1929..- S'obre concurs per adquirir terrenys per instal.lar-hi colònies a mar.

18-3-1929..- Aprovació del compte de 25.000 ptes de colònies escolars.

1-4-1929..- Aprovació del compte de 11.600 ptes de Cantines.

13-5-1929..- Es destinen 50.000 ptes "para embellecimiento, repintando y adecentamiento" de les escoles municipals amb motiu de la propera Exposició.

13-5-1929..- Proposta del Sr. Josep Ponsa demanant que es posi a disposició de la Majordomia 10.000 ptes per poder inaugurar els grups escolars Milà i Fontanals, Lluís Vives, Ramon Llull i Primo de Rivera. S'assenyala el dia 22-5-1929 per a la inauguració.

24-5-1929..- Es destinen 6.309'15 ptes. per a l'adquisició de vestuari de gimnàstica, pels alumnes de les escoles municipals.

18-2-1929..- Es convoquen oposicions per a una plaça a l'escola del Bosc de Montjuic. Formen el tribunal el Delegat de Cultura, 2 regi-

dors anomenats per l'alcalde, l professor de la Normal, el secretari de l'Ajuntament, l professor municipal, el director de l'escola i com a secretari del tribunal un funcionari del Negociat de Cultura.

16-9-1929.- Inversió de 15 000 ptes. per a Cantines.

7-10-1929.- Creació de l'Institut Elemental a l'escola del carrer Cuyás 7.

7-10-1929.- Es destinen 4 000 ptes per a comprar llibres en la Diada del Llibres, a fi de repartir premis entre els alumnes de les escoles municipals.

La màxima activitat de la Comissió seguí centrada en l'ensenyament primari, com ho demostra la taula-resum dels tipus de dictàmens elaborats per la Comissió de Cultura de l'annex nº 17.

III.3.- L'ACTIVITAT DE LA COMISSION DE CULTURA.

Dins la vida política barcelonina, poden distingir-se dos períodes: l'un, des de la destitució dels ajuntaments (octubre 1923) fins a la dimissió de l'alcalde militar, Sr. Alvarez de la Campa (any 1924). En aquest període, les activitats municipals es caracteritzaren pel seu intent de trencar només amb aquells sistemes de funcionament que eren ineficaços i contraris als interessos de la ciutat, vetllant per conservar la trajectòria de les realitzacions anteriors ben vistes pels barcelonins. El segon període començà amb la presa de possessió de l'alcaldia pel Baró de Viver, amb el qual es consumà l'ascensió de la Unió Monàrquica Nacional, que substituí en les corporacions locals l'antic grup hegemònic regionalista.

L'odi que els monàrquics pràmoriveristes sentien vers les institucions culturals autònomes s'havia manifestat ja en la seva participació en el desgavallament de la Mancomunitat, que culminà en la desaparició total d'aquest organisme.

També des de la Diputació i més tard des del Municipi, tingueren cura d'anar desfent l'obra regionalista, aplicant-se a fiscalitzar el treball realitzat en les escoles especials i més tard a afeblir les dotacions o fins i tot fer desaparèixer els Patronats Mixtos.

La Comissió de Cultura fins l'any 1924 només es veié afectada en les seves realitzacions pel tomb que la pintoresca política de Primo de Rivera imprimia a les manifestacions culturals públiques.

A la repressió de la catalanitat en la llengua i en els continguts de l'ensenyament, s'hi afegí l'exaltació dels valors "patriòtics" i "espanyolistes". Així els regidors de la Comissió De Cultura donaren xerrades a les escoles sobre la significació de la jura de bandera (2), demanaren la col.laboració dels mestres per celebrar la "festa de la Raça" (3) i per ensinistrar els mestres en les noves orientacions, la comissió edità un fulletó on recollia el text d'una Real Ordre sobre els continguts de l'ensenyament i una circular del Ministeri Instrucció Pública francès on es feia referència a l'ús dels dialectes a l'escola.

Noves matèries s'afegiren als programes escolars, amb la valoració del desenvolupament del cos i la utilitat de coneixements com la gimnàstica, l'ensenyament domèstic per a les noies i el tècnic per als nois. Fins i tot s'arribà a fer un curs de cria del cuc de seda a l'Escola del Bosc de Montjuic seguint les orientacions personals donades per Primo de Rivera en un discurs.

Les subvencions municipals que abans anaven a parar a mans dels partits polítics per als seus centres de barri, foren ara destinades a ajudar les obres benèfiques, o a escoles confessionals i privades de països germans (Alemanya i Itàlia). L'Ajuntament contribuí a l'esplendor de les processons religioses i estimulà amb ajuts la celebració d'actes litúrgics a les escoles municipals (primeres comunions). Però la prova més notòria de la nova orientació que es donà a les subvencions, fou el gran abast de les denegacions o centres i entitats que les venien rebent regularment des de feia molts anys (veure llista d'entitats subvencionades en l'annex nº 18).

Les escoles nacionals de Barcelona varen continuar fincionant més o menys al mateix ritme. Els dictàmens de la Comissió de Cultura recu-

llen una actuació similar a la del període anterior, pel que fa referència al material, reparacions, locals llogats, nomenament de mestres auxiliars, etc... Moltes degueren de canviar de local com pot constatar-se en l'annex nº 19.

El Patronat Escolar es veié afectat per les mesures repressives contra les institucions autònomes. Una Real Ordre de 14-2-1924 el declarava dissolt, considerant que amb la posada en funcionament dels grups escolars ja havia finit la seva missió. Curiosament el Patronat Escolar de Madrid, de règim idèntic, subsistí al llarg de tota la Dictadura. Les dues escoles del Patronat, Baixeras i La Farrigola, malgrat veure's privades de la seva relativa autonomia, no varen perdre però cap dels seus mestres.

El trencament més espectacular amb l'actuació anterior fou la paralització de les obres dels grups escolars, arran de la inspecció que s'obrí per controlar les possibles irregularitats en els contractes d'obres.

Si fins 1924 podem parlar d'una relativa continuitat, deguda a l'actuació d'un consistori políticament "neutre", aquesta s'estroncà quan els homes de la Unión Monárquica Nacional es feren amb les eines del poder. Cal ressaltar que l'Assessoria Tècnica, cor i cervell de la Comissió de Cultura, es mantingué inalterable els primers anys malgrat les inspeccions que sobre ella recaigueren, i com el seu responsable Manuel Ainaud va sapiguer capejar les desavinences amb el nou règim fins el 1926.

Iniciada l'empresa de sanejament de les corporacions, s'obrí un període d'informació pública, on tothom podia formular les queixes que tingués en contra de la gestió dels darrers ajuntaments constitucio-

nals. Malgrat la poca significació del procediment, tenint en compte l'ambient repressiu, és curiós de destacar com sobre l'activitat cultural només hi hagueren dues queixes procedents d'un centre religiós (4).

Al 1926 començà l'endegament de dos expedients -un per absència del lloc de treball i l'altre per manca de la titolació adequada- que separaren a Manuel Ainaud i Josep M^a Folch i Torres dels seus càrrecs municipals, amb la qual cosa s'aconseguia la paralització d'un determinat impuls a les tasques culturals. L'Ajuntament acordà la destitució de Manuel Ainad en la sessió municipal del 27-10-1926, per "faltas graves de inasistencia a la oficina por espacio de más de quince días y por abandono de servicio". L'acord fou prés per unanimitat. El mes d'abril de 1927 Ainaud feia un recurs contra l'acord municipal, que fou desestimat el 17-1-1927. (5)

Aquest fet no significà però, l'abandó de la política cultural al municipi. En el moment de la seva presa de possessió, el Baró de Viver deixà clar que no pretenia arrambar amb tota l'experiència de tasques culturals manada amb anterioritat, sinó que volia enquadrar-la en una altra idealitat:

"... El Departamento de Cultura es uno de los más interesantes y que más debe preocupar al Ayuntamiento de Barcelona porque lo cierto es que en esta sección, en donde han existido muchos bluffs... se impone la reorganización a base de una disciplina absoluta, dando una cierta intervención a determinados elementos del Estado para que cesen criminosas influencias y se extirpe esta malévolas semilla que se iba inculcando en el corazón de los niños, a los que se procuraba apartar por completo del amor que debemos a la Patria..."

Tanemos el firme propósito de continuar los grupos escolares, de ir a la construcción de cuantas escuelas sean necesarias, porque entendemos que uno de los principales problemas de toda ciudad organizada es el de las escuelas, y Barcelona, en la actualidad está faltada de ellas. Hemos de procurar en el próximo presupuesto dotar este servicio en lo necesario, para evitar este vergonzoso espectáculo que ofrecen los enjambres de chiquillos, en ciertos barrios de la ciudad, vagabundeando por las calles, sin escuela a donde ir y siendo un posible plantel para el día de mañana de malos ciudadanos y elementos perturbadores para la sociedad... (6).

Així durant la gestió del Baró de Viver es tornà a treballar en els vells projectes dels grups escolars, potser més amb la finalitat d'embellir i dignificar Barcelona davant la imminent exposició que no pas per preocupació cívica, com ho demostra la cessió feta per l'Ajuntament al cos de la Guàrdia Civil dels terrenys de l'antic escorxador de Gràcia (Travessera de Gràcia-Nàpols), destinats a escoles, per edificar-hi una caserna (7).

Alguns edificis varen enllestit-se i es pogué celebrar un festival per a la inauguració d'un d'ells, a la qual, varen assistir el Rei i el President del Consell de Ministres, en el Parc Güell, on s'airecava l'antic Palau Güell, convertit ara en escola Primo de Rivera (8), seguint les orientacions de la Direcció General de Primer Ensenyament de construir a cada província un grup escolar amb aquest nom.

L'adaptació de l'edifici fou realitzada per l'arquitecte Adolf Florensa que redistribuí l'espai interior situat en la planta baixa el hall, despatx del director, enfermeria i dutxes, a l'entressol,

l'aula de pàrvuls, el menjador i cantina; i als dos pisos superiors les aules de nens i nenes amb una capacitat total de 320 alumnes.

Pensada com a escola a l'aire lliure, les activitats havien de desenvolupar-se a l'exerior on es comptava fins i tot amb un teatre grec, que fou destruit durant la guerra civil. Fou reinaugurada l'any 1931, amb el nom de grup escolar Baldiri Reixac.

A l'any 1929, coincidint amb la inauguració de l'Exposició, el consistori destinà 50.000 ptes per repaintar i millorar l'aspecte exterior de les escoles municipals.

Però, durant els anys de Dictadura, potser l'impuls més considerable el reberen les institucions paraescolars.

El servei de cantines fou reorganitzat (veure annex nº 20) i augmentà el nombre d'alumnes que se'n beneficiaven. També s'expansió el servei de banys de mar i les colònies no veieren massa tergiversada la seva obra, ja que continuaren funcionant de forma semblant a la d'abans i eren portades pels mateixos mestres.^(veure annex nº 21) Les colònies escolars no quedaren recloses a Catalunya, ans s'intercanviaven les estades en diferents contrades de l'Estat espanyol:

"... Una de las principales cuestiones que debe preocupar a la Comisión de Cultura es la intensificación de las colonias escolares y su intercambio con las de otras regiones y para lograrlo todos estamos dispuestos a realizar cuantos sacrificios sean necesarios hasta el extremo de considerar... obra predilecta del Ayuntamiento todo lo que a intercambio de colonias escolares se refiere..."
(9)

Així el canvi més notable en les realitzacions de la Comissió de Cultura no se sentí pas en les seves activitats sinó que fonamentalment afectà el contingut d'aquestes. Tots els pressupostos ideològics que tenia des de la seva creació quedaren arraconats per la política del nou règim. La dictadura no podia combregar amb els principis de catalanitat que fonamentaven les realitzacions de la Comissió de Cultura, però sí podia gaudir-ne i fer-se-les seves, esborrant-ne llur contingut.

Aquesta tergiversació dels objectius inicials de la Comissió de Cultura, com fou rebuda pels grups polítics que l'havien impulsada?

Els regionalistes es preocuparen sobretot per la supervivència de la Mancomunitat i procuraren salvaguardar de les embranzides represives les manifestacions més elementals de catalanitat, sobretot la llengua.

Les tasques culturals del municipi foren reivindicades només com una part del poder polític que abans tenien els ajuntaments i que la Lliga considera necessari tornar a exercir pel bon desenvolupament de la convivència ciutadana (10). Es sintomàtic que a les planes de "La Veu de Catalunya" no es parli ni tant sols de la supressió del Patronat Escolar -potser el guany políticament més significatiu del període anterior-, malgrat que en el moment de la seva concessió foren els regionalistes els qui més el valoraren.

La preponderència d'intel·lectuals dins el grup d'Acció Catalana, és potser la raó que explica la major preocupació d'aquest partit per la tasca cultural deturada. Pocs dies després de la supressió del Patronat apareixerent a "La Publicitat" uns quants articles -cu-

riosament signats per estrangers- on es lloava i valorava la gestió de la ajuntaments anteriors en matèria educativa (11).

Els radicals estaven més interessats per la pròpia subsistència política i en el seu diari reivindicaren qüotidianament les llibertats elementals, mentre que deixaven de banda els afers culturals barcelonins, que tant els havien preocupat quan caigueren a mans regionalistes.

Després del fracàs de la "Unión Patriótica" i els successius abandons de lleialtat de la majoria de caps de l'exèrcit, Primo de Rivera presentà la dimissió al Rei, que li fou acceptada el 28 de gener de 1930. Qudava pocs temps de vida per a la monarquia i Primo de Rivera no havia aconseguit deixar el país en millors condicions que com el va trobar. El període de major tolerància que visqué Catalunya, als mesos següents, permeté el ressorgiment de tots els grups mantinguts en el silenci durant set anys. Quan es proclamà la República, el primer govern de la Generalitat tenia un gran avantatge: les institucions creades i desenvolupades anteriorment, malgrat la seva eliminació, no estaven mortes. Recuperant-les i adaptant-les a les noves necessitats no era una tasca impossible.

CAPITOL III.- LA COMISSION DE CULTURA

NOTES :

1. "Reglamento general de empleados del ayuntamiento de Barcelona". "Gaceta Municipal de Barcelona", 6-7-1925. Pag. 519.
2. "La Publicitat", 20-3-1924.
3. "Gaceta Municipal de Barcelona", 26-12-1927.
4. El director de "El Instituto Salesiano de San José" demana se'l tingui en compte a l' hora de repartir les subvencions municipals ("Gaceta Municipal de Barcelona" nº 50) i un particular protesta per les deficients condicions higièniques de les escoles públiques ("Gaceta Municipal de Barcelona" nº 52).
5. Ens hauria agradat desentrallar l'afer Ainaud, però en els dies de la seva destitució no surt cap referència als diaris consultats.
6. Barón de Viver. Discurso. 16-2-1925.
7. "Gaceta Municipal de Barcelona", 17-1-1927.
8. "Gaceta Municipal de Barcelona", 24-6-1926.
9. Barón de Viver. Discurso. 16-2-1925.
10. E. Maynes. "La Veu de Catalunya", 12-7-1924.

11. "L'obra cultural dels anteriors ajuntaments. Opinions d'un polític italià". "La Publicitat", 27-2-1924.
- "L'obra cultural dels anterior ajuntaments. L'opinió d'un pedagog holandès. Huibluns". "La Publicitat", 29-2-1924.
- "L'escola a mig fer", "La Publicitat", 6-3-1924.

000685

BTW001

000686

PRIMERA SECCION

CONDICIONANTES DE LA POLITICA CULTURAL DEL
MUNICIPI.

CAPITOL I: LA POLÍTICA EDUCATIVA DE LA MONARQUIA A ESPANYA A INICIS DEL SÈCLE XX.

La constitució de 1876 recollí el principi de la llibertat de l'ensenyament -proclamat pel moviment liberal des de 1868- com a principi tàctic de Cánovas per fonamentar el sistema de la Restauració, però quedà contrarrestat per l'affirmació de la catolicitat de l'Estat que fou entesa pels conservadors com una confirmació dels drets absoluts i ancestrals de l'església sobre el sistema educatiu.

La lluita entre conservadors i liberals entorn la interpretació del principi constitucional de la llibertat d'ensenyament, deturà tot procés reformador de l'estructura educativa que venia fixada des de 1857 per la Llei Moyano.

Proclamada pels liberals moderats i amb forta influència francesa la llei establia un sistema molt centralitzat i descarregava les obligacions estatals en altres organismes públics: el nivell primari quedava a cura dels ajuntaments.

La consciència generalitzada de l'endarreriment del país s'aguditzà amb el desastre de 1898 i desvetllà el poble estimulant-lo a la participació en la vida pública. Una de les principals reivindicacions la constituïren les millores educatives, pas previ, com assegualà Joaquim Costa, per acabar amb el caciquisme.

El ressò de les campanyes regeneracionistes pressionà a liberals i conservadors a una acció conjunta cara a l'estructuració real d'un sistema escolar estatal.

Les reformes de 1900-1902 fixaren l'estructura administrativa del nou Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts.

La conjunció dels partits dinàstics vers la consecució d'un sistema escolar estatal (al marge de la tolerància de l'ensenyament privat establegit per la Constitució) s'estroncà per la polèmica anticlerical.

El conservadorisme s'emparà del clericalisme com a forma de cohesió ideològica d'amplis sectors i mantingué forts els seus anclatges en el si de la societat com ho demostra la mort de Ferrer i les débils conseqüències de la Setmana Tràgica.

CAPITOL II: LA LLUITA CONTRA EL CACIQUISME: LES REFORMES DEL RÈGIM D'ADMINISTRACIÓ LOCAL.

La Restauració lluità contra les tendències vitalitzadores de la política popular anulant a escala local els mecanismes polítics de participació que havien sigut potenciats en els anys revolucionaris i republicans (1868-1874).

La Llei municipal Canovista (1877) entenia els ajuntaments sols com a corporacions administratives encarregades de realitzar la política governamental a nivell municipal, i influia la seva composició amb mecanismes caciquils, i en lligava les seves decisions a l'autoritat dels governadors civils.

La dependència encara era més forta a les grans ciutats en les que els principals càrrecs consistorials, batlle i tinent d'alcalde, eren nomenats per "Real Orden".

La crisi que s'obrí amb el desastre de 1898, impulsà els polítics a la reforma del sistema per evitar la seva destrucció. Silvela i Maura emprendueren la lluita contra el caciquisme com a medi de reformament de la monarquia constitucional, però els seus esforços s'esfondraren davant la incapacitat del propi partit conservador d'assimilar els corrents al marge del sistema i la irrupció violenta de les masses a l'escena pública (fets de 1909).

Regionalisme i republicanisme foren les dues forces que representaren a la ciutat de Barcelona en el seu consistori d'ençà de 1901 amb l'ensorrament del sistema caciquil. Ambdues corrents s'interessaren

per la renovació dels mecanismes d'actuació municipal com a premissa per a qualsevol acció eficaç, deturada per l'encarcarada estructura de la Llei Municipal.

Les seves propostes fetes des de l'Ajuntament barceloní de reforma de la Llei Municipal durant 20 anys (1902, 1907, 1910, 1917, 1918, 1919, 1922) no tindran ressò efectiu fins els anys de la Segona República, excepte la reivindicació de l'elecció de batlle pels propis regidors electes que serà efectiva des de 1917. Els alcaldes de la ciutat reflexaren des d'aleshores i fins la Dictadura de Primo de Rivera la correlació de forces en el si del consistori.

CAPITOL III: DEL REGENERACIONISME A L'AUTONOMISME: EL MOVIMENT REGIONALISTA.

El regionalisme fou l'element aglutinant de la política catalana des de la tombant de segle fins els anys 20. Fou la força que va permetre que Catalunya desvetllés com a col·lectivitat a la vida política espanyola, amb un optimisme que superava el sentiment de desfeta del 1898 amb unes propostes clarament reestructuradores.

La Lliga, que en fou el partit polític més representatiu, girà entorn la figura d'Enric Prat de la Riba, el qual va saber arrencar a la burgesia industrial de l'estreta lluita econòmica per prerrogatives proteccionistes, fent-la aboirar les possibilitats d'una nova Catalunya, on la modernització estructural permetés els avenços del capitalisme.

Els fonaments rurals de les capes burgeses urbanes, el seu passat immediat i el seu emmirallament aristocràtic accentuaren el conservadorisme del moviment pratià que mai posà en discussió el poder de les institucions seculars: la Monarquia i l'Església.

Influit pel nacionalisme romàntic alemany i francès, Prat volgué cohesionar el poble, fent-lo oblidar les diferències socials i l'abocà a una lluita contra l'Estat centralista, per tal de transformar-lo en una institució més d'acord amb els interessos dinamitzadors de la burgesia catalana.

Aviat s'adonà de la incapacitat de canvi de l'Estat i impregnà aleshores a la lluita nacionalista una tàctica alternativa possibilista que li fou molt més eficaç: la lluita per aconseguir poder a escala local, procés que podia esdevenir també una eina de canvi per Catalunya.

El regionalisme es llençà a la lluita parlamentària intentant la participació popular i assolí les primères victòries, afavorint l'esfondrament del caciquisme tradicional.

Com a diputat provincial, Prat de la Riba, comprovà com la modernització del país era inviable a partir de les estructures burocràtico-administratives. Nom no podia escometre cap reforma sense abans comptar amb un organisme que unificés, almenys administrativament, l'àmbit geogràfic català. Des d'aleshores ençà, la Mancomunitat començà a gestar-se.

Mentre Prat i els seus col.laboradors, no tots arrenglerats a la Lliga, elaboraven projectes d'autonomia pels organismes locals (com el Programa del Tívoli, definició electoral del moviment de Solidaritat, que reivindicava autonomia administrativa i econòmica per a Catalunya, així com capacitat gestora dels serveis d'ensenyament, sanitat i obres públiques) la cohesió del bloc nacionalista anà esquerulant-se, degut a les escissions que marcaven en el seu si les sotragades revolucionàries de 1909 i les lluites socials promogudes per obreristes i anarquistes.

La unitat de la Nació, més enllà de les diferències de classes, s'enreveïa ja com una utòpia; aguditzada la lluita social, la Lliga reaccionà d'acord amb uns interessos plenament burgesos i poc a poc anà convertint-se en suport condicional de l'Estat central al qual havia pretès combatre.

A canvi de recolzar la monarquia trontollant que ja començava a ser amenaçada pel republicanisme, la Lliga esperava obtenir concessions en matèria autonòmica que li permetessin exercir el poder local. En un primer document de bases, Prat sols atribuia a la Mancomunitat

les competències que fins aleshores eren d'abast provincial, a càrrec de les diputacions, i reivindicava la gestió d'una sèrie d'organismes que considerava bàsics per a la regeneració del país, com els serveis educatius als nivells tècnic i superior.

El decret governamental que organitzava la Mancomunitat retallà les reivindicacions regionalistes però va permetre posar en marxa un incipient i limitat organisme que permetia almenys un assaig de govern.

La total incomprendsió entre espanyolistes i regionalistes, les contradiccions del republicanisme espanyol a l'hora d'enfocar la qüestió catalana i les incongruències del moviment nacionalistes més a l'esquerra de la Lliga es manifestaren en l'Assemblea de Parlamentaris de 1917. Una prova en fou la ponència sobre educació encarregada a Hermenegildo Giner de los Ríos, que repetia esquemes del liberalisme decimonònic, oblidant totalment els plantejaments catalanistes.

La fi de la guerra accentuà les esperances nacionalistes i feu empêdre campanyes autonomistes que anaven més enllà de l'assolida Mancomunitat. Des de l'Escola de Funcionaris i des de l'Assemblea de la Mancomunitat, hom demanava no sols un reconeixement a la personalitat col·lectiva de la regió, sino un organisme de govern, amb l'isenda pròpia que permetés regir la vida pública.

S'estava gestant un Estatut d'Autonomia on els aspectes educatius hi quedaven ben reflexats com un atribució més del govern regional, que hom reivindicava.

Des de l'Ajuntament Barceloní, republicans i regionalistes recolzaren les iniciatives autonòmiques i hi otorgaren el seu vist i plau.

Les bases d'autonomia elaborades per la Comissió Extracoloriamentària (1919) i el tancament del parlament (1920), com un anuci de la futura solució dicatorial primoriverista, donaren la raó als parlamentaris republicans, com Marcel·lí Domingo, que preveien la impossibilitat de que la monarquia decadent, assetjada pels moviments obrer i anarquista, abordés amb un criteri més obert la situació catalana.

El radicalisme social clouria l'etapa d'hegemonia política de la Lliga a Catalunya.

Frat de la Riba, partint del llegat romàntic del moviment literari de la Renaixença i influït pels teòrics francesos (De Maistre...) i alemanys (HERBER) s'adonà de la importància que la tradició i la llengua tenien com a cohesionants de la vida col.lectiva. Sols calia, segons Frat, conscienciar els catalans d'un passat històric comú i d'un esperit comunitari que es manifestava a través del dret, de l'art i la llengua, per transformar el sentiment de poble en el de Nacionalitat. Per a efectuar aquest procés calia disposar de l'ensenyament com a eina.

La catalanització de l'escola, tant per la llengua com pels continguts passava a tenir transcendència política doncs era el ressort de la presa de consciència nacional.

La llengua catalana, oprimida fins aleshores en els àmbits oficials docents i d'alta cultura, passà a ser exaltada com una manifestació potser la més eloquent, de la personalitat diferenciada dels catalans. L'extensió del seu ús en els àmbits oficials, docents i culturals entorn les corporacions locals tingué com a rèplica una reacció espanyolista protagonitzada pels polítics monàrquics (Naure, Romanones) que no feu més que atiar la flama encesa amb la celebració de les dia-

de la Llengua Catalana i la creació de la Junta de Defensa de l'idioma.

A la necessitat de la catalanització escolar pels interessos polítics regionalistes s'hi afegí entorn 1916-1917 l'ambient europeu propici a l'exaltació dels nacionalismes que comportava l'evolució del conflicte bèl·lic, i les argumentacions pedagògiques que lligades a les tendències de l'escola nova propugnaven un ensenyament -sobretot en els nivells elementals- en llengua materna.

Aquestes línies de pensament s'havien ja manifestat en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906) i ens els anys d'identificació de la lluita nacionalista no feren més que accentuar-se. Com una conseqüència més de la reivindicació autonòmica en matèria educativa aparegué la crítica a l'escissió entre el món de l'alta cultura catalana (regit per entitats privades o para-oficials) i la universitat, redós burocràtic i enquistat on quedaven al marge tant les novetats científiques com l'arrelament a la terra.

La solució autonòmica semblava més coherent que la dualitat fins aleshores mantinguda, però la monarquia fou incapàc de donar una resposta al problema universitari, que col·loca veurà afrontat amb interès en els anys de la Segona República.

Les alternatives culturals i educatives del regionalisme poden no sols ser conegudes mitjançant les seves propostes teòriques sinó també a través de la seva tasca des de la Mancomunitat, primera corporació catalana que dominaren políticament. També en aquesta actuació cal remarcar el paper jugat per Prat com a cohesionador dels esforços dels nuclis intel·lectuals catalans, no tots ell afins al regionalisme.

Aquesta cohesió donà lloc a l'interessant fenomen noucentista i als marginals sectors que fins aleshores havien treballat de forma aïllada i no saboren comprendre l'abast de l'obra constructiva pratiana. A la mort de Prat, el canvi de conjuntura i les postures personals d'alguns dels integrants del moviment, esfondraren el somni solidari.

La cultura tenia per Prat una doble finalitat, la de cohesionar el poble infonent-li un esperit nacional que sobrepassés els interessos de classe i ademés la d'estimular el creixement econòmic en potenciar el desenvolupament tècnic.

Aquest plantejament adquirí noves dimensions en la conjuntura bèl·lica europea que estimulava un procés de creixement i reconversió industrial a Catalunya, anys en els que cal situar les primeres actuacions de la Mancomunitat.

La interpretació que en feu Josep Puig i Cadafalch en succeir a Prat en la presidència de l'organisme autonòmic català no feu més que insistir en la consideració de que les qüestions culturals i educatives no eren més que aspectes del plantejament econòmic general.

Els regionalistes no sols impulsaren des de la Mancomunitat el desenvolupament econòmic català, sinó que conscients de la necessitat de quadres polítics i administratius per a l'existència d'un futur estat autonòmic, n'impulsaren la seva formació a través de l'Escola de Pioners i de les institucions d'alta cultura.

La política empresa seguí la visió de Puig i Cadafalch segons la qual per a Catalunya era prioritària una solució cultural qualitativa abans que quantitativa. Aquesta opció vingué adreçada condicionada per l'estretor de les atribucions de que estava facultada la Mancomuni-

nitat, molt més àmplies en el nivell secundari tècnic (per les delegacions que l'Estat feia en matèria educativa als organismes provincials d'ençà de la Llei Moyano) i molt limitades en ensenyament primari i superior.

La importància que hom concedí a l'escola primària pot però mesurar-se per les iniciatives amb ella relacionades, encara que moltes fossin amb caire experimental.

L'acció normalitzadora de la llengua, la implantació de nous mètodes pedagògics (entre els quals afrearen més fortemet el Montessori i el Decroly)迫aren una renovació escolar que es traduí en la intensificació del moviment organitzatiu dels mestres tant en els aspectes professionals (creació de L'Associació de mestres de Catalunya) com docents (èxit de les Escoles d'Estiu).

El regionalisme s'adonà potser massa tard de la importància del magisteri en el procés de conscienciació nacional. Als intents organitzatius empresos des de la Nancomunitat, les associacions docents varen respondre amb recel i desconfiança. Les raons eren vàries: el menyspreu que hom podia observar en moltes afirmacions de polítics regionalistes vers el magisteri estatal al que hom acusava de trair la consciència nacional del poble; la por del funcionariat de perdre la seva relativa independència dels cacics locals i els avantatges d'estabilitat laboral que la pertinença a un cos estatal suposava ; la desconfiança davant una política que es limitava a marcar unes fites ideològiques per la funció docent sense preocupar-se massa amb concreció dels problemes materials més imminents (locals, sou, material i condicions de treball, ...)

Al marge de la Mancomunitat, la Federació de Mestres Nacionals de Catalunya, provocà en diverses ocasions debats entorn els problemes del magisteri i la política autonòmica, el bilingüisme escolar, la catalanització... que palesen una conscienciació nacionalista del magisteri estatal actuant a Catalunya.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana intentà escurçar les diferències entre la política regionalista i els mestres, impulsant iniciatives de tipus professional (reciclatge cara a catalanitzar l'escola, edició de textes, publicacions) i insistí davant la Mancomunitat en la necessitat de respectar els interessos del magisteri si hom volia obtindre la seva cooperació en la tasca catalanitzadora, fet manifest en l'Assemblea de 1918.

CAPITOL IV: DEL REPUBLICANISME AL LERRUXISME: EL PARTIT REPUBLICÀ RADICAL.

En començar Catalunya a remortar la crisi finisecular, el republicanisme apareixia com una força política anquilosada en les experiències decimonòniques i que precisava una renovació teòrica i tàctica. Les classes mitges burgeses que haurien sigut el suport normal d'un moviment republicà liberal es decantaren vers el moviment regionalista i deixaren els polítics republicans abocats a la cooperació amb el moviment obrer.

Alejandro Lerroux recollí el testament polític de Ruiz Zorrilla que marcava aquesta tendència i intentà apropar els obrers barcelonins a la política republicana amb un programa que superava l'ideal demò-liberal d'influència francesa en el sentit de lluitar per assolir la representativitat dels treballadors en la vida parlamentària a fi d'aconseguir millors condicions de vida i de treball.

La resta del programa lerrouxista es basava en la forma de govern republicana, la separació de l'Església i l'Estat i el reconeixement d'una certa autonomia regional i municipal (punt heretat del federalisme).

L'originalitat de Lerroux era sobretot tàctica. El polític desplegà una intensa activitat com a publicista i orador que el consagrà com a líder indiscutible de masses. Aquest liderat fou emprat per estructurar una xarxa organitzativa que havia d'ésser el suport del futur gran partit republicà unitari. Aquest intent quedà estroncat al des-

vetillar-se el procés unitari de la Solidaritat, que marginà Lerroux i els seus seguidors en no acceptar aquests la lluita per les reivindicacions catalanes, i l'inclinà a la creació d'un partit propi, el Partit Republicà Radical (1908).

Centrat en la seva acció bàsicament a Barcelona, integraven el nou partit nuclis burgesos i classes mitges amb escasa participació obrera. Comptava amb un nucli d'ensenyants entre els quals cal destacar la figura d'Hermenegildo Giner de los Ríos, germà del pedagog vinculat a la "Institución Libre de Enseñanza".

El partit, determinat per la figura de Lerroux, era un partit de notables, preparat sobretot cara a la lluita electoral que tenia com a organismes d'influència la "Casa del Pueblo", els Casinos i ateneus de barriada i com a organitzacions de masses els "Jóvenes bárbaros", les "Damas rojas" i les "Damas radicales". El seu portaveu fou el diari "El Progreso".

El republicanisme, renovat a Barcelona per Lerroux, assolí notables victòries electorals que li valgueren escons parlamentaris i regionals, sobretot mentre durà el procés de cohesió de totes les tendències republicanes. A partir de l'aïllament de les forces lerrouxistes en el partit propi, aquesta representativitat quedà més circumscrita a la ciutat de Barcelona i els valgué l'obtenció de la majoria consistorial a partir de 1909.

El control de l'Ajuntament per part dels radicals fou l'origen d'esclàndols econòmics, doncs Lerroux pretenia el finançament de part de les despeses del partit a través d'ajuts municipals i va pretendre crear una xarxa d'interessos personals entorn la seva política per mitjà de la concessió de càrrecs municipals.

A partir de 1911 (creació de la CNT) començà l'escissió total entre lerrouxisme i moviment obrer que cada vegada es decantà més vers l'apoliticisme. La imatge que creà Lerroux a inicis de segle serví encara per que el partit fos la segona força republicana en caure la Monarquia (1931), però la seva trajectòria des de 1931 a 1936 demonstrà el viratge a la dreta del líder com dels seus votants.

El Partit Republicà Radical, influït pel jacobinisme heretat de la França republicana era manifestament partidari de la separació de l'Església de l'Estat i d'un reforçament del poder d'aquest en benefici del progrés del poble. La influència del moviment radical contemporani francès i la procedència del nuclis llibertaris d'alguns dels seus militants aguditzà el seu anticlericalisme i l'impulsà a donar importància a les qüestions educatives.

Hom començà a crear escoles en les barriades obreres que exercien una doble funció propagandística i conscienciadora. La precaritat del funcionament d'aquests centres, degut a les deficiències de locals material i manca de preparació dels docents no exclou que els sectors del partit més relacionats amb les tasques didàctiques no aprofitessin qualsevol ocasió propicia per definir el seu model escolar, considerant sempre com a única via per aconseguir una modernificació del sistema educatiu més eficaç, la implantació de la República.

Pels radicals l'escola havia d'ésser estatal, neutra, laica, única i nacional, dependents de l'Estat central i amb un únic idioma com a llengua docent: el castellà. La tasca realitzada pels regionalistes des de la Diputació i més tard des de la Mancomunitat, els semblà inaceptable sobretot per la politització de la cultura que exercia Prat i els nuclis d'intel·lectuals que actuaven en la seva òrbita en favor de la catalanització, entesa sempre des d'una perspectiva "llienguera" impregnada de religiositat i conservadorisme.

Hom criticà també la forma com s'havia portat a terme l'estructura i organització de la xarxa cultural de la Diputació de Barcelona i de la Mancomunitat, considerant-la partidista i predisposada en afavorir la concentració de càrrecs en mans d'úniques persones. L'exemple els servia per insistir en la marginació que els regionalistes imposaven al magisteri nacional en la seva obra reestructuradora. La defensa del funcionariat, conseqüent amb les bases ideològiques i socials del partit es manifestà agudament en el moment en que els regionalistes volgueren controlar, a nivell acadèmic i en quant a l'ús del català com a llengua docent, les escoles tècniques especials dependents de la Diputació.

A part de les escoles de barriada, els lerrouxistes sols pogueren concretar el seu ideari educatiu a través de la tasca duta a terme des de l'Ajuntament de Barcelona, única corporació que arribaren a controlar políticament.

En els anys de domini consistorial la seva acció s'encaminà a la millora de l'escola pública, intentant que la ciutat complís amb les exigències de la Llei Loyano, proporcionant edificis, material, casa-habitació pels mestres, ...

També hom intentà superar els límits de la propia llicència, creant un seguit d'institucions para-escolars com les Escoles del Bosc, les cançines, les colònies. En aquesta línia els lerrouxistes actuaren amb cooperació amb els republicans nacionalistes i amb la Lliga.

Altre aspecte de la seva política cultural al consistori fou l'intent de canalització de les subvencions que fins aleshores havien rebut les congregacions religioses que exercien a la ciutat la docència o

beneficència vers els centres republicans de les barriades amb la justificació de que aleshores ells passaven a exercir aquests serveis socials amb les seves mútues i escoles. En aquest sentit el xoc amb la Lliga era inevitable i les divergències augmentaven en adonar-se que en els ateneus i centres hom exercia més la propaganda anticlerical i republicana que no pas l'acció cultural neutra, promulgada pels lerrouxistes.

CAPÍTOL 1: EL NACIONALISME D'ESQUERRES.

El conservadorisme de la Lliga Regionalista anà manifestant-se amb més agudesa a mesura que avançava la modernització de l'economia catalana, sobretot amb l'impuls que significà la guerra mundial i la crisi social que derivà de la readaptació de la indústria a la situació post-bèl·lica europea.

Identificats els interessos de la burgesia industrial i finançera amb la Lliga, quedava un ampli sector de classes mitjanes urbanes, pagesia i menestralia, ademés de nuclis obrers, que precisaven d'una força política que els cohesionés amb el seu ideari després del fracàs del moviment unitari de la Solidaritat, que havia demostrat la força electoral d'una proposta nacionalista. Masqueren així un seguit de partits que pretenien lluitar per les reivindicacions catalanes des d'una òptica liberal, republicana i d'esqueres.

Les divergències entre aquests grups foren sobretot tàctiques i conjunturals, i mai aconseguiren erigir-se com una tercera força política, quedant el panorama electoral català assenyalat per una evolució que anà del bipartidisme a l'abstenció.

Passada la crisi de 1917 i el moviment esperançador de la lluita per l'estatut de 1918-1919, les posicions es radicalitzaren i aparegueren dins el catalanisme posicions **activistes** **socialistes** com la de la Unió Socialista de Catalunya.

La creació del Centre Nacionalista Republicà (CNR) (1907) integrat per sectors provinents del federalisme, el republicanisme i el catalanisme més radical marcà l'inici de la fragmentació característica del nacionalisme d'esqueres.

A les eleccions municipals de 1909 els republicans nacionalistes es presentaren en solitari i sols aconseguiren que el lerrouxisme fos la força majoritària al consistori, al dispersar-se en vot naciona-lista.

L'actuació de la Lliga entorn els fets de la Setmana Tràgica apropià als republicans procedents del moviment solidari i constituiren un nou partit, la Unió Federal Nacionalista Republicana (1910), dins el qual s'integrà el Centre Nacionalista Republicà.

La Unió pretenia assolir les llibertats nacionals catalanes a través de la lluita per la República en la qual hom pretenia integrar a les classes treballadores. Constituïen els grups nuclis barcelonins d'avocats i publicistes que exercien la seva influència sobre sectors obrers i menestrals que s'aglutinaven en el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, i per mitjà de la publicació del periòdic "El Poble Català".

La Unió Federal Nacionalista Republicana oscil·là sempre entre les aliances amb el regionalisme i el lerrouxisme, no necessàriament coherents amb els seus postulats teòrics i quedà en l'àmbit polític local català com un satèl·lit de la Lliga en les seves campanyes per la mancomunitat. A partir de 1914, el fracàs electoral que derivà de la seva aliança amb els radicals significà la mort del grup i la seva integració en part a l'Esquerra Catalanista (1914), nucli originari del futur Bloc Republicà Autonomista (1915).

El Bloc diferia dels grups anteriors sols en la necessitat d'affirmar la cooperació amb els republicans d'àmbit espanyol de cara a aconseguir les reivindicacions nacionals catalanes. El fracàs electoral del

Bloc decidió la seva desintegració i la posterior formació d'un Partit Republicà Català (1917), que es manifestava a través del diari "La Lucha".

La radicalització de la lluita social i el ressò dels moviments marxistes provocaren una proposta d'afiliació a la Internacional leninista que escindí el partit de bell nou (1919) afoblint-lo malgrat la seva subsistència fins 1931.

Els nacionalistes republicans a l'igual que els lerrouxistes consideraven que per a qualsevol canvi eficaç del sistema educatiu, la cultura havia de deixar d'ésser un luxe exercit per les classes tradicionals i havia de convertir-se en una arma per l'alliberament popular. El primer pas per aconseguir aquesta fita era la instauració de la República.

Les divergències provenien de la discussió entorn la futura estructuració del sistema educatiu. Mentre que els catalanistes el feien derivar d'una futura concepció federal de l'Estat, els lerrouxistes negaven la capacitat de gestió educativa a Catalunya basant-se en la unitat de la Pàtria espanyola.

En l'àmbit teòric, els nacionalistes republicans consideraven que l'escola havia d'ésser estatal, neutre i catalana, postura que els assimilava en moltes ocasions a l'àmbit d'influència regionalista i dificultava l'establiment d'una política d'aliances eficaç en el si de les corporacions doncs la Unió Federal Nacionalista Republicana quedava englobada, amb el seu recolzament, a la tasca cultural pratiana.

L'actuació concreta dels polítics de la Centre Nacionalista Republicà i de la Unió Federal Nacionalista Republicana en qüestions culturals i educatives passà pel suport de les campanyes en pro de la llengua catalana, pel recolzament a la política duta per l'Part des de la Mancomunitat i pels intents de realitzar des de l'Ajuntament algun assaig experimental de renovació escolar com ho fou el Pressupost Extraordinari de Cultura de 1908.

Plantejat inicialment per una comissió integrada per regidors republicans i regionalistes, el projecte intentava dur a terme la constitució d'un sistema educatiu públic de gestió municipal, subvencionat amb un remanent d'un pressupost extraordinari municipal, que havia d'utilitzar-se per a la construcció de 4 edificis escolars modèlics i pel foment de la cultura superior.

El projecte pretenia un assaig autonòmic doncs hom preveia que el magisteri fos seleccionat per concurs per part del municipi i que els continguts a impartir no fossin els rígids i arcàics programes ministerials sinó que estessin més d'acord amb la realitat dels infants, començant per l'ús de la llengua materna.

La memòria que servia de base pel Pressupost fou elaborada per Lluís de Julueta i Ferc Coromines. Les relacions amb la "Institución Libre de Enseñanza" de Julueta i Coromines ajudaren a configurar un ideari renovador per aquestes institucions escolars municipals que hom volia que fossin mixtes (amb coeducació), semigratuïtes i neutres (ni confessionals ni laiques).

La preocupació que sempre va manifestar la Lliga per l'alta cultura segurament fou la responsable de les subvencions que el Pressupost

preveia per a institucions ja existents (Escola Industrial, Ateneu, Orfeó Català, ...).

El pressupost fou aprovat en principi en la sessió municipal del 10-4-1908 pels vots republicans (lerrouxistes i nacionalistes) i pels regionalistes, però fou durament atacat pels regidors dinàstics sobretot en els aspectes que desvinculaven l'escola de la tradició catòlica (coeducació i neutralitat).

La reacció que suscità aquesta postura en els sectors catòlics de la ciutat desvinculà la Lliga de la seva defensa, mentre els radicals en quedaven al marge, poc convençuts dels aspectes catalanitzadors del projecte.

Aïllats els republicans nacionalistes en la seva defensa, en un ambient encara tens pel recent procés seguit contra Ferrer i Guàrdia (1906) per l'attemptat de Morral, que en realitat jutjava les escoles laiques i llibertàries, i sense obtindre cap recolzament de les entitats obreres, el Pressupost va quedar en suspens per acció del govern civil, al·legant raons burocràtiques.

El Bloc Republicà Autonomista recollí la línia teòrica de la Unió, però degut a la nova conjuntura quedà impossibilitat per cooperar amb la Lliga en les corporacions locals, restant-ne marginat per la seva escasa representativitat electorla.

Els atacs als regionalistes feren que nom insistíssem en el concert de què la cultura havia de convertir-se en una eina al servei del poble, que no pas en els aspectes catalanitzadors. Aquesta tendència marçà per sempre la carrera política de Marcel·lí Domingo el qual

vinculat des dels anys 20 als àmbits republicans madrilenys fou titllat d'anticatalanista quan en realitat, com a ministre del govern provisional de la Segona República fou el responsable del primer text legal de l'Estat espanyol que reconeixia l'ús oficial del català a l'escola.

Queda en suspens el conèixer quines haurien sigut les propostes culturals i educatives d'un grup republicà amb més incidència en l'obrerisme, com el partit que semblaven disposats a crear Layret, Companys i Seguí.

A partir dels anys 20 es replantejà la lluita nacionalista a Catalunya radicalitzant-se les positures vers el separatisme i el marxisme. Cronològicament la primera opció que trenca amb la polaritat entre regionalisme pràtic i republicanisme nacionalista fou Acció Catalana, que recollí sectors joves, insatisfets de la política regionalista i que pretengué renovar el catalanisme a nivell teòric i tàctic. Antoni Rovira i Virgili insistí en el procés de conscienciació nacional intern i en la projecció exterior del plet català, considerant com a eines fonamentals per aconseguir aquests objectius la difusió de la llengua i la cultura.

De forma més radical que Rovira, Francesc Macià plantejà un total trencament amb l'Estat espanyol i a través de la conspiració pretenia una insurrecció de caire separatista. El seu partit Estat Català no exterioritzà divergències notables amb la línia cultural empresa pels regionalistes des de principis de segle, com ho demostra l'anàlisi de les opcions educatives del projecte de constitució d'una República Catalana, elaborat a l'Havana, l'any 1928, o les realitzacions en època republicana de la Generalitat.

La posició de respecte a les reivindicacions nacionalistes que el PSC mantingué durant un cert temps fou sobretot una opció conjuntual que es fonamentava en la creença de considerar Catalunya com l'eix frontal de xoc amb la Monarquia. A partir de 1920 el PSC redefiní la seva postura tornant a defenses centralistes i forçà així l'aparició de la Unió Socialista de Catalunya, que sols tingué ressò electoral a partir dels anys republicans.

L'activitat pedagògica i professional de Rafael Campalans un dels seus caps, ens permet copsar a través de declaracions i escrits quina era la línia a emprendre en qüestions culturals i educatives, trajectòria que venia marcada per la fidelitat a Catalunya i per la necessitat de formar a la classe obrera per l'assoliment d'una societat socialista.

CAPÍTOL VI: LES BASES LEGISLATIVES DELS SISTEMES ESCOLARS APREU D'EUROPA.

A partir dels canvis econòmics i socials promoguts pel conflicte bèl·lic europeu de 1914-1918, els països europeus occidentals iniciaren un procés de readaptació dels aparells educatius que entrava amb les reformes escolars que es venien produint des de començaments de segle.

El municipi barceloní, la Diputació i la Mancomunitat enviaren mestres a diversos països a fi de prendre informació sobre l'organització escolar de les grans ciutats.

Les bases legals sobre les quals s'estructurava el sistema escolar dels EE.UU., Anglaterra, Alemanya, França Suïssa, Bèlgica, Àustria, Holanda i Itàlia demostren el creixent paper dels organismes públics en la vida escolar, sigui amb vincles directes amb l'Estat o amb dependència dels òrgans de poder locals.

000712

FSGONA SECCIO:

LIN: ELECCIONS MUNICIPALS A LA CIUTAT DE BARCELONA

CÀPITOL I: LES ELECCIONS DE NOVEMBRE DE 1915.

Les eleccions municipals a les grans ciutats varen ésser l'esquerda del sistema polític de la Restauració, sobretot a partir de la implantació del sufragi universal, que va permetre la filtració de forces polítiques alienes en els seus engranatges.

L'empenta econòmica de Catalunya i el caliu polític que es desvetllà entorn el regionalisme i el republicanisme exigien una major participació en la vida pública ; els nous partits al marge del sistema s'imposaren com a fita l'assoliment del poder en els organismes locals com un pas previ per la consecució dels seus objectius: una gestió autònoma per la Lliga i la República pels Radicals.

El pes de Barcelona en la vida política espanyola és obvi: es tractava d'una de les ciutats més poblades, més industrialitzades i amb uns plantejaments de vida més europeus del país. La seva importància a Catalunya també és palea, doncs la seva funció tradicional de cap i casal quedava modificada per l'acceleració del procés industrial i hom volia transformar-la en una capital europea.

Des de 1901 fins 1909 la ciutat va dipositar la seva confiança en els polítics partidaris de canvis republicans; a partir de la Setmana Tràgica (1909) i fins a les campanyes triomfants de la Mancomunitat (1913), el republicanisme va seguir ostentant la representativitat barcelonina amb preponderància del lerrouxisme. Les eleccions legislatives de 1910 i 1914 ja marquen la inflexió de la tendència cap el predomini de les dretes, que anà augmentant a partir de 1915.

Els comicios de 1919 vingueren marcats pel siisme de la guerra mundial que va repercutir a la ciutat amb fortes transformacions econòmiques: la burgesia industrial i comercial va veure els seus interessos reforçats pels dos partits majoritaris (Lliga i radicals) que pretenien utilitzar els ressorts del poder local per aconseguir dinamitzar la producció (lluita pel port franc, zona neutral, lluita contra la llei de pressupostos de 1918,...). Mentre tant la situació social empitjorava en aguditzar-se les divergències entre els augmentos dels salariis i els de les subsistències elementals.

Inès d'elàticament la guerra va servir per desvetllar l'opinió pública i el país va dividir-se entre germanòfils i aliadòfils, essent a Catalunya majoritària la tendència a favor dels aliats.

La campanya electoral de la Lliga es centrà en el màxim aprofitament de la conjuntura. El grup dominava ja a la Diputació i a la Mancomunitat i li calia el domini del consistori per poder presentar-se a Madrid com a única força hegemònica catalana i迫çar així concessions econòmiques i polítiques. No es tractava de votar només qui administraria la ciutat, doncs la llei municipal vigent dificultava més que facilitava la gestió; es tractava d'arrodonir la infiltració en els organismes locals per plantar cara al govern central.

La candidatura recollia homes forts del partit junts amb joves de professió liberal o industrials, a més dels aliats monàrquics i dreitans. Tots ells oferien una imatge de seny, catalanitat, solidesa i respectabilitat, no presentant-se ja d'antuvi en els districtes obrers.

La propaganda atacava amb duresa els nacionalistes republicans per la seva aliança amb els radicals, als que hom menyspreava per la se-

va corrupció administrativa enfront de la qual s'exhibia l'obra duta a terme per la Mancomunitat.

La candidatura republicana de coalició (Partit Republicà Radical-Unió Federal Nacionalista Republicana-Bloc Republicà Autonomista) incloia la plana major del radicalisme a Barcelona i sociològicament no es diferenciava massa de la candidatura regionalista en el sentit d'estar integrada per metges, advocats, industrials i comerciants.

La seva propaganda insistia en els atacs a la Lliga, pel seu clericalisme i aburgesament, ressaltant la defensa dels interessos dels treballadors a través de l'acció municipal (feina pels parats en les brigades municipals, acció escolar de protecció a les escoles dels centres de barriades, potenciació de l'escola pública municipal...). La coalició feia també públic el seu respecte per la lluita nacionalista a Catalunya, encara que els lerrouxistes seguien manifestant la seva espanyolitat.

Els resultats quedaren condicionats per la Llei Electoral doncs malgrat que els republicans varen obtenir numèricament més vots (aquests es recomptaven per districtes), la Lliga aconsegui més regidurias. Aquesta majoria va servir als drets per fer-se en la sessió municipal constituent amb la majoria de les tinències d'alcalàdia, únic ressort de poder al que podien accedir per votació, doncs la batllia quedava encara en mans del poder central que havia designat al liberal Collaso i Gil, que dimitió pocs mesos després, essent substituït per M. Rius i Rius.

El bienni que s'inaugurava amb aquestes eleccions quedaría assenyalat per l'acció beligerant dels radicals que no s'avenien a acceptar la pèrdua de la seva preminència consistorial.

CAPITOL II: LES ELECCIONS DE NOVEMBRE DE 1917.

Les eleccions de novembre de 1917 esdevingueren fortament consocio-nades per l'ambient que vivia el país des de que s'iniciaren les cri-sis governamentals com a conseqüència del deteriorament accelerat del sistema de torn pacífic. Fets externs com l'evolució de la guerra, i fets interne com les tensions derivades del descontent de militars, treballadors i industrials intentaren ser assimilats pel sistema mit-jançant canvis de govern. Garcia Prieto no va saber reaccionar amb fermesa davant el moviment militar i el Rei va oferir la direcció del govern a Eduardo Dato que s'avingué a fer concessions a l'exèrcit a l'hora que clausurava el Parlament per acallar l'oposició.

Sorgí així el moviment de l'Assemblea de Parlamentaris, que sota la direcció regionalista va aglutinar a les forces de l'oposició a la monarquia en un intent d'obtenir reformes constitucionals. Fou a Bar-celona on es va celebrar la reunió, i el consistori de la ciutat es va solidaritzar amb els parlamentaris quedant la ciutat sense direc-ció, en dimitir el batlle A. Martínez Domingo, per manifestar la se-va oposició a les mides governamentals contràries a l'Assemblea.

L'auge del moviment obrer, radicalitzat en les vagues d'agost, va escanyar a la burgesia que s'allunyà de l'oposició i va quedar pue-disposada a la cooperació amb els partits dinàstics en els primers governs de coalició.

La colòaboració del regionalisme en sostenir la monarquia trontollant va ser interpretada pels seus homes com una fita a assolir abans de conseguir l'autonomia. En realitat, la Lliga, després d'haver con-

querit quasi hegemonicament la representació de Catalunya a les corporacions locals, es llençava a l'assalt del poder central amb l'esperança de poder acabar "amb l'Espanya vella i començar la nova Ibèria".

Aquesta cooperació va mantindre's en les candidatures de les eleccions municipals.

Les forces d'esquerra continuaren considerant indispensables una reforma constitucional i es presentaren unides a les eleccions sota la cobertura dels principis de l'Assemblea de Parlamentaris que consideraven traïts pels regionalistes.

La seva candidatura incloïa a autèntics lluitadors com Lluís Companys del Partit Republicà Català, junt amb personalitats radicals desprestigiades. La propaganda es va centrar en ambdues coalicions en el fet de la cooperació amb els governs monàrquics.

Mentre a la majoria del país les eleccions de novembre de 1917 donaven més força a les esquerres, com a fruit del descontentament popular davant la resposta de la Monarquia als fets de l'estiu, a Barcelona ciutat resultaren vencedores les dretes, degut sobretot a la feble personalitat de la candidatura republicana.

El nombre de regidors republicans sols demostrava que l'ideari esquerrà era encara fort en els districtes obrers de la ciutat, si bé començà a manifestar-se ja en aquesta ocasió la tendència a l'abstenció que havia fet disminuir el vot republicà mentre que es mantenía el vot dretà amb lleuger augment.

A l' hora del repartiment dels càrrecs municipals, en la sessió constituent, el vot de les esquerres unides donà l'alcaldia al radical Manuel Morales Pareja, i les tinències d'alcaldia foren també assignades als republicans.

Malgrat l' augment dels vots obtinguts, per la Lliga no havia arribat encara el moment d' apropiar-se del consistori barceloní.

CAPÍTOL III: LES ELECCIONS DE FEBRER DE 1920.

La lluita social incrementada per la crisi econòmica que vivia el país com a conseqüència de la fi de la guerra, i la mobilització col·lectiva de Catalunya, estimulada per l'ambient europeu favorable a l'alliberament de les nacionalitats oprimides, varen marcar l'ambient de les eleccions municipals de 1920.

Dretes i esquerres coincidien en estimular el moviment popular autonomista. Els republicans, secundats pel republicanisme espanyol i els socialistes, veien en aquest procés la possibilitat d'acabar definitivament amb la monarquia, coadjuvat per la lluita dels treballadors organitzats, mentre que els regionalistes tornaven a posar en marxa el mecanisme ja experimentat anteriorment (Solidaritat, Assemblea de Parlamentaris) de movilitzar el poble per fer-se amb el seu domini polític.

Des de la Mancomunitat nom llençà l'ofensiva plantejant a Madrid un projecte d'estatut que comptava amb el recolzament dels municipis catalans, que va continuar elaborant-se en l'Assemblea de l'organisme autonòmic amb la participació de senadors i dipòtits catalans de totes les tendències polítiques. El projecte fou presentat al Parlament el mateix dia en que quedava clausurat per suspenció de les garanties constitucionals motivada pels greus desordres socials a Barcelona.

Finí així el procés de convergència de totes les capes socials catalanes vers uns objectius autonòmics, interromput per la violència de la lluita obrera, excitada per la repressió patronal i estimulada per una organització eficaç (Congrés de Sants).

Dins les candidatures de dretes, es presentà per primera vegada des de 1901 ençà, un nou partit monàrquic, conservador i antiautonomista la Unió Monàrquica Nacional, que pretenia fer-se amb la clientela electoral regionalista.

La Lliga es presentà com un partit d'ordre que exigia autoritat al govern o capacitat per a exercir-la, i que plantejava la reforma de la llei municipal amb un programa per remodelar la ciutat tant en els aspectes materials (reformes urbanístiques) com espirituals (cultura i ensenyament).

Les esquerres acusaren l'impacte de l'abstencionisme creixent. Els lerrouxistes es presentaren com a defensors de la lluita obrera mentre que el Partit Republicà Català, que sols es presentà en alguns districtes, exercia la defensa de la qüestió nacional.

Els resultats donaren una àmplia victòria a la Lliga, que en la sessió municipal constituent va otorgar-se tots els càrrecs municipals ademés d'aconseguir l'alcaldia per A. Martínez Domingo.

CAPITOL IV: LES ELECCIONS DE FEBRER DEL 1922.

El fracàs de les campanyes marroquís i l'auge del terrorisme posaren en situació compromesa a la monarquia espanyola entorn 1921, obligant els partits polítics a redefinir-se deixant de banda ideals teòrics.

La Lliga va intentar de nou, a canvi de la concessió de poder autonòmic, convertir-se en un pilar del règim agònic, però la diversificació dels seus fronts d'actuació i la manca d'una nova generació de militants deixaren el partit anquilosat, situació que obliga els polítics més inquiets a escindir-se i crear una nova formació política, Acció Catalana.

En aquests comicis els regionalistes mantingueren la propaganda centrada en la potenciació de la capitalitat de Barcelona mitjançant l'enfortiment de l'hisenda municipal, les millores urbanístiques i culturals i la reforma de la Llei Municipal.

Aquest programa polític-administratiu fou contestat pels radicals ja en franca devallada, que sols presentaren candidats per minories i que centraren la seva propaganda en la significació política del consistori barceloní. En ésser l'Ajuntament la corporació més representativa d'una ciutat on es desenvolupava una forta lluita social, el seu domini no podia caure en mans de les dretes.

La violència patronal i la repressió havien delmat les files i eliminat la direcció del nacionalisme republicà que sols es presentà en candidatures aïllades per districtes, mentre els sectors més abrangents recolzaven la Federació Democràtica Nacionalista que també presentava candidatures isolades.

La Unió Monàrquica Nacional fou amplament derrotada en les candidatures que va presentar, però els seus integrants varen passar a jugar un paper determinant en la política del consistori a partir del cop d'estat de Primo de Rivera.

Els resultats electorals demostraren com la Lliga seguia essent el partit de dretes que gràcies a l'abstencionisme popular es constituïa com la força dominant al consistori, comptant amb l'aliança dels monàrquics i tenint únicament en l'oposició una minoria radical.

000723

TERCERA SECCIÓ :

LA COMISSION DE CULTURA

CAPÍTOL I: ESTRUCTURACIÓ I EVOLUCIÓ.

El desequilibri existent entre la puixança econòmica de Barcelona i les seves condicions de desenvolupament cultural frenades pel centralisme va intentar ser compensat per la burgesia catalana europeitzant bé amb iniciatives de caire privat o amb la inclusió de tasques culturals i educatives catalanitzadores com un dels objectius primordials del programa i actuacions del partit que en fou més representatiu, La Lliga Regionalista.

I va ser precisament quan la Lliga va assolir un domini numèric al consistori ajudada per les seves aliances dretanes, que va crear-se la Comissió de Cultura. Abans les activitats culturals municipals s'exercien a través d'organismes diversos i en la majoria d'ocasions mitjançant propostes directes dels regidors d'un partit al consistori que devia aprovar-les o refusar-les.

La politització dels dictàmens relatius a cultura sobretot per les divergències existents entre regionalistes i lerrouxistes entorn la problemàtica de la catalanització havia fet pensar en diverses ocasions en l'avinentesa, sobretot en medis regionalistes, de crear un organisme que permetés a l'ajuntament el crear institucions culturals pròpies.

La nova Comissió va quedar però des de la seva creació, limitada a les atribucions que la Llei conferia a l'acció municipal, preferint d'entre elles les relatives a l'ensenyament primari per influència de la línia marcada per l'Assessoria Tècnica.

La creació de la Comissió esdevingué en la sessió municipal de l'11 de gener de 1916 en un clima de desavinences provocat pels resultats electorals de novembre de 1915. El canvi de signe de l'electorat, que s'havia començat a decantar vers la dreta va marcar el repartiment dels càrrecs consistorials en benefici dels regionalistes i va complicar el debat entorn la creació de la nova comissió, la qual pel fet de sorgir d'una proposta dels regionalistes va ser discussió pels republicans radicals, doncs temien que la seva actuació la convertís en una eina exclusivament catalanitzadora.

L'acord entre els dos partits va significar el repartiment equitatiu dels membres de la Comissió -3 regionalistes, 3 radicals i un republicà autonomista- que resultaren elegits en la sessió municipal del 18 de gener de 1916, essent tots ells professionals que d'alguna manera s'havien destacat o relacionat amb la renovació escolar o les propostes educatives i culturals dinamitzadores.

La Comissió va exercir des de la seva creació fins l'inici del funcionament de l'Assessoria Tècnica una tasca que seguia les línies exercides amb anterioritat segons els interessos dels partits polítics predominants, recolzant la Lliga la tasca cultural catalanitzadora empresa des de la Diputació i la Mancomunitat i defonent els radicals els interessos dels centres culturals de barriades, i els de l'escola estatal i el seu funcionariat.

El mes de gener de 1917 es creà el càrrec d'assessor pedagògic de la Comissió que va quedar vinculat fins a la seva mort, a la figura de Manuel Ainaud. Posteriorment, el mes de juny del mateix any, s'aprovareren les bases organitzatives del funcionament tècnic i administratiu i se n'adjudicaren les places.

Lluïsa Ainaudi fou el personatge més adient per elaborar un projecte cultural per a la ciutat a llarg termini doncs unia a la seva independència política, les seves simpaties per les empreses culturals regionalistes a les que s'hi sentia incorporat com a artista i intelectual, alhora la seva dedicació a les tasques de cultura popular exercides sobretot a través de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, més afí a la línia del nacionalisme republicà.

Pou l'Assessoria Tècnica la responsable de decantar la tasca cultural de la Comissió vers la transformació de l'escola primària, i ens ho confirma la personalitat dels seus components, tots ells més vinculats a l'àmbit escolar que als nuclis intel·lectuals de l'alta cultura.

Entre l'Assessoria Tècnica va mantindre's en quan a estructura, funcions i components quasi inalterable fins a la Dictadura de 1923, la Comissió va evolucionar en la seva composició seguint la renovació periòdica que suposaven les eleccions biennals municipals que suposaren també modificacions parcials en les seves atribucions.

L'any 1917, i a proposta dels regidors republicans, quedà definida com a Comissió permanent i passà a integrar les funcions de les anteriors Juntes i Comissions de Santines, Colònies i Escoles a l'Aire Lliure i d'altres anteriorment autònomes, incrementant-se el nombre dels seus components. Seguint l'evolució de la correlació de forces municipals la integraren 6 republicans, 5 regionalistes i un jaumí, aliat amb ells.

La reestructuració devia resultar molt poc eficaç perquè poc després, finals de gener, es reorganitzaren de nou les Juntes i comissions autònomes que varen mantenir-se amb actuació independent fins a la Dictadura.

En la sessió municipal constituent del mes de gener de 1920, una proposta regionalista matisada pels republicans establia el caràcter especial de la comissió i en fixava la composició en 8 regidors -5 regionalistes i 3 republicans- traducció de la correlació de forces consistorials.

L'any 1922 una nova reorganització fixava la seva composició en 9 regidors que a partir de 1923 s'ampliaren a 13 reflexant també la majoria regionalista i la minoria republicana.

CAPÍTOL III: LES LÍNIES D'ACTUACIÓ DE LA COMISSIÓ DE CULTURA.

La Comissió de Cultura fou un òrgan polític per la procedència dels seus membres i per la politització que els partits exercien sobre ella. En efecte, la tasca de la Comissió fou aprofitada per uns i altres -regionalistes i lerrouxistes- com a arma de propaganda, aportant-se el pes de la seva creació o de les seves realitzacions.

Els homes de la Lliga podien argumentar en el seu favor la iniciativa de la creació i la serietat i coherència de les realitzacions del altres organismes controlats pel seu partit, mentre que els lerrouxistes, en inferioritat de condicions, aduien la trajectòria cultural anterior del municipi, quan el pes numèric estava en les seves mans.

Però en la trajectòria de la Comissió de Cultura no pot constatar-se una subjecció determinant a la ideologia dels partits, doncs fou l'emprenta de l'Assessoria Tècnica qui ~~anà~~ definint les línies d'actuació de la Comissió, a llarg termini, al març de les contendes i polèmiques electoralistes.

Ainaud i els seus col.laboradors volien resoldre sobretot el punyent problema de la situació escolar ciutadana i elaboraren un pla d'acció encaminat a entrenar tots els serveis -els ja existents i els que havien de crear-se- en un programa d'acció cultural cívico-social.

Davant les limitacions econòmiques, els majors esforços es decantaren vers la propoció de l'escola primària, tant en l'aspecte material... com en l'aspecte qualitatiu de millora dels continguts, incorporació de noves disciplines, progressiva catalanització...

CAPÍTOL III: REALIZACIONES

Un recull cronològic dels dictàmens elaborats per la Comissió per ésser presentats al consistori ens permet observar les característiques de la seva activació: la inclinació vers les tasques educatives a nivell primari, l'absoluta diversificació de les seves atribucions, i la continuïtat al llarg del temps malgrat els canvis en el procés polític consistorial.

El trencament més espectacular realitzat per la Comissió, sobretot des del funcionament de l'Assessoria Tècnica va ser en l'àmbit de l'escola primària pública.

La situació escolar de la ciutat podria resumir-se amb les característiques següents:

- Un déficit de places notable. Es calculava entorn als anys 20, xifres de 20.000 nens sense escola, que entorn els anys 50 haurien augmentat fins 50.000.
- Un predomini de l'escola privada, on assistien entorn els anys 20 uns 50.000 nens repartits en més de 400 escoles de les quals més de 300 eren religioses.
- Una deficità escolarització pública amb predomini de les escoles catòliques, establertes en sòrdids edificis de vives illes a parades.

La tasca municipal que manava la Llei Rogano de 1920, concretada sobretot en la dotació d'edificis, va ser realment poc significativa fins el funcionament de la Comissió, en fracassar intents anteriors d'aconseguir subvencions del Ministeri, bé per incoïmpliments burocràtics, o per inèrcia de les dues corporacions.

La deixadesa del ministeri i la preocupació del municipi per altres asszers (com la Reforma Interior, el lori Uranc, ...) varen suscitar les iniciatives d'entitats ciutadanes que intentaren contribuir a palliar la situació, amb projectes com els de la Societat Barcelonina d'Amics de la Instrucció, o campanyes com les de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, l'Ateneu Enciclopèdic Popular, el Foment d'Arts Decoratives i un seguit d'entitats culturals i obreres.

La resposta personal de Manuel Ainaud publicada a "La Veu de Catalunya" ens permet veure la línia teòrica que impregnarà la futura actuació de la comissió: la revalorització de l'escola pública i popular com a objectiu prioritari. Un mitjà per aconseguir-ho havia d'esser la dignificació de l'edifici que no sols hauria de resoldre els déficits numèrics, sinó que sobretot hauria de ser com un motlle que conformés espiritualment l'infant amb l'ajut de l'Acció educativa del mestre.

Aquests desitjos de Manuel Ainaud començaren a quallar en el *llista General de Distribució d'Edificis Escolars* de l'any 1917 que va començar a realitzar-se sobretot degut a l'ajut econòmic que varen imposar les deixes de particulars per a obres de cultura. Aquestes donacions varen estimular assignacions suplementàries municipals que feren possible la concreció dels primers grups escolars com el Paixerús, o posteriors com el Josep Vila, el Milà i Fontanals i Llimisa Cura.

La tendència de la Comissió de canalitzar totes aquestes donacions en favor de l'escola primària no sempre fou ben rebuda als estaments educatius i polítics, encara que tots en reconeixien la necessitat primordial.

L'obra de la Comissió relativa a l'edificació escolar va prescindir de plans elaborats amb anterioritat a la creació de l'Assessoria Tècnica com el Ila Wera i March, molt estudiat a nivell econòmic i urbanístic.

L'esquema d'actuacions posteriors va ser el Pla General de 1917 que per primera vegada intentava resoldre la situació escolar de la ciutat prescindint de plantejaments utèpics i partint de les limitacions reals existents (mançances econòmiques, escassetat de solars, diferències entre els barris...) L'objectiu quedà fixat en la construcció de 29 escolacs que havien de superar els mínims exigits per la llei en plantejar-se la construcció dels edificis seguint les tendències de l'arquitectura escolar monumental del moment, respectuosa de les normes higienistes i inquieta per desenvolupar les novetats pedagògiques. Les deficiències de pressupost aconsellaven l'edificació multidimensional, reduint en compensació el nombre total d'edificis.

El context ideològic que impregnava el Pla General de 1917 partia de la necessitat de convertir l'escola pública ciutadana en una veritable escola popular, arrelada a la ciutat, connectada amb la seva vida cultural i econòmica i al servei de la conscienciació col·lectiva, en la que calia valorar la necessària integració del immigrants (no tots ells de fora Catalunya), que representaven aleshores el 40% de la població total urbana.

Les dues primeres edificacions projectades i realitzades per Josep Goday seguint aquest pla general foren el Grup Escolar Baixeras i el Grup Escolar La Farigola. Ambdós partien de plantejaments arquitectònics similars però la seva concreció resultà molt diferenciada sobretot degut a les condicions del seu emplaçament i dimensionalitat.

Les crítiques que varen desvetllar els defectes funcionals del Grup Escolar Saixeras, no fan desmerèixer però la categoria estètica dels dos edificis vinculats a l'ideari classistitzant del noucentisme arquitectònic, amb l'ús d'un llenguatge decoratiu personalíssim i de fortes arrels barcelonines.

La tasca constructiva va completar-se amb interessants iniciatives destinades a superar la migradesa dels objectius educatius ministerials amb la creació de biblioteques escolars circulants, la programació de matèries complementàries i la incorporació de l'ús de la llengua catalana a totes les escoles depenents de la Comissió.

Una concreció de l'ajut municipal a iniciatives culturals de la Diputació, suscitat per l'interès dels regionalistes, la constituirà l'organització del Primer Curs Internacionals Montessori a Barcelona, l'any 1916, a càrrec del Consell d'Investigació Pedagògica. Entorn el moviment de la doctora italiana sorgiren unes poques escoles municipals on aquest s'experimentà amb entusiasme però amb greu migradesa de recursos sobretot en els aspectes de dotació d'edificis.

Encara que ja hem assenyalat que fou l'àmbit de l'ensenyament primari el centre preferent d'atenció de la Comissió, la seva acció va modificar també el funcionament i organització de les Escoles Especials ja existents.

A partir de 1917 va reorganitzar-se l'Escola de Gecs, Gordmuts i Recipients que va ubicar-se al Tibidabo (a Vilajoana) posteriorment. S'hi va introduir un canvi d'orientació que potenciava l'aplicació de reformes pedagògiques alhora que la seva tasca quedava vinculada al Laboratori d'Estudis i Investigacions, que treballava en paral·lel

amb especialistes d'antropologia, psiquiatria, psicologia, fonologia, òptica i otorrinolaringologia, integrats a l'escola.

La línia de canvi consistia bàsicament en substituir el caire benefici-co-assistencial per la investigació pedagògica, línia similar a la seguida a les institucions paraescolars i a la seguida en les escoles de tipus professional.

Les escoles municipals Tall i Confecció i l'Escola Municipal de Llobors i Oficis de la Dona estava al càrrec del Patronat d'Escoles Complementàries d'Oficis. La Comissió va reorganitzar el seu funcionament ampliant sobretot els coneixements humanístics que s'impartien, encara que en tot moment varen continuar essent considerades com el reducte d'aprenentatge laboral de noies de família humil.

Aquesta concepció diferenciada de l'aprenentatge en funció del sexe quedà manifest també en la intencionalitat de la Comissió de Cultura en incloure l'ensenyament domèstic com a matèria complementària per les alumnes de les escoles primàries municipals.

La formació de la dona treballadora quedà també en part assumida per les Escoles d'Adultes que funcionaven de nit a les escoles nacionals ó a càrrec dels mateixos mestres. Malgrat els plans de distribució i reorganització dels seus ensenyaments fossin elaborats per l'assessoria Tècnica, mai arribaren a assolir un nivell sienc per limitacions pressupostàries.

El mateix problema econòmic fou el responsable de les mancances de les Escoles Complementàries d'oficis, creades per l'Ajuntament a partir de 1912 i modificades per la Comissió de Cultura en el sentit de concebre-les com una prolongació de l'escola primària per a nois a partir dels 12 anys, on havien de complementar-se els coneixements bàsics alhora que se'ls preparava per a la incorporació al món del

treball, especialitzant-se en sectors industrials, artístics, artesanals i comercials.

Lluís Nicolau d'Olwer, entorn 1920, reconeixia com una necessitat de la ciutat l'existència de 12.000 places d'aquest tipus d'escola, de les que l'Ajuntament sols va arribar a disposar de 3.000.

L'ajuntament va cooperar amb la Diputació en l'organització i sosteniment de l'Institut d'Orientació Professional destinat sobretot a la informació de la població escolar acoblant les aptituds personals dels adolescents a les necessitats industrials del país en un intent de planificació econòmica.

La influència de les propostes higienistes difoses per tot Europa des de les acaballes del segle XIX va arribar a Espanya on les condicions materials de les escoles demanaven mesures quasi d'emergència. D'una banda la legislació i les normes tècniques sobre edificació escolar recolliren els principis higienistes i de l'altra la celebració de congressos i la formació de lligues i societats fomentaren la potenciació de les activitats paraescolars.

Així, en paral·lel a la renovació escolar i vinculada a les propostes europees del moviment de l'escola nova, varen promoure's i ampliar-se una sèrie d'institucions paraescolars.

Les més antigues foren les colònies, que tenien en començar una funció de cípus mèdic-profilàctic, sugerida pel moviment higienista abans descrit. A Barcelona, i per fer front a les deficiències urbanístiques de la ciutat, que condemnaven a gran part de la població infantil dels barris populars a malalties cròniques o mortals com la tuberculosi, s'organitzaren colònies escolars inclús per entitats privades com la Societat Barcelonina d'Amics de la Instrucció i l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Les primeres colònies municipals començaren a funcionar l'any 1906 per iniciativa del regidor lerrouxista Hermenegildo Giner de los Ríos, que posteriorment va estimular la creació d'una Comissió de Colònies que va organitzar també les primeres Escoles del Bosc. Per facilitar la seva realització l'Ajuntament adquirí finques que amb el temps es convertiren en escoles amb règim de semiinternat (semicolònies).

A mesura que avançava l'obra renovadora de la Comissió, vinculada a l'ideari teòric de l'assessoria, va anar modificant-se el caire de les colònies on cada vegada interessaven més els aspectes d'experimentació pedagògica (escola a l'aire lliure, relació de l'infant amb la natura,...).

Les escoles a l'aire lliure varen seguir una evolució similar a la seguida per les colònies. D'una primera etapa en que foren considerades institucions assistencials de caire semibenèfic i amb preocupació fonamental per les qüestions higiènico-sanitàries varen passar a considerar-se com els prototipus més idonis per l'aplicació de les tendències pedagògiques renovadores.

La primera escola del Bosc de Barcelona fou creada l'any 1916 a proposta dels regidors republicans i s'ubicà en el Parc Larioal de Montjuïc. Va significar una interessant experiència pedagògica pel nombre reduit d'infants, la preocupació dels mestres i la novetat del plantejament de les activitats a l'aire lliure; alhora va significar també una interessant experiència administrativa en incorporar-s'hi mestres nacionals autoritzats pel ministeri, contractats per l'Ajuntament, com Rosa Sensat.

De les altres escoles a l'aire lliure projectades, sols va arribar a realitzar-se l'Escola del Parc del Guinardó (projecte de 1916, edificació de 1921) ubicada en pavellons projectats per Adolf Florensa, que no va començar a tenir una autèntica significació fins els anys republicans.

Un altre servei que organitzà l'Ajuntament a partir de 1918 fou el de banys de mar per a escolars, servei que va iniciar-se per a 600 nens i va anar augmentant en el transcurs dels anys fins arribar a 4.000 places. Tenia en principi també un caire benèfic i profilàctic que va mantenir al llarg de tota la seva existència, consistint l'activitat en banys de mar de curta durada vigilats per monitors, seguits del subministre d'un esmorzar als escolars, pagat per l'Ajuntament.

L'èxit obtingut i els models italians, varen suscitar la proposta de Lluís Nicolau d'Olwer de crear a Barcelona una Escola del Mar, que va ubicar-se en un originalíssim edifici construit per Josep Goday a la platja de la Barceloneta, on va dur-se a terme la interessant experiència de les repúbliques escolars, ja experimentada abans a les colònies, a càrrec de Pere Vergés.

Les cantines estaven considerades una obra de tipus benèfico-social que ajudava a regularitzar l'assistència a escola dels nens de mares treballadores. Encara que es considerava un servei bàsic per neutralitzar les diferències de classe en els infants, a la pràctica, les insuficiències de pressupost varen limitar el seu nombre. Se'n creà la primera l'any 1907 i l'any 1916 sols s'havia arribat a 6. Posteriorment i amb la construcció dels grups escolars varen quedar incorporades al planteig de l'escola, perdent com d'altres institucions parescolars el seu caire benèfic.

la prolongació del joc i esbarjo de l'infant fora de l'àmbit escolar va suscitar la necessitat de crear un sèrie de jardins d'infants. Mal situar aquests espais en el procés de reconversió urbanística de la ciutat, que es pretenia dur a terme en paral·lel als preparatius de l'Exposició. Va concretar-se en un Pla General elaborat per l'Assessoria Tècnica, que malauradament no va arribar a realitzar-se.

A l'hora de descriure el conjunt de les tasques dutes a terme per la Comissió de Cultura cal remarcar les subvencions que foren concedides a entitats no municipals perquè és una línia que continua l'existència amb anterioritat a la seva creació. Polaritzada entre les dues tendències predominants, la Comissió de Cultura va recolzar amb l'accord regionalista, les tasques culturals, intel·lectuals i institucionals dutes a terme des de la Diputació i la Mancomunitat vers les que va canalitzar fons econòmics municipals. Alhora també va mantenir la línia anterior corresponent al predomini republicà, d'ajut econòmicament molt limitat a les petites entitats culturals dels casinos i ateneus de barriada, una de les formes de captació de la clientela electoral republicana.

Ancara que mai féu explicitat ni per part dels polítics ni per part dels professionals de l'Assessoria, sembla que existí de bell antuvi la finalitat de millorar les institucions educatives barcelonines en l'esperit d'aconseguir-ne la gestió autonòmica municipal.

El primer assaig potser casual, el constituiren les escoles municipals -especials o a l'aire lliure- en les quals l'Ajuntament organitzava les ensenyances i seleccionava els docents d'entre el magisteri nacional, que continuava detentant el mateix estatus.

Poc temps després d'ésser creada la Comissió de Cultura va presentar-se un dictamen, que en ser aprovat pel consistori va remetre's al Ministeri, on s'assentaven unes bases reorganitzatives de la gestió escolar a la ciutat que haurien donat capacitat executiva a la Junta Municipal. Aquest document no va obtenir resposta, potser ofegat per l'ímpetu del moviment autonomista a les darreries de la guerra que posposava la lluita per la gestió educativa a la lluita per la reivindicació nacional.

En quedar el procés autonòmic deturat, en radicalitzar-se la lluita social, i en començar-se a manifestar greus indicis de crisi entre les formacions polítiques catalanes, que varen veure's obligades a estructurar-se davant la nova conjuntura dels anys 20; la reivindicació de la gestió educativa va quedar posposada a altres objectius més urgents i en aquest contexte va sorgir la proposta de la Comissió de Cultura de demanar al Ministeri l'any 1921, un règim de Patronat que permetés a l'Ajuntament regir els dos primers grups escolars construïts.

La demanda no es feia amb argumentacions de tipus polític sinó que es basava amb la importància que tindria pel futur funcionament de les escoles, la incorporació d'equips docents que actuessin d'acord amb les normes de la moderna pedagogia que havien presidit la construcció dels edificis.

El Patronat, que fou concedit l'any 1922 amb caràcter experimental pels grups Baixeras i La Farigola, va suposar que la gestió d'aquestes escoles fos compartida per l'Ajuntament i la inspecció que actuava com a representació del Ministeri. El nou organisme tenia al seu càrrec l'organització pedagògica, docent i administrativa de les no-

ves escoles, podent contractar professorat per concurs d'entre el magisteri estatal que seguiria sent del ministeri i conservaria els seus drets i privilegis. El Patronat suposava la possibilitat d'organitzar modèlicament aquests dos grups però no aportava cap solució a la problemàtica escolar general de la ciutat ni oferia cap alternativa a la problemàtica general de tot Catalunya.

Aquesta singularitat va suscitar la crítica dels organismes com l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana que considerava un error el valorar positivament el nou règim escolar doncs suposava el rebai-xar totalment el plantejamnet de la reivindicació d'una escola autonòmica i catalana, i agreujava la diferenciació, ja molt marcada, entre l'ambient de renovació escolar barceloní i l'abandó de la resta de Catalunya.

Posteriorment Alexandre Galí mantenia aquesta mateixa línia crítica, encara que valorant els encerts de la solució que va permetre crear les primeres escoles públiques exemplars a Catalunya.

000740

QUARTA SECCION

REPERCUSSIONS DEL COP D'ESTAT DE PRIETO DE RIVERA

El cop d'estat de setembre de 1923 va suposar fortes transformacions a la vida política i cultural catalana.

La Lliga Regionalista que en principi el va acollir favorablement va veure desaparéixer el seu àmbit de poder a les institucions locals amb la fi de la Mancomunitat i va veure atacats els principis de reivindicació de la llengua i cultura catalanes, que li eren tan cars, en contrapartida del restabliment de l'ordre públic, un dels primers objectius del règim militar.

Aquesta contradicció no va significar un refús a la col·laboració amb el nou poder, cooperació que altres grups polítics catalans varen negar com Acció Catalana o el republicanisme, que passaren a una acció de tipus soterrat i clandestí, d'acord amb la prohibició dels partits que suposava la suspensió parcial de la Constitució.

L'espanyolisme de Primo de Rivera va condicionar fortament la seva política envers Catalunya, a la que va privar de la única institució descentralitzada que posseïa, la Mancomunitat, l'any 1925, desmantellant les institucions culturals i educatives que d'ella depenien.

El català va passar a ser considerat una llengua familiar i va quedar exclòsa dels àmbits docents, acadèmics i administratius, quedant aïllat de la docència els mestres que no acceptessin les noves orientacions.

El control de l'Estat no sols va exercir-se en l'escola, sinó que va afectar totes les manifestacions de la vida pública.

Els Ajuntaments democràtics foren suspesos i refets amb nous components designats pel Directori Militar, procés que va esmoreir totalment la vida consistorial.

A Barcelona, la reorganització va suposar l'entrada a l'Ajuntament dels homes de la Unión Monárquica Nacional i de restes dels antics partits dinàstics totalment desbancats en els anteriors períodes electorals, que varen dur a terme una política que enllaçava amb la menada amb antericritat pel regionalisme (sobretot la potenciació de l'Exposició i les reformes urbanes) amb excepció dels aspectes catalanitzadors.

Aquestes transformacions no varen afectar a la Comissió de Cultura que va mantenir les mateixes atribucions durant tot el període dictatorial, i va ser integrada per diversos regidors seguint l'evolució del consistori. El canvi més notable en la seva trajectòria el suposà el desmantelament de l'Assessoria Tècnica amb l'allunyament de Manuel Ainaud de la seva tasca rectòrnia.

En quan a les seves realitzacions varen mantenir-se les línies iniciades en alguns sectors com l'obra para-escolar, que fins i tot va augmentar quantitativament els seus serveis, mentre quedaven paralitzades altres línies d'actuació com l'edificació escolar que no va reanudar-se fins l'any 1930.

La única realització escolar d'aquests anys la constituí el Grup Escolar Primo de Rivera, adaptació del Palau donat per la família Güell a la ciutat, i que fou reinaugurat l'any 1931 amb el nom de Grup Escolar Baldíri Reixac.

La centralització política i la repressió dels signes de catalanitat varen suposar la desaparició del Patronat i el soterrament de l'obra catalanitzadora exercida a través de les escoles i institucions municipals.

El parèntesi de la Dictadura no va però significar la desaparició de les institucions culturals i educatives municipals, que a partir de la repressió de l'any 36 varen servir de base als nous plantejaments republicans.

000744

OLOENDA

Aquest treball queda delimitat en el seu començament a l'any 1916, doncs fou aleshores que es creà un organisme municipal especialitzat en afers de cultura, la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Donat que l'evolució d'aquesta institució en els anys republicans requeria un tractament diferenciador, el present treball abasta fins l'any 1929 i estudia la trajectòria d'aquesta Comissió durant els anys de crisi de la monarquia des de la seva creació fins a la Dictadura de Primo de Rivera.

En aquest període inicial de funcionament, la Comissió de Cultura va desenvolupar una tasca globalitzadora que partia de l'obra cultural menada anteriorment pel municipi, pretenia reorganitzar les institucions existents i planificar-ne les futures d'acord amb uns objectius generals que es referien sobretot a l'àmbit escolar.

Aquestes fites anaven orientades a la promoció de l'escola primària pública, mitjançant un procés de dignificació; d'aquí s'exíca l'interès en ubicar-la en edificis adequats, per millorar-ne els continguts i per aconseguir un alt nivell pedagògic a través de la tria de mestres.

L'escola primària pública s'entenia en el marc d'un sistema educatiu català on entronquessin les institucions municipals amb les provincials, revitalitzades des de la recent creada Mancomunitat.

Objectivament, l'escolarització infantil era un dels problemes més greus de Barcelona, tant per l'índex d'analfabetisme com per les condicions materials en que es trobaven les escoles públiques. Aquesta situació derivava de l'estructuració legal de l'Estat que malgrat es responsabilitzava de l'ensenyament en delegava les càrregues econòmiques damunt els municipis als quals privava de recursos suficients i de capacitat gestora segons la Llei Municipal vigent.

Amb l'esfondrament del caciquisme, noves forces polítiques feren sentir la seva presència a l'Ajuntament i interpretaren el sentir de la ciutat intentant la reforma de l'escola pública. Els republicans com a força dominant al consistori practicaren una política possibilista encarrilada a obtenir petètes millores a fi de palliar, encara que molt lleugerament, les deficiències ciutadanes i a projectar públicament la seva activitat política consistorial.

Però, fou sobretot a partir de la creació de l'Assessoria Tècnica de la Comissió de Cultura quan aquesta assumí el paper rector de la política cultural municipal, trencant amb la politització que caracteritzava l'obra empresa amb anterioritat.

Aquest interès en fer decantar sobre un organisme tècnic, la capacitat de dissenyar un projecte escolar ciutadà pot atribuir-se en part a l'experiència del Pressupost Extraordinari de Cultura de l'any 1908, frustrat per les tensions i desavinences polítiques.

La composició humana de l'Assessoria, amb un equip tècnic encapçalat per Manuel Ainaud ens demostra com els esforços de la Comissió de Cultura anaven bàsicament dirigits vers l'escola primària.

Manuel Ainaud polaritzà la labor de l'assessoria jugant un paper equilibrador de les tensions ideològiques derivades de la composició de la Comissió de Cultura on hi conviviren regionalistes i radicals en els primers anys.

Ainaud va modelar un ideal d'escola pública barcelonina en el que hi confluïen els propòsits republicans de dignificar l'escola pública i contribuir des d'ella a millorar les condicions de vida dels nens desvalguts, i els objectius regionalistes de crear un futur sistema escolar català. Aquest model s'imbrincava en un pla de conjunt que

el regionalisme creia poder dur a terme des de les plataformes de l'Ajuntament i la Mancomunitat, i pel qual es comptava amb la cooperació econòmica del municipi, a través de subvencions.

La Comissió de Cultura no va aconseguir fer reixir la totalitat dels seus propòsits i projectes inicials ni tampoc va assolir la integració de l'obra municipal en la tasca mancomunitària sobretot per una situació política extremadament conflictiva i variant.

De 1916 a 1917 transcorren uns anys que podríem qualificar com d'eufòria autonomista. La recent creada Mancomunitat, les esperances post-bèl·liques, la vinculació encara efectiva a nivell electoral entre el moviment obrer i el republicanisme, i la confluència tàctica entre dreta i esquerre a Catalunya per oposar-se a la monarquia trentollant generaren un estat d'ànim col·lectiu que xocava violentament amb les concepcions unitàries i centralistes de l'Estat.

Entenem que la creació de la Comissió de Cultura l'any 1916 ha de situar-se en el contexte de la situació general a Catalunya i l'especial paper jugat per la Lliga Regionalista. En efecte, el regionalisme havia impulsat des de les noves institucions creades per la Mancomunitat un projecte que permetia esboçar el futur aparcoll educatiu i cultural de Catalunya. Aquesta tasca quedà però limitada per les restriccions de la lleialtat vigent i marcada per les contradiccions que derivaven de l'apropament i cooperació de la Lliga amb els governs monàrquics.

Donat que la Mancomunitat no tenia atribucions en el camp de l'escola primària sols hi actuà de forma experimental i preparà una real alternativa d'escola catalana mitjançant l'edició de llibres, el reciclatge dels mestres, tasques investigadores, divulgació de nous mètodes pedagògics, etc.

I per aquesta raó els regionalistes precisaven del domini municipal per poder concretar qualsevol projecte vinculat a l'escola primària, encara que fos d'aplicació limitada a la ciutat de Barcelona, però devien comptar amb l'oposició lerrouxista que no combregava amb els seus objectius catalanitzadors.

Així mentre l'obra cultural mancomunitària podia respondre obertament als objectius regionalistes per l'escassa incidència dels lerrouxistes en aquest organisme, en les directrius escolars municipals la Lliga havia d'arribar a uns acords mínims amb els seus oponents, situació que fomentà la relativa independència d'actuació de l'Assessoria Tècnica i l'equilibri numèric entre regidors d'ambdues tendèndies en el si de la Comissió.

L'any 1919 significà el trencament de l'acord tàctic establert entre regionalistes i republicans, suscitat sobretot per l'agrujament de les tensions socials. A partir d'aleshores començava una nova etapa de la Comissió de Cultura, en la que l'Assessoria Tècnica iniciava la concreció d'alguns dels projectes anteriors i els regionalistes hi dominaven progressivament.

Si bé el domini polític regionalista a l'Ajuntament podia significar la possibilitat d'endegar sense oposició la seva tasca cultural globalitzadora, malgrat les limitacions de recursos econòmics, la situació política general, marcada per la gravetat del problema social i l'empenta de l'anarcosindicalisme feu variar la seva tàctica; la Lliga passà a l'oberta cooperació amb els governs centrals i deixà en segon terme els objectius culturals consensuats de l'etapa pratiana.

És semblar contradictori que sigui en aquest període quan la Comissió de Cultura aconsegui el règim de patronat pels dos primers grups

escolars, fet que significava la màxima autonomia permesa per la legalitat, en quant a gestió i selecció del personal docent.

Aquest règim fou significativament aconseguit més per les pressions de l'Assessoria Tècnica que no pas per les negociacions dels partits polítics sumits en una crisi total.

A l'any 1922, el Patronat ja no significava una alternativa a la situació escolar catalana, doncs era concedit pel Ministeri com una solució puntual que permetia el funcionament experimental als dos únics grups escolars de la ciutat.

La solució sols podia ser eficaç en el cas de que l'Ajuntament disposés de medis, i en tot moment quedava supeditada als alt-i-baixos polítics ministerials, la qual cosa va quedar suficientment manifestada en produir-se el cop d'Estat de Primo de Rivera, que va suprimir el Patronat Escolar.

Amb la Dictadura començà una nova etapa de la Comissió de Cultura: gran part de l'obra anterior és mantinguda i fins i tot en algun aspecte potenciada, sobretot pel paper propagandístic i prestigiós de determinades institucions cara a la ciutat.

Però, l'anticatalanisme del nou règim privà les realitzacions d'aquest període de l'esperit que les presidia des dels anys inicials, trencà l'estructura de l'Assessoria Tècnica i destituí Manuel Ainaud que malgrat els alt-i-baixos anteriors havia aconseguit una coherència i continuïtat en la labor municipal.

En resum, després d'aquest breu repàs a les vicisituds de la Comissió de Cultura pot constatar-se que les insuficiències de la Llei i

les mancances pressupostàries donaren a la seva actuació un marc limitat que ja fou acusat coetàniament.

L'àmbit d'acció escusivament barceloní accentuava grans diferències entre la capital catalana i altres zones, encara més depauperades culturalment i que no podien recórrer a la solució d'una Comissió municipal o d'un Patronat, per limitacions encara més greus de recursos.

Els contrastos encara eren més acusats en el si mateix de la ciutat en les escoles municipals foren un sector minoritari de l'ensenyament públic, ja que al seu costat subsistien les escoles estatals en pisos, unitàries, mal instal.lades, amb mestres vinguts d'arreu sense cap respecte a la realitat catalana i barcelonina.

Tot i la indubtable i valiosa aportació pedagògica dels grups escolars, aquesta quedà contrastada pel seu caire experimental i minoritari.

L'amplitud d'objectius de la Comissió de Cultura sols podia atényer's en un procés de canvi polític general que afectés les estructures de l'Estat i donés més poder a la ciutat, fós mitjançant una descentralització administrativa com en el cas italià, o fós amb el reconeixement de la capitalitat d'una futura Catalunya autònoma.

Però la nostra història no va seguir per cap d'aquests camins, i les realitzacions de la Comissió de Cultura continuaren essent manifestació d'un possibilisme i d'una incapacitat d'alternativa global fins i tot en la posterior etapa republicana, com queda de manifest en el treball realitzat per Rosa Toran.

000751

ANNEXES

A l'hora d'escollir uns criteris per a l'elaboració d'aquests annexes, podia plantejar-se la possibilitat d'accentuar-ne el caràcter extensiu, amb l'ofertiment d'una gran profusió de material d'hemeroteca, fonts documentals... però l'elecció s'ha decantat vers la tria d'aquells documents que complementaven de manera ben directa el nostre text, tot i tenint present que la quantitat de notes que aquest conté, pot obrir camins per a tots aquells interessats en aspectes de caràcter més específic.

D'altra banda, entre aquesta selecció d'annexes, alguns contenen un treball elaborat a posteriori a partir de les dades quantitatives que les diverses fonts primàries, confrontades entre si, ens han proporcionat, siguin les llistes d'escoles primàries les entitats subvencionades i el tipus de dictàmens elaborats per la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

ANNEX nº 1.- Taula resum dels tipus de dictàmens elaborats per la Comissió de Cultura. 1916-1922.

ANNEX nº 2.- "Bases de organización de las Oficinas de la Comisión de Cultura, aprobadas por el Excmo. Ayuntamiento en sesión del 21 de junio de 1917.

ANNEX nº 3.- Relació de les escoles públiques de Barcelona. 1917-1923

ANNEX nº 4.- Catàleg de les obres de les Biblioteques escolars circulants.

ANNEX nº 5.- "Reglamento para el régimen de las Escuelas Municipales Montessori, aprobado por el Excmo. Ayuntamiento en sesión de 14 de junio de 1917".

ANNEX nº 6.- "Bases de reorganización de la Escuela Municipal de Ciegos, Sordo-mudos y Deficientes, aprobado en sesión de 30 de agosto de 1917".

ANNEX nº 7.- "Plan de organización de la Enseñanza de Adultas a cargo del Ayuntamiento de Barcelona, aprobado en sesión del 11 de Diciembre de 1918".

ANNEX nº 8.- "Estatuto del Patronato de las Escuelas Municipales de Oficios, aprobado por el Excmo. Ayuntamiento en sesión del 31 de mayo de 1917".

ANNEX nº 9.- "Estatuts de les Escoles Complementàries d'Oficis, aprovats en sessió de 6 de novembre de 1918".

ANNEX nº 10.- "Institut d'Orientació Professional. Bases formuladas por la Excma. Diputación Provincial para el régimen de dicho Instituto, aceptadas por el Excmo. Ayuntamiento en sesión de 11 de septiembre de 1918".

ANNEX nº 11.- "Reglamento para el régimen de las colonias escolares de vacaciones, aprobado en Consistorio el 27 de abril próximo pasado".

ANNEX nº 12.- Taules, gràfics i estadístiques dels escolars beneficiats pels serveis de colònies, semicolònies i banys de mar.

ANNEX nº 13.- Llista alfabètica d'entitats subvencionades per l'Ajuntament de Barcelona. 1917-1923.

ANNEX nº 14.- Bases per a la reorganització de la Junta Municipal de Primera Ensenyança, aprovades en consistori el 14 de juny de 1917.

ANNEX nº 15.- Instància presentada al Ministre d'Instrucció Pública per l'alcalde de Barcelona i informe de l'Inspector-Cap de Primera Ensenyança de la província de Barcelona, sol·licitant una gestió pròpia pels grups escolars Baixeras i La Farigola.

ANNEX nº 16.- Real Decret 19-2-1922, atorgant el règim de Patronat pels grups escolars Baixeras i La Farigola.

ANNEX nº 17.- Taula resum dels tipus de dictàmens elaborats per la Comissió de Cultura, 1923-1929.

ANNEX nº 18.- Llista alfabètica d'entitats subvencionades per l'Ajuntament de Barcelona, 1923-1929.

ANNEX nº 19.- Relació de les escoles públiques de Barcelona, 1923-1929.

ANNEX nº 20.- Reorganització del servei de cantines de l'Ajuntament de Barcelona, aprovat en consistori el 26-9-1927.

ANNEX nº 21.- "Bases para el buen régimen de las colonias escolares del presente año, aprobadas por la Comisión Municipal Permanente en sesión del 28 de junio de 1927".

ANNEX nº 1.TAULA RESUM DELS TIPUS DE DICTAMENS ELABORATS PER LA COMISSION DE CULTURA.

	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Edificis, lloguers, material, mobilia- ri, reparacions.	43	46	96	77	78	97	67
Mestres	29	20	21	34	23	34	40
Cessió de palaus.	15	3	8	2	8	2	6
Subvencions, home- natges, monuments.	31	32	38	24	28	29	42
Juntes autònomes.	6	2	2	0	8	6	3
Llegats	1	3	4	3	0	1	1
Fremis, beques, pen- sions estranger.	6	12	10	10	10	23	25
Escoles especials.	6	11	38	46	3	11	15
Comptes i pagaments.	5	6	13	18	29	10	31

	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Institucions paraescolars		2	7	7	10	7	4
Banda Municipal.	0	0	0	0	9	20	23
Personal, Arxiu històric, publicacions.	1	22	18	17	37	46	46

MEMO N° 2

BASES

de organización de las Oficinas de la Comisión de Cultura

APROBADAS POR EL EXCMO. AYUNTAMIENTO EN SESIÓN
DE 21 DE JUNTO DE 1917

1.^o Las Oficinas dependientes de la Comisión de Cultura se dividirán en Asesoría Técnica y Negociado Administrativo.

2.^o La Asesoría Técnica la integrarán actualmente las siguientes secciones: Pedagógica, Arquitectura Escolar e Higiene Escolar.

Cada Sección tendrá un director que será el Asesor Técnico de la Comisión en su respectiva especialidad, el cual responderá personalmente del comportamiento del servicio y de los trabajos de él y de sus respectivos subordinados, y los colaboradores técnicos y personal subalterno que, en la forma determinada en estas Bases, nombre el Ayuntamiento a propuesta de la Comisión.

Cada Sección, dentro de su respectiva especialidad, a) Informará a la Comisión y con el beneplácito de ella, a las Juntas, Patronatos y demás centros de cultura, total o parcialmente municipales, que los soliciten. b) Ejercerá la Inspección en todos sus elementos, de las escuelas y demás centros de cultura que dependan directa o indirectamente de la Comisión, y cuando ella lo estime conveniente, de los que tengan solicitado o recibido subvención del Ayuntamiento, dando cuenta a la Comisión, del resultado de dichas inspecciones, a medida que las vaya realizando. c) Cumplirá los encargos que especialmente se le señala a cada una de estas Bases, o por la Comisión.

La Sección Pedagógica, además, ejercerá la inspección del personal director, docente, administrativo, escolar, etcétera, de las escuelas y demás Centros de Cultura indicados.

El Director de la Sección Pedagógica o Asesor pedagógico de la Comisión será el Director general de la As-

esoría Técnica. En consecuencia, le corresponderá presidirla y representarla cuando deba actuar en pleno. Tendrá la categoría, los derechos y el sueldo de Jefe de Negociado.

El colaborador técnico de la Sección Pedagógica, encargado de la enseñanza primaria y elemental, suplirá al Asesor pedagógico en todas sus atribuciones dentro de la Sección Pedagógica.

La Sección de Arquitectura Escolar constituirá una división de la Sección de edificios municipales de la Oficina de Urbanización y Obras del Ayuntamiento, pero funcionará autónomamente, estando afecta a la Comisión de Cultura e integrando su Asesoría Técnica, según se indica en estas bases. Estará encargada de la conservación de los edificios y material, de hacer los estudios y proyectos y dirigir las construcciones que, dentro de su respectiva misión, le encomiende la Comisión de Cultura.

El Director de esta Sección o Asesor Arquitecto deberá poseer el título de Arquitecto y tendrá la categoría, los derechos y el sueldo de Jefe de división de las Oficinas de Urbanización de Obras, equivalentes al de Oficial primero, pero despachará directamente con la Comisión de Cultura.

La Sección de Higiene Escolar, además de las tareas indicadas, tendrá la de inspeccionar, de acuerdo con la Sección Pedagógica el personal escolar y de organizar, de acuerdo con la Sección correspondiente del Cuerpo Médico Municipal, los servicios médicos de las escuelas y demás centros de cultura indicados.

El Director de esta Sección o Asesor higienista deberá poseer el título de Médico, y tendrá la categoría, los derechos y el sueldo de Oficial segundo.

A las órdenes inmediatas de la Dirección general de la Asesoría Técnica, que podrá adscribirlos al servicio general de la Asesoría o al especial de las distintas secciones, estarán las señoritas auxiliares que, en la forma determinada en estas Bases, nombre el Ayuntamiento a propuesta de la Comisión.

Estas señoritas auxiliares no tendrán la categoría ni los derechos de funcionarios municipales. Recibirán la correspondiente remuneración, nunca superior para cada una de ellas a 150 pesetas mensuales, en forma gradual, según la aptitud y la misión especial de cada una de ellas y con cargo a la consignación global que para este servicio conste en Presupuesto, según determine el Ayuntamiento a propuesta de la Comisión.

3.^o El Negociado administrativo de Cultura pertenecerá a la Sección de Gobernación de la Secretaría Municipal, dependerá exclusivamente de la Comisión de Cultura y substituirá, en lo que hace referencia a este ramo, al actual Negociado de Instrucción, Beneficencia y Sanidad, que se denominará en lo sucesivo Negociado de Beneficencia y Sanidad. Lo integrarán un Jefe y los Oficiales primeros y segundos precisamente Letrados, matriculados en el Colegio de esta ciudad, y el personal subalterno que en la forma determinada en estas bases nombre el Ayuntamiento a propuesta de la Comisión.

4.^o El ejercicio del cargo en las Oficinas de la Comisión de Cultura será incompatible, con cualquier otro cargo municipal.

Los cargos de las Oficinas de la Comisión de Cultura se proveerán por el Ayuntamiento en la siguiente forma:

Los cargos de carácter técnico y los de Oficial Letrado, se proveerán a propuesta de la Comisión de Cultura, previo concurso.

Los restantes cargos se proveerán a propuesta de la Comisión de Cultura acordada directamente.

5.^o La Comisión de Cultura redactará el Reglamento para el régimen interior de sus dependencias, el cual desarrollará los preceptos contenidos en estas Bases, adjuntándole las reglas que el Ayuntamiento tiene acordadas para el buen régimen en el despacho de los asuntos, debidamente administrados con dichas Bases. La observancia de este reglamento será obligatoria a los funcionarios dependientes de dicha Comisión.

ANNEX nº 3.RELACIÓ DE LES ESCOLES PÚBLIQUES DE BARCELONA. 1917-1923.

Aquesta llista alfabètica comprèn les escoles d'ensenyament primari i sols hi consten les dades fonamentals, referents a tipus d'escola (pàrvuls, nens, nenes), graduades i si es dóna també ensenyament per adultes.

Les fonts utilitzades per a la confecció d'aquesta llista han sigut el llibre "Les construccions escolars de l'Ajuntament de Barcelona" i les "Gasetes Municipals", ambdues complementàries i estudiades comparativament.

Algunes d'aquestes escoles continuen encara en funcionament, però s'ha respectat sempre la nomenclatura i numeració dels carrers que apareixen a les fonts, malgrat no coincideixin amb els actuals en tots els cassos.

Signes convencionals utilitzats:

N= Nens
N= Nenes
P= Pàrvuls
A= Adultes
G= Graduada.

- Alt de Sant Pere 39	N. Na.
- Amilcar 21	Na. A.
- Aragó 235, pral.	P.
- Argentona 23-25	P.
- Arguelles 379, pral.	Na. A.
- Aribau 155	P. Montessori
- Aribau 39, 1º	Na.
- Aribau 88	N.
- Asturias 16-18	Na. A.
- Balboa L, baixos 2º E	N. P. G.
- Balboa P.	Na.
- Bailèn 87, 1º	P.
- Baixa Sant Pere 38	Na.
- Ballester 72	N. Na. P.
- Barceloneta	N. G.
- Barceloneta, Platja dels Pescadors.	(Escola del Mar)
- Blanco 55, B.	N.
- Boria 22, 24, 26.	N.
- Borjas 2	Na. A.
- Borell 123, pral.	Na. A.
- Bou de la Plaça Nova 1, 1º	N.
- Bruc 100-102.	N. P. G.
- Calabria 25	N. Na. P.
- Carretera Casa Antúnez 31	N. Na.
- Casanova 36, baixos	P.
- Castany 5	N. Na.
- Catalunya 18	P.
- Cayo Celio 2	N.

- Cera 51, 1º	N. Na.
- Cervantes 1, 1º	Na.
- Ciutat 6	N.
- Codets 29, 1º	Na.
- Comerç 19	N.
- Condepció	P.
- Condal 1	
- Conde del Asalto 24, 1º	N.
- " " " 57	Na. G.
- " " " 97, baixos	P.
- Congost 21	N. Na. P.
- Consell de Cent 33, 1º	Na.
- " " " 238	N.
- " " " 432, pral.	Na.
- Còrsega 221, baixos	N.
- Coroleu, 54, 56, 58.	Na. P.
- Corts Catalanes 563, baixos	N.
- " " 732	N. Na. P.
 - Diagonal 379	
- Diputació 295, pral.	Na.
- " 217	
- " 346, pral.	N.
- " 50, 52	N. Na.
- Dolsa 12-14	Na.
- Dos de Maig 237	N.
- " " " 259	Na.
- Duque de la Victòria 8, 1º	P.

- Elisabets (Infants Orfes)	Na.
- Enna 151	N.
- Enric Granados 89	Na. A.
- Escudillers Blancs 4	N. G.
- " " 66, pral.	N.
- Escuelas 4	Na.
- " 19	N.
- Esmeralda 4, baixos	N.
- Espiell 2	N.
- Folgarolas 39-41, torre	N. Na.
- Fresser 7, L.	Na.
- Gayarre 61	Na.
- Girona 80	N.
- " 164, 2º	Na.
- Granada 1	N.
- Grau i Torras 25, baixos	Na. P.
Hospital 93, 1º	N.
- Isabel (ppasatge) "la Farigola"	N. Na. G.
- Lladó 15, 1º 2º	Na.
- Magòria 24	N. Na.
- Mallorca 170, pral.	Na.
- " 408	Na.
- " 470, pral.	Na.
- Mandri 7	Na.

- Mare de Déu del Coll 74	
- Marian Aguiló 65	Na.
- Marià Cubí 176	N.
- Marlet 1	N. P.
- Méndez Vigo 5, 6	(Montessori) P.
- Méndez Núñez 3-5, 1º	N.
- Mendizábal 13	Na. A.
- " 16, 1º	N. P.
- Menéndez Pelayo 31	Na.
- Miguel Àngel 57	P.
- Minerva 7, pral.	Na.
- Montjuic del Carmen 5, 1º	N. Na.
- Runtaner 79	N.
 - Nàpols 296, 2º	P.
- Normal Mestres (Annexe)	
 - Orden 142	Na.
 - Padre Secchi 22	N.
- Parc Ciutadella	N. Na. P. C.
- Parc de Montjuic. Escola del Bosc	N. Na. G.
- Passatge Font de la Parra 7	Na.
- Passatge Roman 79	
- Passeig Aduana 1, bis	N. Na. P.
- Passeig de Sant Joan 4	P.
- " " " " 43, B	N. G.
- " " " " 65, pral.	N.
- " " " " 76	Na.
- " " " " 170	N.

- Pere IV,	74	N.
- " "	220	Na.
- " "	278 o 370	P.
- Pi, 1, pral.		Na. A. G.
- Pi 7		N.
- Plaça Comas10		N. Na.
- " del Sol	5	N. Na. P.
- " Regomir 3,	pral.	N.
- " Sta. Anna 22,	1º	Na.
- " Sant Pere 2,	pral.	P.
- " Santes Creus 1		
- Poniente 44		N. Na. P.
- Princesa 35		Na.
- Provença 226,	pral.	P.
- Providència 22-24		
- Putxet 37		
- Rambla Volart 31		N. Na. P.
- Renard 40		
- Riego 5-7		N.
- Ronda San Anton 49		Na. G.
- " " Pau	38	N. Na. P.
- " " Pere	55	N. Na.
- Rosal 12,	1º	Na.
- Rosselló 242,	baixos	N.
- Ruiz de Fadrón 25		N.
- Sadurní 13		N.
- Sagrera 211		Na.
- " 179		N.

- Salmerón	116, 1º	Na.
- " 169,	baixos	Na.
- " 221		N.
- Sant Alexandre	41	N.
- " Andreu	122	Na.
- " "	292-294	Na. A.
- Sant Crist	90	N. P.
- Sant Mariano	6	N. P.
- Sant Pau	38	
- Sant Raimundo	25	N.
- Santa Ana	11-13, 1º	Na.
- Santes Creus	1	Na. Na.
- Sants	309, 1º	Na.
- Sarrià	15, baixos	P.
- Sena	18	
- Serra	10	N.
- Suñer i Capdevila		Na.
- Tallers	21-23, 1º	N.
- Tapinería	33	(Montessori) P.
- Tapioles	44-46	N. P.
- Tenència Alcaldia	Districte VII	Na.
- Torres i Balboa		
- Travessera	212, pral. 1º	N.
- Unió	28	P.
- Universitat	32, baixos	N. G.
- " 47		P.
- " 89, 1º		Na.
- " 113		N.

- València 385	N.
- Vallespir 80, 1º	N. Na.
- Vasconsia 17	N.
- Vergara 8	
- Via Laietana 11. Baixeras.	N. Na. G.
- Villarroel 71, pral.	Na.
- " 140, baixos	F.
- Virgen del Coll 74, 1º	N.
- Xucrà 13, pral.	Na.
- Zaragoza 129	N.

CATÀLEG DE LA BIBLIOTECA

Andersen, Joan Cristià

Contes. Traducció de Jean d'Alfablor. — Barcelona, 1918.

La Dona d'Aigua i altres contalles. Traducció de J. Massó i Ventós. — Barcelona, 1911. (Biblioteca L'Avenç.)

Arte en España (El)

Aranjuez. Ilustraciones con texto de José María Florit. — Barcelona (sense any).

3 *Goya en el Museo del Prado.* Ilustraciones con texto de Rafael Doménech. — Barcelona (sense any).

3 *La Catedral de Burgos.* Ilustraciones con texto de Vicente Lampérez y Remea. — Barcelona (sense any).

3 *Poblet.* Ilustraciones con texto de L. Doménech y Montaner. — Barcelona (sense any).

3

Atkinson, Georges Francis

92 *Estudio experimental de la vida de las plantas.* Traducción y adaptación por J. Palau i Vera. — Barcelona, 1918.

Biblioteca Muntañola

133 *Los animales. Su vida y sus costumbres narradas por K. G. Manegat.*

132 *Poesías castellanas para los niños. Fábulas.* — Barcelona, 1917.

Brace, Willian S.

85 *Exploració polar.* Traducció de Carles Riba. — Barcelona (Encyclopédia Catalana), 1918.

Calderón de la Barca

1 *La vida es sueño.* Drama adaptado a manera de cuento. — Madrid (sense any).

Carner, Josep

51 *Floreles de Sant Francesc.* Traducció. — Barcelona, 1909.

49 *Llibre dels Poetes.* — Barcelona, 1904.

Caseponce, Pvre., Esteve

61 *El Ferrer de Figueres.* Rondalles catalanes. — Barcelona, 1921.

4

llana de Manuel Vallvé. — Barcelona (sense any).

18 *Historias de Dante (Divina Comedia).* Adaptación por Mary Macgregor. — Barcelona (sense any).

13 *Historias de Hans Andersen, relatadas por Mary Macgregor.* — Barcelona (sense any).

17 *Ivanhoe (W. Scott).* Adaptación por Manuel Vallvé. — Barcelona (sense any).!

24 *La Cabaña del Tío Tomás (Stowe, E. B.) relatada por Marshall.* — Barcelona (sense any).

20 *La Infantina de Francia.* Cuentos del Romancero relatados por José Escofet. — Barcelona (sense any).

16 *Los Caballeros de la Tabla Redonda.* Leyendas relatadas por Manuel Vallvé.—Barcelona (sense any).

19 *Los Héroes (Ch. Kingsley).* Leyendas griegas relatadas por Mary Macgregor. — Barcelona (sense any).

21 *Más historias de Shakespeare, relatadas por Jeanie Lang.* — Barcelona (sense any).

14 *Robinson Crusoe (Foe, Daniel de).* Aventuras relatadas por J. Lang. Versión castellana por Manuel Vallvé. — Barcelona (sense any).

Collell, Pvre., Jaume

53 *Lo Gran Rey En Jaume I el Conquistador.* Biografía popular.—Barcelona, 1908.

62 *El Rei Petit.* Rondalles del Vallespir. — Barcelona, 1919.

63 *Els Tres Consells.* Rondalles del Vallespir. — Barcelona, 1917.

58 *Na Lionor.* Rondalles del Vallespir. — Barcelona, 1919.

59 *Rondalles.* — Barcelona, 1917.

60 *Rondalles.* — Barcelona, 1918.

Cervantes Saavedra, Miguel

23 *(Vegi's Colección Araluce. Aventuras de Don Quijote.)*

Clascar, Pvre., Frederic

74 *Evangeliali en figures.* — Barcelona, 1916.

102 *Leccionario de las Dominicas.*—Barcelona, 1917.

Colección Araluce

23 *Aventuras de Don Quijote (Cervantes).* Selección por Pablo Vila. — Barcelona (sense any).

15 *Cuentos de la Alhambra (Irving), relatados por Manuel Vallvé.* — Barcelona (sense any).

12 *El cántico de Navidad (Dickens).* Adaptación por Manuel Vallvé. — Barcelona (sense any).

22 *Historias de Calderón de la Barca,* relatadas por Manuel Vallvé. — Barcelona (sense any).

11 *Historias de Chaucer.* Cuentos de Canterbury relatados por Janet H. Kelman. Versión caste-

5

6

Dickens, Charles

- 112 *Una cançó nadalena*, seguida de *Novetats de Vacances*. Traducció per Josep Carner. — Barcelona (sense any).

- 12 (Vegi's *Colección Araluce, El Cántico de Navidad.*)

Domenech, Rafael

- 45 (Vegi's *El Arte en España, Goya en el Museo del Prado.*)

Domenech i Montaner, L.

- 46 (Vegi's *El Arte en España, Poblet.*)

Editorial Calleja

- 121 bis *Calila y Dimila*. Fábulas. Antigua versión castellana. Prólogo y vocabulario de Antonio G. Solalinde. — Madrid, 1917.

Elias i Juneosa, Josep

- 26 *Els jocs olímpics de l'antiga Grècia*. — Barcelona, 1920 (Encyclopédia Catalana).

Eckmann-Chatrian

- 121 *L'Amic Fritz*. Traducció de Joan Sitjar. — Barcelona (sense any).

- 42 *Rondalles de poble*. Traducció de J. Ruyra. — Barcelona, 1908. (Biblioteca L'Avenç.)

- 57 *Quadros del Sahara*. Impressions d'un viatge a Rio de Oro. — Barcelona (sense any).

France, Anatole

- 80 *Abeja* (cuento infantil). Traducción por L. Ruiz Contreras. — Madrid, 1914.

Grimm, L. Jacob i J. Carles

- 106 *Contes d'infants i de la llar*. Traducció de Carles Riba Bracons. — Barcelona (sense any).

Guimerà, Angel

- 78 *Glorioses (joies literàries)*. — Barcelona, 1909.

Hausi, W.

- 3 *El Califà Cigüeña y otros cuentos narrados por T. M. Tercereiro*. — Madrid (sense any).

Herbertson, A. J.

- 97 *Geografía humana*. Traducción por J. Palau i Vera. — Barcelona, 1919.

Hinks, Arthur R.

- 27 *Astronomia*. Traducció de l'anglès, per A. Descals i C. Riba. — Barcelona, 1918 (Encyclopédia Catalana).

Homer

- 167 *Odissea* (vol. I) Traducció de Carles Riba. — Barcelona (sense any).

Fabra, Pompeu

- 135 *Diccionari Ortogràfic Català*. — Barcelona, 1917.

- 77 *Gramàtica Catalana*. — Barcelona, 1919.

Fabre, J. H.

- 72 *Costumbres de los insectos*. Traducción por F. Villaverde. — Barcelona, 1920.

- 70 *La Vida de los Insectos*. Traducción por Felipe Villaverde. — Barcelona, 1920.

- 71 *Los Auxiliares*. Traducción por F. Villaverde. — Barcelona, 1920.

- 69 *Los Destructores*. Traducción por Felipe Villaverde. — Madrid-Barcelona, 1920.

- 73 *Maravillas del instinto en los insectos*. Traducción por F. Villaverde. — Barcelona, 1920.

Florit, José M.

- 47 (Vegi's *El Arte en España, Aranjuez.*)

Foe, Daniel de

- 122 *Aventuras de Robinson Crusoe*. Traducción de T. Orts-Ramcs. — Barcelona (sense any).

- 14 (Vegi's *Colección Araluce, Robinson Crusoe.*)

Font i Sagué, Norbert

- 52 *Història de Catalunya*. — Barcelona, 1919.

- 108 Id. (vol. II), id.

- 109 Id. (vol. III), id.

[Iriza, Pere de]

- 99 *Sinónimos*. Reportorio de palabras usuales en sentido análogo o aproximado. — Barcelona (sense any).

Irving, Washington

- 15 (Vegi's *Colección Araluce, Cuentos de La Alhambra.*)

Juan Manuel

- 4 *El Conde Lucanor*. Adaptación por R. M. Tenreiro. — Madrid (sense any).

Junyent, Olaguer

- 134 *Roda el mòn i torna al Born* (viatge de l'autor). — Barcelona (sense any).

Kingsley, Charles

- 19 (Vegi's *Colección Araluce, Los Héroes.*)

Kipling, Rudyard

- 116 *El llibre de la jungla*. Traducció de Marià Mament. — Barcelona (sense any).

La Cruz, San Juan de

- 137 *Libros de Horas*. — Madrid, 1917.

- Lampérez y Romea, Vicente
 48 (Vegi's El Arte en España, *La Catedral de Burgos.*)
- Lasserra, V. de
 55 *Excursions curtes* (amb un mapa plegadís). — Barcelona, 1919.
- León, Fray Luis de
 136 *Libros de Horas.* — Madrid, 1917.
- Lleonart, Josep
 54 *La Merla i altres cant.* — Barcelona, 1914
- Llongueras, Joan
 59 *Les cançons de Nadal* (exhortació poemàtica). — Barcelona, 1917.
- Llull, Ramon
 43 *Llibre de les Besties.* Text original amb próleg i notes d'En M. Obrador i Benassar. — Barcelona, 1905. (Biblioteca L'Avenç.)
- Manrique, Jorge
 139 *Libros de Horas.* — Madrid, 1917.
- Maragall, Joan
 95 *Elogios.* — Barcelona, 1913.

11

- 93 *Poesies* (vol. I). — Barcelona, 1918.
 94 Id. (vol. II). — Id.
 65 *Trià. Lectures selectes en prosa i vers.* — Girona, 1909.
- Massó i Torrents, J.
 33 *Contes populars del Japó.* Traducció. — Barcelona, 1904. (Biblioteca L'Avenç.)
- Mistral, Frederic
 41 *Nerlo* (poema provençal). Traducció de J. Verdaguer. — Barcelona, 1909. (Bibl. L'Avenç.)
- Montoliu, Manuel de
 88 *Vida de Cervantes.* — Barcelona, 1917.
 89 *Vida de Gonzalo de Córdoba (el Gran Capitán).* — Barcelona, 1918.
- 90 *Vida de Jaime I el Conquistador.* — Barcelona, 1917.
- Palau i Vera, J.
 91 *Estudio experimental de algunos animales.* — Barcelona, 1917.
 98 *Romancero Castellano.* Selección y adaptación. — Barcelona, 1913.
- 84 *Vida de Julio César.* — Barcelona, 1917.
 85 *Vida de Napoleón.* — Barcelona, 1916.

12

- 86 *Vida de Alejandro Magno.* — Barcelona, 1917.
 87 *Vida de Cristóbal Colón.* — Barcelona, 1918.
- Pardo Bazán, Condesa de
 2 *Hernán Cortés y sus hazañas.* — Barcelona, 1914.
- Pellico, Silvio
 36 *Els deures dels homes.* Traducció de J. Cases Carbó. — Barcelona (sense any). (Bibl. L'Avenç.).
- Pereira, José M. de
 67 *Escenas montañesas.* — Madrid, 1919.
- Pin i Soler, J.
 96 *Regles morals y de bona criança.* — Barcelona, 1915.
- Perrault, Charles
 35 *Contes.* Traducció de R. Miquel i Planas. — Barcelona, 1919. (Biblioteca L'Avenç.)
- [Plana, Alexandre]
 39 *Antologia de poetes catalans d'avui.* — Barcelona, 1913. (Biblioteca L'Avenç.)

13

- Prat de la Riba, Enric
 79 *Per la llengua catalana.* Pròleg de Bofill i Matas. — Barcelona, 1918.
 [Protecció de l'Ensenyança Catalana, Associació]
- 56 *Infants i Flors. Poesies.* — Barcelona, 1921.
- Puntí i Collell, Pyre., Joan
 64 *En Pere sense por.* Rondalles catalanes. — Barcelona, 1920.
- Quintana, Manuel José
 82 *Vidas de los españoles célebres* (Tomo I). — Madrid, 1914.
 83 Id. (Tomo II). — Id.
- Riba Bracons, Carles
 110 *Llegendari català.* — Barcelona, 1920.
- Riber, Pyre., Llorenç
 103 *Els Sants de Catalunya.* Cicle romà. — Barcelona, 1919.
- 104 *Els Sants de Catalunya.* Cicle visigòtic. — Barcelona, 1919.
- 105 *Els Sants de Catalunya.* Cicle comtal. — Barcelona, 1919.

14

- Robert, Robert**
- 44 *Barcelonines*.—Barcelona, 1907. (Bibl. L'Avenç.)
- Rovira i Virgili, A.**
- 68 *Llibre de lectura escolar. Selecció de treballs en prosa i en vers*. — Barcelona, 1916.
- Rubió i Lluch, Antoni**
- 76 *Manuel Milà i Fontanals. Notes biogràfiques i crítiques*. — Barcelona, 1918.
- Rueabado, Ramon**
- 75 *Compendi d'educació civil*. — Sabadell, 1920.
- Ruskin, John**
- 34 *Els lliris del jardi de la Reina*. Traducció de Manuel de Montoliu. — Barcelona, 1909. (Biblioteca L'Avenç.)
- 66 *Natura*. Aplec d'estudis i descripcions triats, traduïts i ordenats per Cebrià Montoliu.—Barcelona, 1903.
- Ruyra, Joaquim**
- 113 *La Parada*. — Barcelona, 1919.
- 114 *Pinya de rosa* (vol. I). — Barcelona, 1920.
- 115 Id. (vol. II). — Barcelona, 1920.
- Scott, Walter**
- 17 (Vegi's Colección Araluce, *Ivanhoe*.)
- Seignobos, Ch.**
- 101 *Compendio de la historia de la Civilización*. — París, 1919.
- Stowe, E. B.**
- 24 (Vegi's Colección Araluce, *La Cabaña del Tío Tomás*.)
- Swift, Jonathan**
- 40 *Viatges de Gulliver a diverses nacions del món*. — Barcelona, 1913. (Biblioteca L'Avenç.)
- Tolstoi, Lleó**
- 38 *Contes*. Traducció de J. Cases Carbó. — Barcelona, 1911. (Biblioteca L'Avenç.)
- Twain, Mark**
- 117 *L'Elefant Blanc robat*. Traducció de Josep Carner. — Barcelona (sense any).
- 111 *Les aventures de Tom Sawyer*. Traducció de Josep Carner. — Barcelona, 1918.
- Vega, Lope de**
- 138 *Libros de Horas*. — Madrid, 1917.
- 15
- Verdaguer, Pte., Jacinto**
- 5 *Bethem. Jesús Infant*. — Barcelona (sense any).
- 6 *Canigó. Llegenda pirenaica del temps de la Reconquesta*. — Barcelona (sense any).
- 32 *Dictari d'un pelegrí a Terra Santa*. — Barcelona, 1906. (Biblioteca L'Avenç.)
- 30 *Excursions*.—Barcelona, 1904. (Bibl. L'Avenç.)
- 10 *Excursions i viatges*. — Barcelona (sense any).
- 31 *Flors de Maria*. — Barcelona, 1910. (Biblioteca L'Avenç.)
- 9 *Idilis i cants místics*. — Barcelona (sense any).
- 8 *L'Atlàntida*. Poema. — Barcelona (sense any).
- 29 *Prosa florida*. — Barcelona, 1908. (Biblioteca L'Avenç.)
- 7 *Rondalles*. — Barcelona (sense any).
- 81 *Sant Francesc*. Poema. — Barcelona, 1904.
- 28 *Viatges. Records de la costa d'Africa a vol d'ocell*. — Barcelona, 1910. (Bibl. L'Avenç.)
- Verne, Julio**
- 124 *Alrededor de la Luna. 2.ª parte de De la Tierra a la Luna*. — Madrid (sense any).
- 128 *Cinco semanas en globo*. Primera parte.—Madrid (sense any).
- 129 *Cinco semanas en globo*. Segunda parte. — Madrid (sense any).
- Virgili**
- 119 *Eneida* (vol. I). Traducció de Llorenç Riber, prevere. — Barcelona, 1917.
- 120 *Eneida* (vol. II). Traducció de Llorenç Riber, prevere. — Barcelona, 1918.
- Xenius**
- 100 *Flos Sophorum. Ejemplario de la vida de los grandes sabios. Versión de Pedro Llerena*. — Barcelona, 1918.
- 16

Reglamento

PARA EL RÉGIMEN DE LAS ESCUELAS MUNICIPALES MONTESSORI, APROBADO POR EL EXCMO. AYUNTAMIENTO
EN SESIÓN DE 14 DE JUNIO DE 1917.

ARTICULO 1.^o Las Escuelas municipales Montessori estarán cada una de ellas bajo la dirección y cuidado de una profesora que deberá tener el título de Maestra y deberá poseer además un perfecto conocimiento del método Montessori, dándose por acreditado este extremo con la certificación de los estudios de aquel sistema expedida por la Doctora Montessori o por centros docentes de alto prestigio en este método.

ART. 2.^o Correspondrá a la Maestra, además de dar la instrucción a los alumnos según el expresado método:

a) Designar y remunerar una profesora que la substituya en ausencias y enfermedades, poniendo esta designación en conocimiento de la Autoridad municipal.

b) Asistir puntualmente a la escuela desde media hora antes de la señalada para empezar la clase y permanecer en el local hasta que todos los alumnos la hayan abandonado, además, en la hora de 12 a 13, recibirá en la escuela a los padres de los alumnos, con quienes procurará estar en constante relación.

c) Admitir los alumnos, pudiendo denegar la admisión de aquellos que por sufrir enfermedades contagiosas o por no usar el debido aseo puedan representar un peligro para los demás niños o por proceder de familias cuya moralidad no le conste plenamente.

d) Percibir una retribución de los padres de los alumnos que no podrá ser superior de cinco pesetas mensuales y que no deberán entregar los que ocupen plazas gratuitas; el producto de estas retribuciones lo aplicará la Maestra al sostenimiento de la escuela, dando en su día cuenta de la inversión.

e) Observar el desarrollo de los alumnos con la báscula y el antropómetro y anotar en la Carta biográfica todas las observaciones que haga relacionadas con el alumno.

f) Cuidar de que el aseo en la escuela sea completo y de la conservación del material.

ART. 3.^o En estas escuelas habrá un Médico Inspector, que tendrá a su cargo la vigilancia del estado sanitario de la misma, así como cuidará también de que las observaciones antropométricas que la Señora Maestra anotará en la Carta biográfica, sirvan a entrabmos para hacer un estudio completo y minucioso del alumno, bajo todos los aspectos que aconseja la pedagogía moderna.

ART. 4.^o El número de alumnos no excederá de 40, que podrán ser indistintamente de uno u otro sexo. De las 40 plazas 15 serán gratuitas y para su admisión será necesario se justifique la pobreza de los padres y, previo informe favorable de la Maestra, la ordenará la Comisión municipal a que corresponde el servicio.

ART. 5.^o Para ingresar en la escuela se deberá acreditar que el niño ha sido vacunado y que tiene más de tres y menos de cinco años.

ART. 6.^o Una vez admitido el niño podrá continuar en la escuela hasta la edad de siete años.

ART. 7.^o La admisión de un niño en la escuela obliga a los padres, tutor o encargados, a:

a) Mandar los niños a la escuela a la hora señalada a

presentándolos siempre con la ropa limpia y con el debido aseo personal.

b) A justificar ante la Maestra las faltas de asistencia.

c) A recoger los niños a la hora de salida por sí o por personas presentadas a la Maestra.

d) A dar cuenta de las enfermedades que sufre el niño y a entregar la certificación facultativa correspondiente que acredite que el niño, ya curado, puede volver a la escuela.

e) A tener en la escuela, para uso del alumno, un despuntal, que retirarán los sábados para cuidar de su limpieza.

ART. 8.^o Todos los alumnos, tanto los que ocupen plazas retribuidas como los que ocupen plazas gratuitas, recibirán igual instrucción y la Maestra no podrá hacer objeto de distinción ni preferencia alguna a ningún alumno por ocupar unas u otras plazas.

ART. 9.^o El lenguaje catalán será el de estas escuelas.

ART. 10. El horario de las escuelas lo determinará, para cada una de ellas, la Comisión de Cultura, teniendo en cuenta el informe de la respectiva directora y las características de cada escuela y su emplazamiento. Variarán los domingos y demás días festivos y la tarde del día laborable semanal que determine la Comisión.

El período de vacaciones en verano tendrá una duración de cuarenta y cinco días, y el día que principiarán las mismas, lo señalará, también para cada Escuela, la Comisión de Cultura.



ESTADOS UNIDOS DE AMÉRICA
GOBIERNO DE LA REPÚBLICA
DE MÉXICO
MINISTERIO DE HACIENDA
DIRECCIÓN GENERAL DE ESTADÍSTICAS
ESTADÍSTICA MUNICIPAL
ESTADÍSTICA MUNICIPAL DE CIEGOS
ESTADÍSTICA MUNICIPAL DE SORDO-MUDOS Y DEFICIENTES
ESTADÍSTICA MUNICIPAL DE DEFICIENTES

BASES DE REORGANIZACIÓN DE LA ESCUELA MUNICIPAL DE CIEGOS SORDO-MUDOS Y DEFICIENTES

APROBADO EN SESIÓN DE 30 DE AGOSTO DE 1917

1.^a La actual Escuela Municipal de Ciegos, Sordo-Mudos y Deficientes, se dividirá en tres Escuelas especiales, según las Secciones que hoy la integran, quedando separadas en la siguiente forma: Escuela de Ciegos; Escuela de Sordo-Mudos y Escuela de Deficientes.

2.^a Como centro Director y coordinador de la labor científica y pedagógica de estas tres instituciones se crea un Laboratorio de Estudios e Investigaciones sobre defectivos que tendrá por objeto *a)*.—Los estudios e investigaciones sobre Antropología, Psicología y Pedagogía especial de Ciegos, Sordo-Mudos y Deficientes. *b)*.—El estudio Individual del alumno en colaboración con sus maestros bajo los aspectos clínico, psicológico y social. *c)*.—El preparar adecuadamente para la misión científica y pedagógica que les está encomendada, al personal de las escuelas y al que en lo futuro deba integrarlas.

El Laboratorio se dividirá actualmente en las siguientes secciones: De Antropología, Psicología y Pedagogía de Anormales, de Sordo-Mudos y de Ciegos.

900773

El personal del Laboratorio lo integrará un Director del mismo que a la vez lo será de las Escuelas de Ciegos, de Sordo-Mudos y de Deficientes, el que tendrá la responsabilidad de la dirección científica, pedagógica y administrativa de todos estos organismos y será el encargado de hacer cumplir todas cuantas disposiciones se establezcan por el Ayuntamiento para el buen régimen de estas instituciones de enseñanza.

En la Sección de Psicología habrá un asistente especialmente encargado de los trabajos de esta Sección y que suplirá al Director General en sus funciones en casos de ausencia, enfermedad, etc.

Las Secciones de Pedagogía de Deficientes, de Sordo-Mudos y Ciegos que integrarán el Laboratorio, tendrá cada una de ellas un Director, especializado en las investigaciones y trabajos propios de la Sección, que será a la vez el Director de la Escuela anexa a ella y será el responsable de la labor que realice su respectiva Sección y Escuela.

En cada una de estas Secciones habrá un colaborador pedagogo que será auxiliar de las tareas científicas de su respectiva Sección y que tendrá la misión de encauzar la acción pedagógica de la Escuela que le esté confiada, de acuerdo con el Director técnico de la misma y según las direcciones que aconsejen los trabajos y experimentaciones realizadas en el Laboratorio.

Las demás Secciones del Laboratorio colaborarán en la obra común que señale la Dirección.

Cuando la índole de los trabajos del Laboratorio lo demande, podrá solicitarse el concurso temporal de aquellas personas que se hayan distinguido en estudios similares a los que serán misión principal de este organismo.

Asimismo podrá pedirse el concurso de otros elementos competentes para colaborar en los cursos de perfeccionamiento que se organicen en beneficio del personal actual de las Escuelas, o para los que tengan por objeto la preparación del que deberá integrarla en lo futuro.

Los trabajos de investigación realizados en los Laboratorios y los de aplicación que se lleven a cabo en cada una de las Escuelas, podrán ser publicados periódicamente en la forma y condiciones que acuerde la Comisión de Cultura.

Los individuos que posean un título académico adecuado y que a juicio del Director del Laboratorio tengan una preparación técnica suficiente para seguir con provecho las tareas del mismo, podrán ser admitidos como alumnos del Laboratorio.— Pagarán 20 pesetas por derechos de inscripción.—El número total de matriculados no podrá exceder, entre todas las Secciones del Laboratorio, de diez.

El personal docente que en lo sucesivo deba formar parte de cada una de estas escuelas, además de los títulos profesionales que se crean del caso exigir, tendrá que haber colaborado en las investigaciones y trabajos del Laboratorio; haber hecho prácticas en la Escuela en que aspire a prestar sus servicios y presentar un estudio monográfico sobre algunas de las investigaciones que haya realizado. Sin embargo, podrán admitirse los profesores que justifiquen debidamente haber cursado en instituciones análogas de España y del extranjero, debiendo presentar no obstante el estudio monográfico que se indica y haber realizado las prácticas que se mencionan.

El profesorado actual de cada una de las tres escuelas, queda obligado a seguir los cursos de perfeccionamiento que en beneficio de ellos organicen sus Directores y a proporcionar todos cuantos datos y antecedentes sobre sus alumnos y funcionamiento de la clase les sean solicitados por el personal del Laboratorio y a contribuir activamente en los trabajos de carácter experimental que en los mismos se realicen y para el mejor éxito de los cuales sea solicitado su concurso.

3.^a El régimen de cada una de las tres escuelas será el de semi-internado, obligatorio para todos los alumnos que a la misma concurren.

Las clases no se interrumpirán durante el año.

Serán festivos los domingos y los sábados por la tarde y los demás días que se indiquen en el calendario que repartirá la Comisión de Cultura entre todas las instituciones de la enseñanza que dependan de ella.

Cada una de estas tres escuelas recibirá gratuitamente un

cincuenta por ciento de alumnos, que serán los que presenten un certificado de pobreza debidamente garantido a juicio de la Comisión. Los restantes alumnos pagarán una cuota regulada por la cédula del Jefe de familia en la forma siguiente:

Cédula de 1. ^a a 5. ^a clase,	30 pesetas al mes
" " " " 6. ^a a 8. ^a "	15 " "
" " " " 9. ^a a 10. ^a "	5 " "
" " " " 11. ^a "	1'50 " "

En el caso de que los alumnos que paguen cuota no llegasen a cubrir las plazas disponibles, al mes siguiente de inaugurado el curso, podrán completarse las vacantes con los que tal vez esperan turno de plazas gratuitas.

Los alumnos que cursen ya en esas Escuelas tendrán preferencia para ocupar las plazas vacantes en la clase inmediata superior.

Las cantidades que recauden cada una de las Escuelas por la matrícula de los alumnos de pago, serán destinadas al mejoramiento de aquellos servicios escolares que por igual beneficien a todos los alumnos, acordando la Comisión de Cultura anualmente, en vista de la cantidad ingresada, la obra a que deberán destinarse.

El Director General, siempre que lo juzgue conveniente para determinadas enseñanzas, podrá disponer el que el profesorado o personal auxiliar de las indicadas escuelas preste sus servicios indistintamente en cualquiera de ellas, dentro de las horas reglamentarias de labor diaria que tenga asignadas.

Los profesores de las enseñanzas artísticas que figuran entre el personal que deberá integrar la Escuela de Sordo-Mudos prestará asimismo sus servicios en la de Deficientes. Los prestará igualmente en esta última el profesor de educación musical de la Escuela de Ciegos.

Las horas diarias de labor del personal técnico adscrito al Laboratorio, serán cuatro.

Los colaboradores pedagogos y los profesores de las clases elementales y de los Jardines de la infancia estarán en la Escuela durante las horas que los alumnos permanezcan en ellas que se-

rán las que para el régimen interno de cada Escuela se determine según los casos.

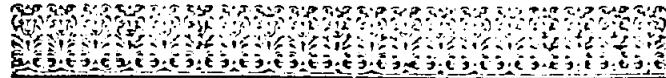
Los profesores de las clases profesionales de Música tendrán seis horas diarias de clase, distribuidas en la forma que las necesidades de la Escuela exijan. Los demás profesores y auxiliares de las Escuelas tendrán las horas de trabajo que se determinarán en el reglamento interior de cada escuela, lo mismo que el personal auxiliar y subalterno de las mismas.

El plan de estudios de las tres Escuelas metodologías de las Enseñanzas literarias artísticas y profesionales que deberán adoptarse al número de grados y clases de cada escuela; el horario porque habrán de regirse, las condiciones de admisión de los alumnos y el funcionamiento de las otras de carácter complementario que se establezcan en estas tres instituciones se regirán por un reglamento especial que para cada una de ellas, según sus especiales necesidades, dictará la Comisión municipal de Cultura.

La Comisión de Cultura queda facultada para organizar patronatos en cada una de estas tres instituciones que tendrán como misión primordial el amparar a los alumnos de las mismas cuando dejen de frequentar la Escuela.

El profesorado y personal técnico que integrarán el Laboratorio y las Escuelas de Ciegos, de Sordo-Mudos y de Deficientes, según las plantillas adjuntas, serán nombrados por el Ayuntamiento a propuesta de la Comisión de Cultura, previo concurso exceptuándose las plazas que resulten ocupadas en virtud de la adaptación que deberá hacerse a las mismas, del personal que actualmente presta sus servicios en la Escuela municipal de Ciegos, Sordo-Mudos y Deficientes.

Los cargos de Conserje de estas Escuelas lo mismo que el de encargado de las prácticas Agrícolas de la Escuela para Deficientes y señorita auxiliar serán nombrados directamente por el Ayuntamiento, a propuesta de la Comisión de Cultura. El otro personal subalterno será designado por la Comisión a propuesta de la Dirección General.



ESTABELECIMIENTO
DE LAS ESCUELAS ESPECIALES DE ADULTAS
DEL AÑO 1919

PLÁN DE ORGANIZACIÓN

DE LA

ENSEÑANZA DE ADULTAS Y CARGO DEL AYUNTAMIENTO DE BARCELONA

APROBADO EN SESIÓN DEL 11 DE DICIEMBRE DE 1918

Artículo 1.^o El Ayuntamiento establece en las Escuelas públicas de niñas de esta capital enseñanzas especiales para adultas, que tendrán dos direcciones fundamentales: una que tiende a la formación complementaria de las adultas y otra a la formación comercial de las mismas.

Art. 2.^o El Ayuntamiento crea cuatro Escuelas complementarias y doce Escuelas comerciales de Adultas.

Las Escuelas complementarias se establecerán dos en el barrio de Sans, una en el barrio de la Sagrera y otra en San Martín de Provensals.

De las doce Escuelas comerciales de adultas, diez continuarán establecidas en las Escuelas especiales de adultas como hasta el presente, y las dos de nueva creación se establecerán, una en Sans y otra en la Sagrera.

Art. 3.^o En las Escuelas complementarias de adultas se darán las siguientes enseñanzas:

Catalán y castellano.—Cálculo.—Geografía e Historia.—Educación cívica y moral.—Conocimiento práctico para el buen gobierno de la casa.

Art. 4.^o El personal que integrará cada una de las Escuelas complementarias de adultas y las gratificaciones que recibirán por tal concepto serán los siguientes:

Una Directora que lo será la Maestra propietaria en donde se establezca la Escuela. Por este concepto recibirá una gratificación del Ayuntamiento además de la retribución que perciba por enseñanza del Estado o del Ayuntamiento	300 ptas.
Una auxiliar	500 »
Una auxiliar para la enseñanza práctica del buen gobierno de la casa.	500 »

Art. 5.^o Las enseñanzas que se darán en las Escuelas comerciales de adultas, serán las siguientes:

Catalán y castellano.—Cálculo.—Geografía e Historia.—Educación cívica y moral.—Cálculo Mercantil y Teneduría.—Taquigrafía.—Mecanografía.—Francés.

Art. 6.^o El personal que integrará las Escuelas comerciales de adultas y las gratificaciones que recibirán por tal concepto, son las siguientes:

Una Directora para cada Escuela que lo será la Maestra propietaria de la Escuela en donde se establezca esta enseñanza. Por este concepto recibirá del Ayuntamiento una gratificación, además de la que en concepto de retribución por enseñanza de adultas perciba del Estado o Ayuntamiento	300 ptas.
Una auxiliar para cada Escuela a	500 » una
Seis auxiliares para la enseñanza de Francés, a	600 » »
Seis auxiliares para la enseñanza de Taquigrafía. Mecanografía, a	600 » »

Art. 7.^o Cada una de las Escuelas complementarias de adultas y de las comerciales, tendrá una consignación de 100 pesetas para gastos de material, que será entregada en una sola vez al comenzar el curso.

Art. 8.^o Las diez Escuelas comerciales de adultas adaptadas al nuevo plan, son las siguientes:

ESCUELAS	DIRECTORAS
Mandri, 7	Estefanía Castaños
Las Borjas, 2	Josefa Victoria
Universidad, 89, 1. ^o	Francisca Gasch
Asturias, 18	Carmen Serra
Diagonal, 379, 1. ^o	Rosa Sensat
Pino, 1. pral.	Maria Carbonell
Mendizábal, 13, pral. .	Consuelo Pastor
Mallorca, 408	Maria Baldó
Cataluña, 18	Dorotea Lecumberri
San Andrés, 294	Eusidio Zalama
Borrell, 123	Juanita Morell
Amílcar, 21.	Antonia Jané

Las Directoras de estas Escuelas percibirán la gratificación indicada en la base VI a partir del mes de Diciembre del presente año.

Art. 9.^o Los cursos en los dos grupos de Escuelas comenzará el día 1.^o de Octubre y terminarán el último día de Mayo.

Art. 10. La enseñanza de las Escuelas complementarias comprenderá dos cursos y tres en las Escuelas comerciales.

Art. 11. Los planes y honorarios que regirán estas Escuelas los formularán de común acuerdo la Asesoría técnica con las Directoras de las Escuelas, y asimismo la organización de los cursos complementarios, conferencias, visitas, etc., que sean de interés general para el conjunto de dos escuelas que forman cada uno dos grupos señalados.

Art. 12. Para el mejor régimen de estas Escuelas, la Asesoría técnica, de acuerdo con las Directoras de las Escuelas, redactarán, un Reglamento que deberá sancionar la Comisión de Cultura.

LINEA N° 8

ESTATUTO
del Patronato de las Escuelas Municipales de
Oficios, aprobado por el Excmo. Ayuntamiento
en sesión de 31 de Mayo de 1917

BASE 1.^a

El Ayuntamiento de Barcelona crea una entidad que se denominará Patronato de las Escuelas Municipales de Oficios, que teniendo plena personalidad jurídica para adquirir y contratar se regirá por el presente Estatuto, que sólo podrá modificarse por acuerdo del Ayuntamiento.

BASE 2.^a

Constituirán este Patronato:

- a) Tres señores Concejales elegidos en cada renovación del Ayuntamiento, pudiendo votar cada señor Concejal sólo dos.
- b) Tres Vocales designados libremente por el Ayuntamiento en sus renovaciones ordinarias y en cuya elección regirá la limitación impuesta en el apartado anterior para la designación de los Concejales.
- c) Seis Vocales designados directamente, cada uno de ellos por las seis entidades siguientes: Patronato de la Universidad Industrial, Escuela de Arquitectura, Escuela de Ingenieros Industriales, Escuela de Artes y Bellas Artes, Escola de Belles Oficis e Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la Dona.

BASE 3.^a

El Patronato nombrará de entre los Vocales que lo compongan, un Presidente, un Tesorero, un Secretario y los demás cargos que estime conveniente, además formulará el Reglamento para su régimen interior.

BASE 4.^a

El Ayuntamiento de Barcelona confía al Patronato de las Escuelas Municipales de Oficios, la misión pedagógica que desarrolle o pueda desarrollar el Municipio, con relación a las enseñanzas técnicas elementales, y por tanto, encomienda especialmente al Patronato el régimen pedagógico y administrativo, tanto de las instituciones hoy existentes como de aquellas otras que puedan crearse por iniciativa del Ayuntamiento o a propuesta del mismo Patronato.

Las instituciones de creación municipal que pasan hoy a depender del nuevo organismo son las siguientes:

Escuelas de Artes y Oficios.

Escuela de Labores y Oficios de la Mujer.

Escuelas de Corte.

BASE 5.^a

En méritos del encargo que el Ayuntamiento confiere al Patronato por la base anterior corresponderá a éste:

a) Dirigir e inspeccionar las enseñanzas que se den en aquellas escuelas.

b) Formular los Reglamentos de aquellas escuelas, sometiéndolas a la aprobación del Ayuntamiento y proponer las modificaciones que estimará oportunas, así como informar acerca las que por iniciativa del Ayuntamiento se propusiere éste introducir.

c) Confeccionar los cuadros de asignaturas y las plantillas de profesores sometiéndolos a la aprobación del Ayuntamiento.

d) Proponer al Ayuntamiento el aumento o disminución de estas escuelas, así como la distribución de su emplazamiento dentro de la ciudad y deberá informar además sobre las condiciones de los locales que le proporcione el Ayuntamiento para instalar las escuelas, tanto si los locales son propiedad del Ayuntamiento, como si éste los arrendara para aquel objeto.

e) Nombrar, corregir y separar el personal docente así como el subalterno necesario, ateniendo para todo ello a las prescripciones contenidas en los reglamentos de cada escuela a que hace referencia el apartado b) de esta Base.

f) Adquirir el material necesario para la enseñanza y distribuir según las necesidades de cada escuela.

BASE 6.

Para llenar los expresados fines el Ayuntamiento proporcionará a la Junta:

a) Los locales necesarios para la instalación de aquellas escuelas.

b) Las consignaciones que figuran en los presupuestos para material de aquellas escuelas.

c) El importe a que ascienda las plantillas del personal. Para esta entrega deberá tenerse en cuenta lo que dispone la base transitoria.

d) Además el Ayuntamiento deberá sufragar los gastos que ocasione el funcionamiento del Patronato.

El Patronato percibirá, además, el importe de las matrículas que a tenor del Reglamento deben abonar los alumnos, y podrá recibir donativos y legados siempre que hayan de destinarse al mejoramiento o ampliación del género de enseñanza que le encomienda el Municipio.

Al finalizar cada curso, el Patronato rendirá cuenta al Ayuntamiento de su gestión.

BASE 7.^a

Si por cualquier causa cesare en sus funciones este Patronato, entrará el Municipio de Barcelona en posesión de cuanto pertenezca al Patronato y a las Escuelas, tanto lo adquirido con fondos municipales, como con los procedentes de donativos particulares, quedando a salvo las disposiciones especiales del donador.

BASE TRANSITORIA

1.^a El Patronato, dentro de los tres meses siguientes a su primera constitución, deberá presentar al Ayuntamiento un plan completo de reorganización de las escuelas cuyo régimen se le confía y que se implantará al comenzar el curso de 1917-19.8. Acompañarán a este plan los reglamentos, cuadros de asignaturas y plantillas y la adaptación del personal, hoy en forma legal y definitiva existente, a las nuevas plantillas en cuanto ello sea posible.

Para comprobar aquellas condiciones y al objeto de regularizar los servicios, el Patronato procederá a un examen de los expedientes del personal y de la forma como éste ha venido prestando dichos servicios.

2.^a Aprobada por el Ayuntamiento la reorganización propuesta, el personal que actualmente desempeña cargo en las escuelas y que en mérito de la reorganización quede incluido dentro de las nuevas plantillas, continuará disfrutando de los derechos que su nombramiento por el Ayuntamiento le hubiese conferido, recibirá sus haberes de la Tesorería Municipal, aunque por conducto del Patronato, especialmente delegado por el Ayuntamiento, y la separación de su cargo deberá acordarla el Ayuntamiento a propuesta del Patronato, y previas las formalidades prescritas en el Reglamento de Empleados Municipales, asumiendo para este procedimiento el Patronato las funciones de Comisión Municipal.

Sin embargo, el Patronato ejercerá sobre este personal, la misma autoridad que le corresponda sobre el que designe directamente, salvo la anterior disposición, y siendo su superior jerárquico, sólo por su conducto podrá dirigirse al Ayuntamiento.

ANNEX N^o 9

ESTATUTS

DE LES

ESCOLES MUNICIPALS COMPLEMENTÀRIES D'OFICIS

APROVATS EN SESSIÓ DE 6 DE NOVEMBRE DE 1918

I
L'horari de cada Escola serà consigit cada any per la Junta de Professors de la mateixa i aprovat per la Comissió municipal de Cultura, abans de començar el curs.

II

Els cursos començaran el primer de Setembre, finint el 31 de Maig de cada any.

III

Per les festes regirà el calendari aprovat per la Comissió municipal de Cultura per a les Escoles de la ciutat, observant-se,

a mes, les que corresponen a costums de la barriada de l'Escola després d'aprovades per la Comissió.

IV

La Direcció General d'aquestes Escoles correspon a la Comissió de Cultura, la qual l'exercirà per mitjà de la seva Assessoria Tècnica, sent-ne especialment encarregat el Col·laborador de les ensenyances tècniques, auxiliat pels professors degans de cada Escola.

V

És del càrrec del Col·laborador de les ensenyances tècniques pel que fa a aquestes Escoles, el veillar pel desenvolupament i millora de l'ensenyança, cridant l'atenció de la Comissió de Cultura envers les innovacions i modificacions que calgui introduir-hi. A aquest objecte presentarà anyalment un report sobre l'ensenyament de totes les disciplines, sobre els plans d'estudi i innovacions i modificacions que convingui introduir.

Abans de començar el curs, informarà sobre els programes i horari proposats per les Junes de Professors de cada Escola, senyalant les modificacions necessàries per al màxim profit de l'ensenyament i convenient coordinació de totes les disciplines per a assolir el fi propi de l'Escola.

Donarà i tindrà en constant revisió els reglaments interns de les Escoles, procurant el seu millorament.

Curarà de la uniformitat en l'aplicació de totes les mesures encaminades al bon govern de les Escoles.

Pendrà coneixement de totes les comunicacions dels professors degans de cada Escola, procedint en conseqüència dintre les seves atribucions, o traslladant-les a la Comissió de Cultura, previ informe.

VI

El veillar d'una manera immediata per l'ensenyament que es dóna en cada Escola, així com per la disciplina que en ella ha de guardar-se, correspon al càrrec de Professor degà.

VII

El Professor degà veillarà pel normal desenvolupament dels programes d'ensenyament, per sa coordinació, i pel profit i conducta dels alumnes.

Mantindrà en la deguda regularitat els registres escolars i la correspondència referent a l'Escola.

Acolirà les peticions escrites i orals dels professors i alumnes, procedint, en conseqüència, dintre els límits dels seus poders.

Trametrà a l'Assessoria Tècnica els acords i deliberacions de la Junta de Professors.

Complirà i farà complir totes les decisions que li siguin comunicades per l'Assessoria.

VIII

El Professor degà no podrà deixar l'Escola sense avisar a l'Assessoria i obtenint-ne el consegüent permís. Mentre duri la seva absència, les funcions seran exercides pel Professor més vell de l'Escola.

IX

El Professor degà serà nomenat per la Comissió municipal de Cultura, a proposta de l'Assessoria Tècnica.

X

Al càrrec de Professor degà corresindrà una gratificació de set centes cinquanta pessetes.

XI

Cada Escola tindrà la seva Junta de Professors, i en seran membres tots els Professors i auxiliars que donin ensenyament a l'Escola, i serà presidida pel Col·laborador de l'Assessoria Tècnica encarregat de les ensenyances tècniques, qui podrà delegar aquesta funció en el Professor degà. La Junta elegirà del seu si, anyalment, en la primera reunió, un professor secretari que redactarà i traslladarà en llibre a posta les actes de cada sessió, després d'aprovades en la següent.

XII

El 15 de Setembre de cada any, el Professor degà de cada Escola haurà d'haver presentat els programes de les disciplines que s'ensenyanaran a l'escola que regeix en el curs següent. Per això reunirà la Junta de Professors a l'objecte de què tots aquests aportin els seus programes detallats si donen l'ensenyament per primera vegada, o proposin la confirmació dels presents en anys anteriors, o bé les modificacions que els seus estudis o experiències els hagi aconsellat. Aquests programes seran objecte d'informe especial del Col·laborador de l'Assessoria en les ensenyances tècniques, qui senyalarà les modificacions que cregui pertinents per al màxim profit de l'ensenyament i convenient coordinació de totes les disciplines per a millor assolir la finalitat pròpia de l'Escola.

XIII

La Junta de Professors serà convocada pel Col·laborador en les ensenyances tècniques, ja per iniciativa pròpia, ja a proposta del Professor degà o el terç dels Professors.

XIV

La Junta de Professors curarà d'assegurar l'execució uniforme de les disposicions reglamentàries i disciplinàries; veillarà pel major profit de l'ensenyament de l'Escola i sa perfecta organització, cridant l'atenció de la Superioritat envers les reformes que els Professors creguin d'utilitat.

XV

El Col·laborador en les ensenyances tècniques tindrà el dret de convocar els Professors de determinades disciplines a l'estudi de qüestions relacionades amb llur ensenyament.

XVI

Els Professors han d'advertir llurs absències amb el temps convenient perquè pugui proveir-se a sa substitució.

El Professor degà podrà, per causes legítimes, concedir permisos per tres dies; en el cas d'absència major el permís ha d'ésser concedit per l'Assessoria Tècnica.

Els Professors vénen obligats a assistir a totes les Junes de Professors, entregant en la preparatòria per al curs els programes dels ensenyaments que els siguin confiats, i donant compte, en les següents, de la marxa d'aquests ensenyaments.

XVIII

Els alumnes vénen obligats a la rigorosa observança de les normes disciplinàries fixades en el reglament intern de les Escoles, el qual haurà d'ésser aprovat per la Comissió de Cultura.

XIX

Les infraccions disciplinàries dels alumnes podran ésser punides amb els següents càstigs:

- a) Amonestació del Professor o degà, privada o a presència de la classe, essent comunicada a la família de l'alumne.
- b) Suspensió, a proposta del Professor degà, o altre Professor, decretada per la Junta de Professors.
- c) Pèrdua del curs, així mateix decretada per la Junta de Professors.
- d) Expulsió de l'Escola, a proposta de la Junta de Professors; essent aquesta aprovada per la Comissió de Cultura.

XX

Tenen dret a la inscripció sense examen, per al primer curs, els nols de dotze anys fets, que presentin un certificat d'un Mestre primari donant fe que el sol·licitant sap llegir i escriure i coneix sumàriament les quatre operacions fonamentals de l'Aritmètica.

XXI

Sense aquest requisit serà precis l'examen d'admissió.

XXII

Per a l'admissió als cursos superiors caldrà que els alumnes haglin merescut en totes les disciplines del curs finit, al joi d'aptitud per a ésser promoguts al superior. En el cas de no arribar a aquest resultat, els alumnes podran repetir el curs, no essent, però, permès freqüentar un curs per més de dues vegades.

XXIII

Els exàmens d'admissió consistiran en dues proves escrites sobre temes senzills d'Aritmètica i llengua catalana o castellana, judicades pels Professors en aquestes disciplines.

Els de promoció a cursos superiors, comportaran proves de totes les disciplines compreses en el curs finit, judicades pels Professors respectius i els del curs superior.

XXIV

La sol·licitud d'inscripció haurà d'ésser feta en el temps establert per l'Assessoria Tècnica de la Comissió municipal de Cultura, havent d'ésser acompanyada dels següents documents:

- a) Una declaració escrita de la que en resulti el permís i possibilitat de freqüentar regularment les lliçons, firmada pel pare o qui n'exerceixi les funcions.
- b) Certificat de revacunació o haver tingut la verola.

El Instituto tendrá su domicilio en esta ciudad y estará en local o dependencias que el Ayuntamiento o la Diputación le asignen.

Institut d'Orientació Professional

BASES FORMULADAS POR LA EXMA. DIPUTACIÓN PROVINCIAL PARA EL RÉGIMEN DE DICHO INSTITUTO, ACEPTADAS POR EL EXMO. AYUNTAMIENTO EN SESIÓN DE 11 DE SEPTIEMBRE DE 1918.

I

El Instituto será un instrumento de estudio y de información de todo cuanto se refiera al problema profesional y tendrá por objeto:

a) Estudiar ponderadamente el estado actual de los oficios, artes e industrias ciudadanas, a fin de hacer la orientación colectiva de nuestra población escolar.
 b) Practicar la orientación profesional individual.
 c) Ejercer acción social de patronato sobre los aprendices de la ciudad.

d) Practicar estudios de investigación y síntesis de carácter antropométrico y mental o psicológico, en aplicación a los fines del Instituto y otros de más alta cultura.

II

Para cumplir esta tarea, el Instituto:

a) Formará estadísticas; recogerá datos que le permitan conocer lo bastante y bien todos los aspectos, nuestro mercado de trabajo. Al efecto se pondrá en relación constante con los profesionales, las sociedades obreras y patronales y con las demás fuentes de conocimiento necesarias (Museo Social, Bolsa del Trabajo, Estadística Municipal, etc.).

b) Se relacionará con los maestros, con los centros de enseñanza y con los padres de los niños que hayan de dejar la escuela.

c) Editará hojas, folletos y otras publicaciones dirigidas al conocimiento del Instituto y a la orientación y mejoramiento de la cultura profesional.

d) Formará una Biblioteca especializada con las publicaciones necesarias para estudio y formación del personal de las oficinas.

e) Para los trabajos de índole experimental dispondrá de los correspondientes laboratorios, en los que se harán ensayos e investigaciones dirigidas al servicio del Instituto.

Para dirigir el Instituto habrá una Comisión o Junta mixta, compuesta de presidente, que lo será el de la Diputación Provincial; vicepresidente, el Alcalde de Barcelona; dos diputados provinciales y dos concejales; los directores del Museo Social y de la Asesoría Técnica de la Comisión Municipal de Cultura, y otros u otros vocales de carácter técnico o social y representaciones de entidades interesadas en el problema, a juicio de la misma Junta.

V

Dicha Junta cuidará de la administración de los fondos del Instituto, del nombramiento y remoción del personal, así como también del cumplimiento de los fines reglamentarios.

VI

Como organismo de trabajo habrá una oficina técnica compuesta de tres secciones: la de Información o consulta, la de Estadística y la Experimental (laboratorios). Esta constará de dos subsecciones: la Antropométrica y la Mental o Psicológica.

VII

El personal de esta oficina será:

A) Un director, que estará bajo los órdenes y en relación directa con la Junta y será el jefe del personal y el responsable técnico del funcionamiento de la institución.

B) Cuatro adjuntos o auxiliares.

a) Uno encargado especialmente del servicio de Secretaría, de la correspondencia y de las publicaciones e informes, que estará en relación directa con el público.

b) Otro encargado del servicio de estadística, de los oficios y demás, base del funcionamiento de la institución.

c) Dos para la Sección de Laboratorios: uno que cuidará de los trabajos de experimentación de la parte antropométrica, y otro para los de experimentación de carácter mental o psicológico.

C) El personal subalterno que se necesite, según los medios económicos de la Institución.

VIII

Cada año se formará un presupuesto para la distribución de los ingresos y gastos del Instituto, que será aumentado por las subvenciones que le asignen la Diputación y el Ayuntamiento y por los demás donativos, legados o subvenciones que puedan adjuntársele.

A este efecto, el Instituto tendrá verdadera personalidad jurídica con plena capacidad para adquirir, poseer o administrar bienes y derechos de toda clase.

ADICIONALES

Como base del funcionamiento de la nueva Institución, ésta se hará cargo de los aparatos, material de estudio y demás pertenencias del actual Secretariat d'Aprendentatge.

El Instituto hará cada año un inventario de todos el material perteneciente al mismo.

En caso de disolución del Instituto, el material de estudio, aparatos de laboratorio y demás que actualmente posee el Secretariat d'Aprendentatge será de propiedad de la Diputación Provincial, y el que en lo sucesivo se adquiera pasará a ser patrimonio de cualquiera institución de carácter mixto provincial y municipal que sea legítima sucesora del Instituto. En otro caso se repartirá proporcionalmente entre las corporaciones que hayan contribuido a su fundación y sostenimiento.

Por efecto de esta transformación cesarán en sus cargos los individuos y delegaciones que constituyen el Patronat d'Aprendentatge y se licenciará el actual personal de sus oficinas.



COMISIÓN DE COLONIAS ESCOLARES Y ESCUELAS DE BOSQUE

REGLAMENTO

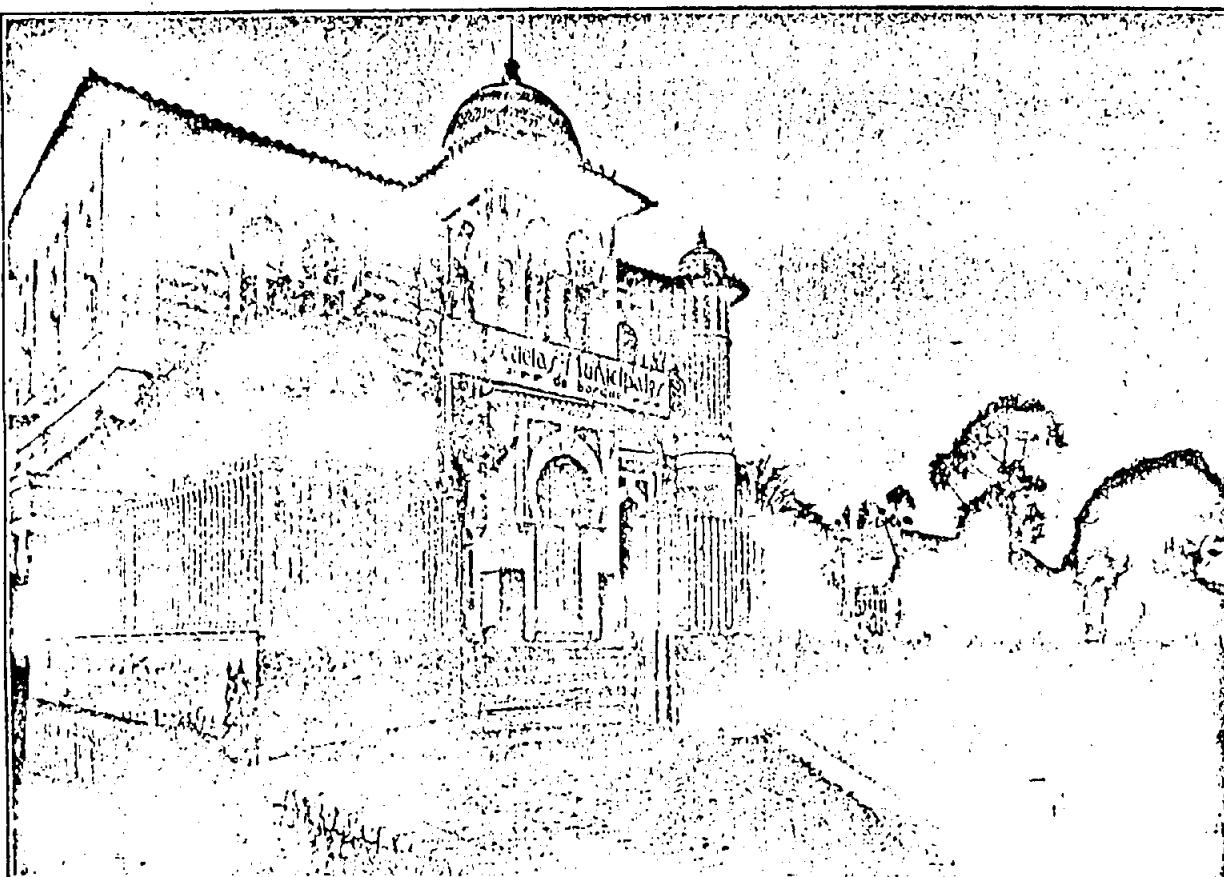
PARA EL RÉGIMEN DE LAS COLONIAS ESCOLARES DE VACACIONES

Aprobado en Consistorio de 27 de Abril próximo pasado

De las Colonias

ARTÍCULO 1.º Las Colonias escolares de vacaciones sostenidas por el Excmo. Ayuntamiento de Barcelona, tendrán cuatro semanas de duración. Las Colonias

partirán o el primer domingo de Agosto o el último de Julio, según lo exijan las conveniencias del servicio, salvo caso de fuerza mayor o circunstancia fortuita que obligue a la Comisión a alterar dichas fechas.



ESCUELAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH. — PABELLÓN DE COMEDORES, ENFERMERÍAS,
DESPACHOS DE DIRECTORES Y MÉDICO PEDIATRA

ART. 2.^o Se compondrá cada Colonia de veintisiete plazas gratuitas (veinticinco alumnos y dos profesores) más las plazas de escolares de pago que lo soliciten y que señale la Comisión, y que no podrán ser más de cinco por cada una de ellas, y un solo auxiliar agregado de prácticas, también por cada Colonia.

Los colonos de pago abonarán al tiempo que les señale la Comisión, pero siempre antes de la partida de las Colonias, el importe de los viajes, manutención y estancia que causen durante las cuatro semanas de duración de las Colonias, y deberán adquirir a sus expensas y particularmente igual equipo del que se dote a los escolares gratuitos.

Las Colonias estarán dirigidas por dos maestros, nombrados al efecto por la Comisión, y podrán formar parte de ellas, en concepto de auxiliares de prácticas, los maestros que así lo solicitaren, los que deberán abonar solamente los gastos de manutención.

Dichos maestros agregados estarán a las órdenes inmediatas del Director y sujetos en un todo al régimen de la Colonia.

ART. 3.^o La Comisión señalará antes de primero de Junio de cada año, el número de Colonias a organizar, cuidando, al designar las poblaciones donde deban establecerse, tengan representación las marítimas, de montaña y las interiores de llanura, para que puedan atenderse las circunstancias biológicas todas de los escolares.

ART. 4.^o La Comisión, cada vez que organice Colonias de vacaciones, estipulará con los respectivos contratistas, las condiciones de manutención y hospedaje de los grupos escolares, que serán las mismas para todas las Colonias, excepción de aquellas pequeñas variantes que las condiciones de lugar exijan.

ART. 5.^o La Comisión, al formular las contratas de manutención y hospedaje, cuidará de que los locales destinados al servicio de los grupos escolares, reunan todas aquellas condiciones de amplitud, cubicación y demás que los hagan higiénicamente aptos para el uso a que se les destina y muy especialmente que estén dotados del caudal de agua más que suficiente, para el aseo diario de los escolares.

ART. 6.^o Además del aseo y limpieza cotidianas a

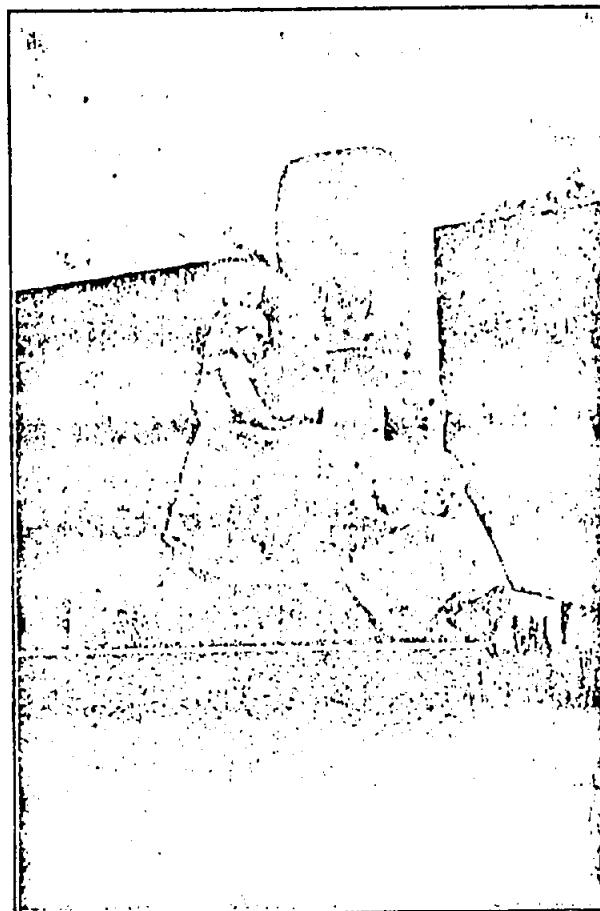
que estarán sujetos los escolares durante el tiempo de su estancia en las residencias respectivas, se les someterá, también diariamente, a prácticas de higiene y balneación, siempre y cuando lo haga posible las condiciones de la instalación y mientras una expresa disposición médica no disponga lo contrario en lo que respecta a alguno de los escolares. Cuando las condiciones del lugar no permitan la continuidad de aquellas prácticas, se procederá a ellas con la mayor frecuencia posible.

ART. 7.^o Cuidará asimismo la Comisión de que la alimentación destinada a los grupos escolares sea abundante, nutritiva y bien condimentada, la que consistirá en almuerzo, comida, merienda y cena. La fijación de las substancias alimenticias que deben integrar la manutención de las Colonias, se deja al criterio de la Comisión, que lo hará, en cada caso, de conformidad con las condiciones de la localidad. Eso no obstante, cuando se les suministre leche, será en cantidad mínima diaria de doscientos gramos por persona y el vino que se les dé, de doce a trece grados a lo sumo y un cuarto de litro para las dos comidas, por persona y por día, como máximo.

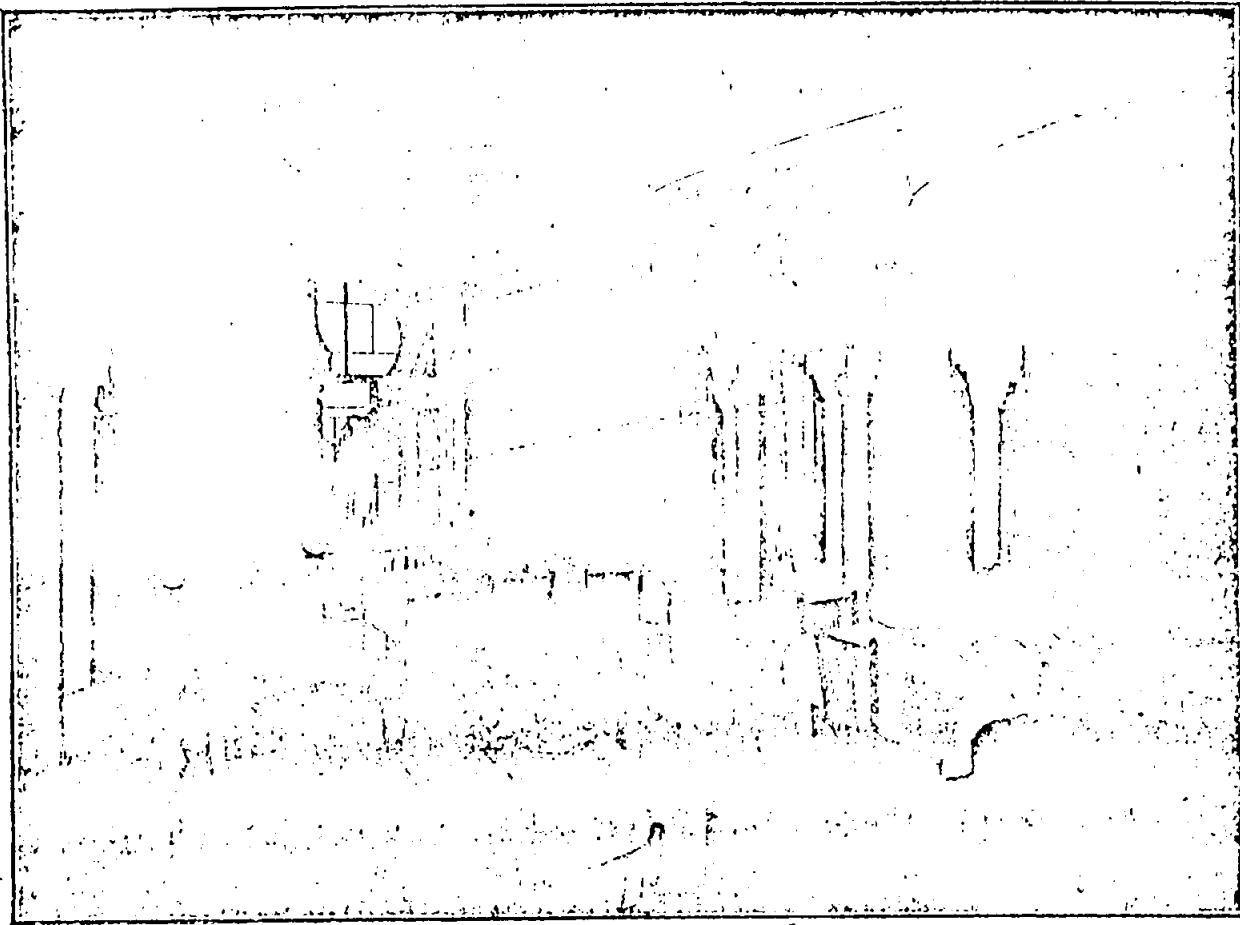
ART. 8.^o La vida de la Colonia se acomodará en lo posible a las exigencias y costumbres de cada población, pero en términos generales se establecerá atendiendo a las siguientes indicaciones:

- a) Descanso nocturno de ocho horas, en cama individual.
 - b) Otro descanso de hora u hora y media al mediodía.
 - c) Excursión diaria, salvo que el tiempo lo impida.
 - d) Sesión de educación física mañana y tarde, sin convertirla en espectáculo público.
 - e) Lección mañana y tarde en la forma que las buenas prácticas pedagógicas tienen ya establecida.
 - f) Sesión de lectura comentada a base de la biblioteca de la Colonia.
- Los incisos d), e) y f) no son incompatibles con el inciso c) y hasta aprovechando los puntos de mira y las incidencias de la excursión, la naturaleza y conformación del terreno, los accidentes meteorológicos, los cultivos, etc., etc., pueden ser dadas lecciones al efectuar aquéllas, que se contraerán especialmente a puntos

ESCUELAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH



MONUMENTO LEVANTADO JUNTO AL PABELLÓN DE CLASHES
obra escultórica de José Llimona



ESCUCLAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH. — COMEDORES DE NIÑOS EN LA PLANTA BAJA

de interés relacionado con las ciencias físicas naturales, historia y geografía del país, de los grupos sociales y utilización de materia.

De los escolares

ART. 9.^o Para formar parte de una Colonia será menester solicitarlo, con la antelación debida, a quien corresponda y acreditar:

- a) Estar domiciliado en Barcelona.
- b) Tener más de siete años y no haber cumplido los doce, justificando este extremo por medio de la partida de nacimiento.
- c) Ser alumno asistente de una de las Escuelas nacionales de esta ciudad, cuya matrícula date por lo menos de primero del año de la fecha de la Colonia, cuyo extremo será justificado por medio de certificación del maestro de la Escuela en que figure matriculado.
- d) Que la posición económica de los padres o encargados justifique el auxilio de la Municipalidad.

Se acreditarán estas circunstancias en la papeleta-solicitud y en la forma en la misma indicada, y cualquiera inexactitud será objeto de segregación del solicitante, así haya pasado a la categoría de colono.

Aún reuniendo las condiciones arriba expresadas, no podrán formar parte de las Colonias más de un individuo de cada familia. El incumplimiento de esta prohibición reglamentaria traerá apresurada la inmediata separación de los grupos escolares, de los colonos que en ella hubieren incurrido, aunque las Colonias estuviesen en pleno período de funcionamiento.

ART. 10. El plazo de admisión de solicitudes para los colonos alumnos, finirá indefectiblemente el 15 de Junio, para dar lugar con el debido y necesario espacio a la inspección facultativa y consiguiente organización de los grupos coloniales.

ART. 11. Los aspirantes a colonos, tanto gratuitos como de pago, deberán sujetarse a inspección facultativa, la que decidirá en definitiva su admisión y el grupo colonial en que deben ser inscritos.

ART. 12. La inspección médica se verificará en días y horas previamente señaladas para cada grupo numérico de aspirantes, formándose a sus resultas las listas de aspirantes afectados por el orden de su presentación, orden que dará derecho preferente si el número de colonos fuese, por cualquier circunstancia, superior al de plazas.

En el acto de la inspección se segregarán los individuos que por su falta de limpieza hagan aquélla difícil o molesta al personal encargado de efectuarla, y será

La separación definitiva en caso de reincidencia a la segunda y última tentativa de juzgamiento.

ART. 13. La inspección la efectuará el personal de oficinas de la Comisión y el Auxiliar que las necesidades aconsejen, bajo la dirección e inmediata vigilancia del Médico de la Comisión, especialmente secundado por uno de aquéllos, habilitado para trabajos antropométricos.

Con los materiales recogidos de las inspecciones de salida y de vuelta de las Colonias, redactará el Médico de la Comisión una Memoria anual que someterá a la Comisión para ser publicada.

ART. 14. No podrán formar parte de los Colonias:

- a) Los individuos afectos de enfermedades contagiosas, cualquiera que sea su índole y localización.
- b) Los que sufriendola no contagiosa, sea repugnante por su aspecto.
- c) Los que por su talla, peso y desarrollo no puedan ser considerados enclenques ni debilitados.
- d) Los que por vicios de conformación o circunstancias especiales, requieran cuidados que no sean los generales de todos los individuos de la Colonia.
- e) Los que resulten anormales y los que, previo informe de los maestros directores de las Colonias, así lo disponga la Comisión, los que podrán en todo mo-

mento, ser reintegrados, por los maestros, al punto de su origen.

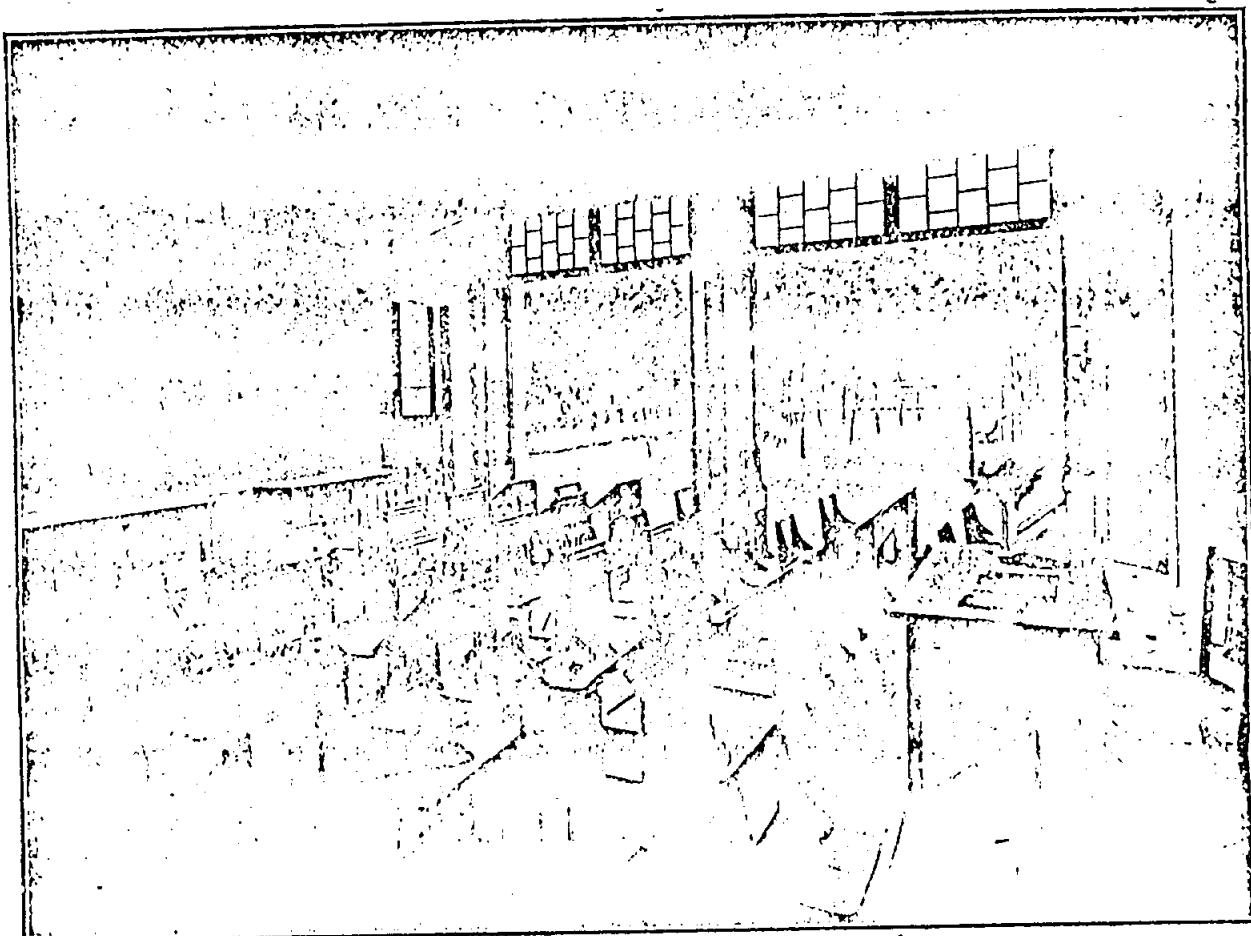
f) Los que hayan beneficiado tres años de la organización de las Colonias y los que beneficien de cualquiera otra institución cultural del Municipio, de las de régimen al aire libre.

Tampoco podrán formar parte de las Colonias, ni en concepto de escolares de pago ni gratuitos, los hijos de los maestros, en las que éstos ejerzan los cargos de Director, Auxiliar o Auxiliar agregado de prácticas.

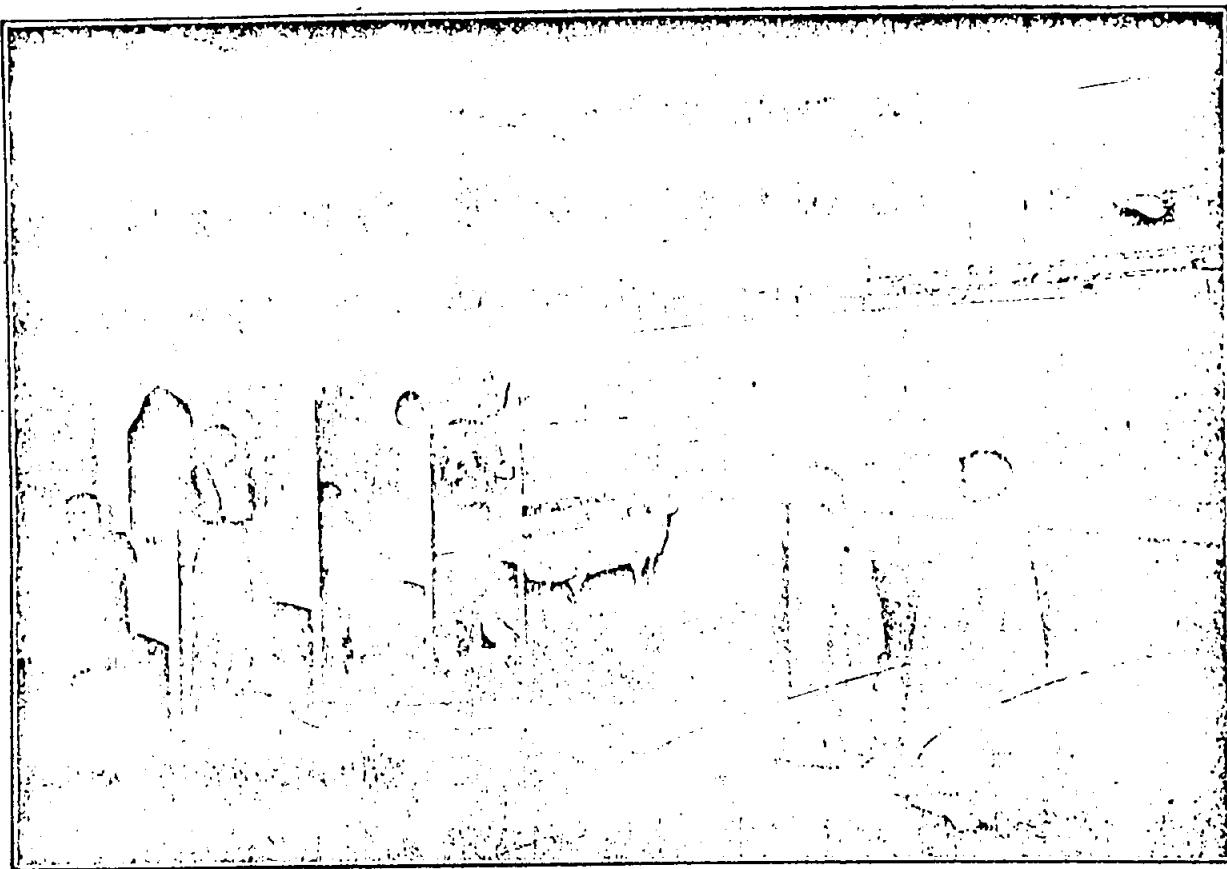
ART. 15. El día señalado para la salida de las Colonias comparecerán los escolares en el lugar y hora designados, limpios, aseados, con la cabeza al rape los niños y corto el pelo cuando menos las niñas, pertrechados de las prendas de recambio de uso personal y calzado que les haya facilitado la Comisión a cada uno y vestidos con blusa o delantal igual al modelo que se expondrá con anticipación y para el cual se le dará también la ropa.

El colonio que no se presente con la puntualidad debida, perderá el derecho de salida y su lugar podrá ser ocupado por los solicitantes aceptables y que estén en turno de espera, sin que por ello pueda formular reclamación alguna.

ART. 16. Los materiales y equipos facilitados por la Comisión, deberán ser devueltos por los interesados,



ESCUELAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH. — UNA DE LAS SALAS DE CLASES



ESCUELAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH. — PABELLÓN DE DUCHAS

caso que por cualquier circunstancia abandone o pierda el derecho de salida el individuo que los hubiera recibido.

De los maestros

ART. 17. El personal pedagógico director de las Colonias, lo formarán dos maestros, Director uno y Auxiliar otro.

Para ser nombrado para uno de dichos cargos, deberán solicitarlo de la Comisión, dentro del plazo que ésta señalará oportunamente, y será indispensable que hayan revalidado sus estudios, que demuestren su conocimiento acerca la finalidad de la Colonia, su competencia para la labor pedagógica, desarrollando una lección ante el Tribunal que la Comisión designe y que se sujeten a la preparación adecuada sobre ejercicios físicos, su ordenación, utilidad y práctica que dará en cursillo de breves lecciones el profesor de educación física de las Escuelas del Parque de Montjuich. Además, el médico, pediatra de la Comisión, les dará breves noticias sobre la higiene de la infancia y utilización del botiquín de urgencia de que están dotadas todas las Colonias. Deberán asimismo asistir a las conferencias, reuniones y demás actos que la Comisión crea indispensable.

ART. 18. En el nombramiento de directores y auxi-

liares de Colonias serán preferidos en primer término y por el orden que se indica:

- a) Los maestros nacionales de Barcelona.
- b) Los maestros particulares residentes en la ciudad.
- c) Los maestros nacionales de fuera de la ciudad.
- d) Los maestros revalidados, y en todos los órdenes los que hayan formado parte de Colonias en otros años, con nota favorable.

ART. 19. Los maestros, tanto directores como auxiliares, son responsables del orden y de cuanto ocurra en la Colonia a su cuidado, y consiguientemente velarán por que se cumplan escrupulosamente las bases de contrata establecidas; no abandonarán los escolares, en caso alguno; no se ausentarán de la Colonia los dos a la vez, y si a alguno de ellos le conviniera hacerlo no podrá realizarlo si no cuenta con el previo consentimiento de la Comisión; ordenarán las excursiones convenientes; cumplirán la labor pedagógica a ellos confiada y redactarán un Diario de Excursiones, que entregarán a su vuelta y en el acto de su llegada al Secretario de la Comisión.

ART. 20. Los maestros encargados de la dirección y cuidado de las Colonias, sea cual fuere su categoría con referencia a las mismas, no podrán percibir de los escolares, ni siquiera en calidad de depósito o custodia, metálico alguno, pero deberán vigilar y regular los pequeños gastos que aquéllos pueden efectuar, durante su permanencia en las residencias respectivas.

Tampoco podrán, dichos maestros, aceptar de los contratistas ni de las familias de los escolares, en beneficio propio, dádivas de ningún género.

ART. 21. El maestro director de cada Colonia se hará cargo, en el momento de la salida, de los niños que se pongan a su envidado, del Diario a llenar con las anotaciones en el mismo previamente señaladas, de un botiquín de primeras curas que pondrá la Comisión en su manos y de los libros que formarán la biblioteca de la Colonia.

Disposiciones generales

ART. 22. La Comisión, para garantizarse del estricto cumplimiento de los deberes y obligaciones que competen a los directores y a los contratistas de las Colonias, podrá girar, antes y durante el funcionamiento de las mismas, todas aquellas inspecciones que las circunstancias le aconsejen, debiendo, eso no obstante, girar por lo menos, una visita de inspección a cada Colonia, durante las estancias en sus respectivas residencias.

ART. 23. A su vuelta los escolares depositarán sus petates en el lugar designado por la Comisión, con prohibición de retirar del mismo objeto alguno, cuyos efectos y petates les serán devueltos íntegramente una vez se hayan sometido a la inspección médica de retorno efectuada de la misma forma que a la salida.

ART. 24. La Comisión podrá organizar siempre que

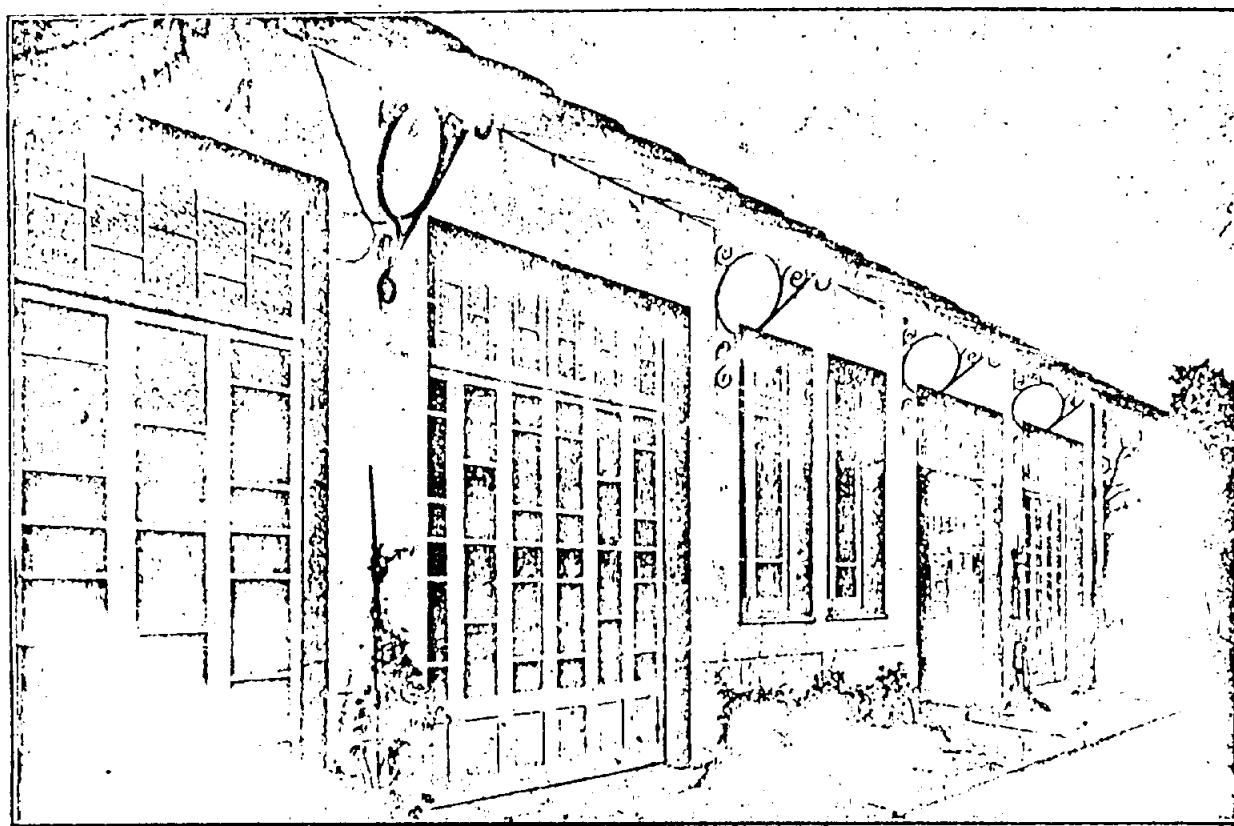
lo estime pertinente, semi-Colonias de vacaciones, a las que se aplicarán las cláusulas de este Reglamento, con las solas modificaciones exigidas por las diferencias que entre éstas y las Colonias existen.

De las semi-Colonias podrán formar parte, a juicio de la Comisión, los escolares exceptuados por el párrafo último del artículo 9.^o de este Reglamento.

ART. 25. El Ayuntamiento y las Comisiones en ningún caso serán responsables de los accidentes que en los viajes y durante el tiempo de su estancia en las respectivas residencias pudieran ocurrir a los colonos, circunstancia ésta que se hará constar en las hojas de solicitud y que deberán subscribir los padres, tutores o encargados de aquéllos.

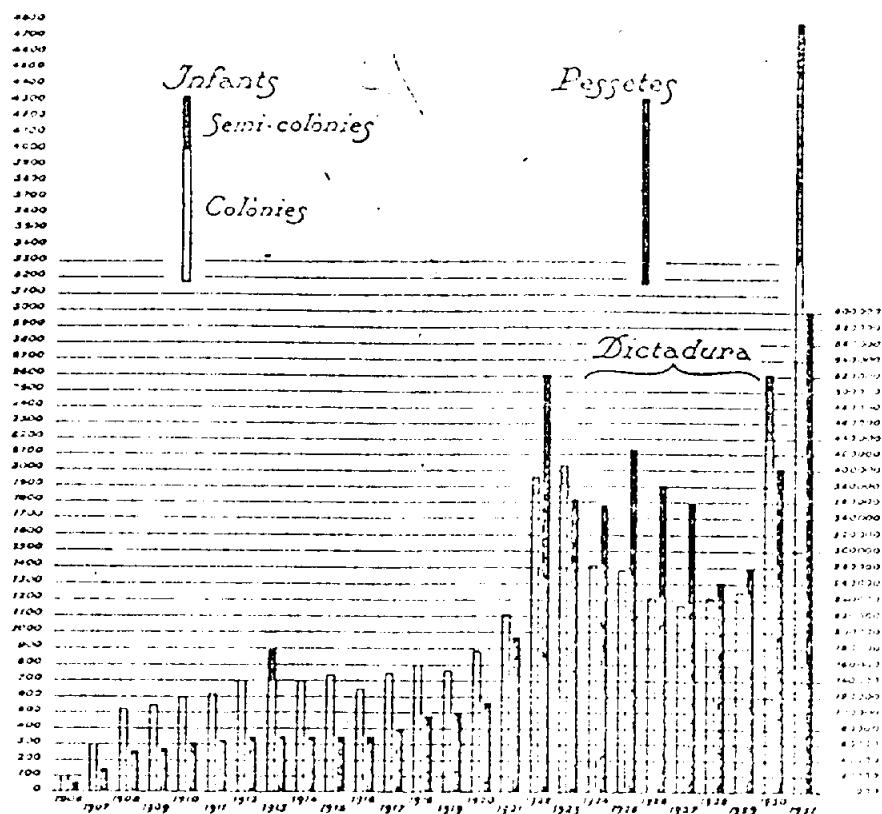
ARTÍCULO ADICIONAL

Cuando el Ayuntamiento consigne en sus Presupuestos una cantidad superior, para el propio objeto, a la que tiene consignada en los Presupuestos vigentes para organización y sostenimiento de las Colonias escolares de vacaciones, del número de plazas que se organicen y sostengan con la suma con que resulte aumentada la consignación que figura en los Presupuestos que hoy rigen, de destinará un diez por ciento de dichas plazas para alumnos que, reuniendo las demás condiciones del artículo 9.^o de este Reglamento, no pertenezcan a Escuelas nacionales.



ESCUELAS DE BOSQUE DEL PARQUE DE MONTJUICH. — PABELLÓN DE CLASES, SALA DE MÚSICA Y PATIO CUBIERTO

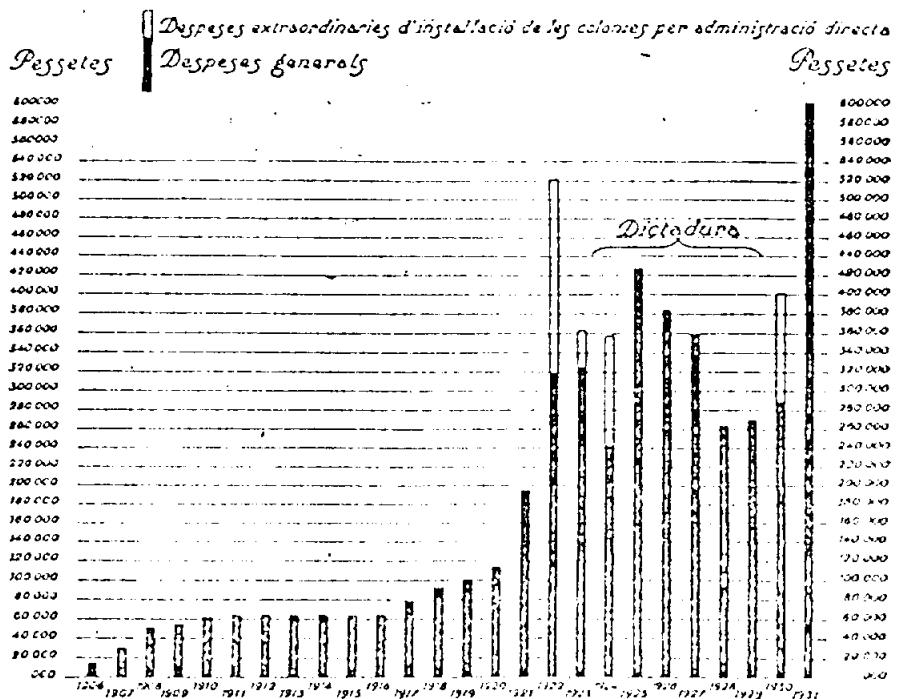
GRÀFIC COMPARATIU DELS INFANTS QUE HAN ANAT ANUALMENT A COLÒNIES
I A SEMICOLÒNIES I DE LES DESPESES PER A AQUESTS SERVEIS



ESTADÍSTICA DEL NOMBRE D'ESCOLARS QUE HAN ANAT ANUALMENT A COLÒNIES I SEMICOLÒNIES, I DE LES DESPESES PER AQUESTS SERVEIS

ANY	ALUMNES	DESPESES	ANY	ALUMNES	DESPESES
1906	120	15,000	1919	768	101,414
1907	300	30,000	1920	887	114,016
1908	525	52,000	1921	1,113	196,433
1909	550	53,000	1922	1,460	322,556
1910	600	62,500	1923	1,543	363,495
1911	669	65,000	1924	1,428	353,047
1912	698	65,000	1925	1,536	428,825
1913	694	65,000	1926	1,227	383,906
1914	700	65,000	1927	1,179	359,175
1915	584	65,000	1928	1,228	264,297
1916	647	65,000	1929	1,259	281,260
1917	747	80,643	1930	2,601	403,352
1918	808	92,765	1931	3,283	609,060
1919	768	—	—	—	—
1920	887	—	—	—	—
1921	1,113	—	—	—	—
1922	1,460	—	—	—	—
1923	1,543	—	—	—	—
1924	1,428	—	—	—	—
1925	1,536	—	—	—	—
1926	1,227	—	—	—	—
1927	1,179	—	—	—	—
1928	1,228	—	—	—	—
1929	1,259	—	—	—	—
1930	2,601	—	—	—	—
1931	3,283	—	—	—	—

GRÀFIC DE LES QUANTITATS INVERTIDES PER A COÒLONIES ESCOLARS
DES DE LA SEVA CREACIÓ (1906) FINS AL 1931



TAULA DEL DESENVOLUPAMENT DE LES SEMICOLONIES

Any 1913	191 infants	Any 1923	380 infants
* 1915	154 *	Any 1924 al 1929	0 *
* 1921	100 *	Any 1930	426 *
* 1922	297 *	* 1931	1,101 *

TAULA DEL DESENVOLUPAMENT DELS BANYS DE MAR

ANY	INFANTS	ANY	INFANTS
1918	646	1925	4,584
1919	998	1926	4,012
1920	2,015	1927	4,036
1921	2,987	1928	2,990
1922	4,130	1929	3,052
1923	5,028	1930	4,970
1924	5,017	1931	6,148

TAULA DE LES COLÒNIES ESCOLARS ORGANITZADES DES DEL 1906 AL 1931,
AMB EL NOMBRE D'ALUMNES QUE LES INTEGRAREN I LA DIVISIÓ EN
ELS DOS TIPUS DE COLÒNIA

ANY	COLÒNIES PER CONTRACTE		COL. PER ADMINISTRACIÓ		TOTAL
	NÚM. DE COLÒNIES	PLACES TERME MIG	NÚM. DE COLÒNIES	PLACES	
1906	6	20			120
1907	12	25			300
1908	21	25			525
1909	22	25			550
1910	24	25			600
1911	25	25			630
1912	26	26			698
1913	26	26			694
1914	27	26			700
1915	22	26			584
1916	25	25			617
1917	30	25			747
1918	31	26			808
1919	39	26			768
1920	33	27			887
1921	42	26			1,113
1922	44	26	2**	160 i 360	1,861
1923	45	26	3	50-90-270	1,912
1924	44	27	1	160	1,425
1925	45	25	1	160	1,386
1926	6	25	2*	160 a 300	1,227
1927	5**	25	2*	100 a 240	1,179
1928	4*	25	3*	160 a 200	1,228
1929	4*	25	3*	160 a 200	1,259
1930	12**	30 a 80	4*	160 a 260	2,181
1931	22*	25 a 100	6*	50 a 260	3,283

Notes: L'asterisc (*) indica que s'han establert des terres en cada una de les colònies indicades.

Els dos asterisques (**) indiquen que en algunes de les colònies assenyalades s'han establert dues terres.

ANNEX nº 13LLISTA ALFABÈTICA D'ENTITATS SUBVENCIONADES PER L'AJUNTAMENT DE BARCELONA. 1917-1923.1917

- Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana	6.000 ptes.
- Biblioteca Arús	(no hi consta quantitat)
- II Congrés de Metges de LLengua Catalana	6.000 "
- Consistori Jocs Florals	500 "
- Escola d'Art Dramàtic	6.000 "
- Escola de Funcionaris d'Administració Local (organització III Setmana Municipal)	5.000 "
- Exposició Treballs a Domicili	3.000 "
- Federació Societats Esportives de Barcelona	15.000 "
- Orfeó Català	7.000 "
- Societat de Mestres Pintors de Barcelona	200 "
- Societat "Lo Rat Penat" de València	200 "

LLIBRES CEDITS:

- Aliança Poble Nou
- Ajuntament de Valls
- " " Santa Coloma de Farnés
- Ateneu Obrer Instructiu de Cornellà
- Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Melilla.
- Casino de Sants

- Centre Català de Rosario de Santa Fe
- Centre d'Estudis de Perpignan
- Centre de Jefes i Oficials de l'E. R. retirats per guerra.
- Centre Instructiu de l'Obrer Catòlic del districte VII.
- Centre Moral Obrer del Poble Nou.
- Consell de Pedagogia.
- Cooperativa La Modèstia
- Fraternitat Instructiva Republicana Martinense.
- Joventut Jaumista del Centre Tradicionalista de Sants.
- L'Aretesà de Gràcia
- Lliga de Corredors i Representants de Comerç "La Vid"
- Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció
- Societat Foment Martinenc.

1918

- Agrupació Fabricants Jocs i Juguines d'Espanya	2.500 ptes.
- Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana	(no hi consta quantitat)
- Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya	1.000 "
- Associació Amics de les Arts	1.000 "
- Associació Amics de la Música	800 "
- Associció Catalana d'Estudiants	500 "
- " d'Amics de la Festa de l'Arbre	500 "
- " Gregorianista	1.000 "
- Biblioteca Arús	(no hi consta quantitat)
- Centre Excursionista de Catalunya	250 "
- Club Sport Vendrellense	200 "

- Comissió Executiva d'actes inauguració monument Iscle Soler	1000 ptes.
- VI Concurs d'Història de Catalunya	1.000 ptes
- Congrés d'Educació Física	1.000 "
- Consistori Jocs Florals	500 "
- Diada Llengua Catalana	1.250 "
- " " "	1.500 "
- Escola d'Art Dramàtic	6.000 "
- Federació Societats Esportives	15.000 "
- Institut Agrícola Català de Sant Isidre	100 "
- Institut de Cultura i Biblioteca Popular per a la dona	(no hi consta quantitat)
- Institut d'Orientació Professional	" " " "
- Junta Autònoma del Laboratori d'assaig de materials	(no consta)
- " per al foment i millora de les cases barates	"
- Observatori Fabra	"
- Oficines Lexicogràfiques	"
- Patronat Mentora Alsina	5.000 ptes.
- " de l'Escola Industrial	(no hi consta quantitat)
- Societat "Lo Rat Penat"	200 "
- Teatre Popular Líric	250 "

LLIBRES CEDITS

- Aliança del Poble Nou
- Areneu Escolar
- Biblioteca Popular de Sant Andreu
- Cambra Oficial de la Propietat Urbana

- Club Natació Barcelona
- Gremi Cerrajeros i Ferrers
- Grup Lliure d'Ensenyança
- Sindicat d'Oficials Pintors

1919

- Assosiació protectora de l'Ensenyança Catalana	4.000 ptes
- Biblioteca de Catalunya	22.000 "
- Club de Rem	(no hi consta quantitat)
- Club Foot-Ball Andreuenc	" " " "
- Comissió Monument Pi Margall	25.000 "
- II Congrés d'Històrica de la Corona d'Aragó	2.000 "
- Foment Republicà Català de Sants	300 "
- Orfeó Català	1.000 "
- Patria Nova	(no hi consta quantitat)
- Secció Foment i Avant del Foment Martinenc	300 "
- Seminari Arxiu d'Etnologia i Folklore de Catalunya de la facultat de Filosofia i Lletres	2.000 "
- V Setmana Municipal	9.000 "
- Societat Banys i Sports Marítims	4.000 "
- Societat Barcelonesa d'Amics del la Instrucció	300 "
- Societat Cívica Ciutat Jardí	3.000 "
- Societat "Lo Rat Penat"	500 "

LLIBRES CEDITS

- Aliança del Poble Nou
- Arxiu Episcopal de Barcelona
- Assosciació Agents de Seguros

- Associació Catalanista de Balaguer
- Casino de Sants
- Centre Català de l'Habana
- Centre Català de València
- Centre Sant Pere Apòstol
- Cort Angèlica Sant Lluís Gonzaga
- Federació Obrera de Menorca
- La Renaixença de Barcelona
- Nostra Parla
- Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció
- Societat Coral la Violeta de Clavé
- Societat l'Artesà de Gràcia

1920

- Amics de les Arts	2.000 ptes.
- Ateneu Instructiu Radical districte X	250 "
- Centre Autonomiste Depenents del Comerç i la Indústria	300 "
- " " " " " " " " " " " " 400 "	
- Càtedra Dret Marítim	6.000 "
- Centre Excursionista de Catalunya	500 "
- Diada Llengua Catalana	1.500 "
- Entitats de Gràcia	500 "
- Escola-Cantina Casa Antúnez	250 "
- Escola Local Martinenca	250 "
- Escola d'Estiu	1.000 "
- Escola de Forja (Sitges)	8.000 "
- Escola de Directors d'Indústries Químiques	1.650 "

- Escola d'Enginyers	5.000 ptes.
- Escola de Funcionaris de l'Administració Local	1.026 "
- Escola d'Indústries Elèctriques	1.050 "
- Escola Naval de Comerç	150.000 "
- Escola Superior d'Agrucultura	2.000 "
- Institut d'Orientació Professional	7.000 "
- " " "	5.000 "
- Jocs Florals	5000 "
- Orfeó de Sants	200 "
- Residència d'Estudiants	40.000 "
- Setmana Municipal	10.000 "
- Societat Pajaril Poble Nou	200 "
- Societat "Lo Rat Penat"	500 "

LLIBRES CEDITS

- Ateneu Empordanés
- Casino de Sants
- Círcul de la Dona del Porvenir
- Col.legi de Procuradors
- Escoles Catalanes districte VI
- Foment Martinenc
- Joventut de Catalunya
- Joventut Republicana Radical de Badalona
- Niu Artístic
- Societat l'Artesà de Gràcia
- Tir Nacional

1921

- Acadèmia de Bones lletres	1.000 ptes
- Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya	1.500 "
- Ateneu Enciclopèdic Popular	500 "
- Arxiu d'Etnogradia i Folklore Popular	2.000 "
- Ateneu Democràtic Districte VII	500 "
- Centre Autonomista Depenents Comerç i Indústria (CADI)	
(Secció Fotografia)	750 "
- CADI, secció Sports	250 "
- Casal Català de Buenos Aires	250 "
- Centre Excursionista de Catalunya	500 "
- Centre de Lectura de Reus	100 "
- Club Natació de Barcelona	250 "
- Diada Llengua Catalana	1.500 "
- Escola Catalana d'Art Dramàtic	10.000 "
- Escola de Directors d'Indústries Elèctriques	beques
- " " " " Químiques	"
- Festa de la Música Catalana	1.000 "
- Institut d'Orientació Professional	2.500 "
- Jocs Florals	500 "
- Jocs Florals de Sant Martí	100 "
- La boratori Municipal	6.000 "
- Nadal del meu pobre	250 "
- Nova Sants del Poble Nou	250 "
- Orquesta Pau Casals	7.500 "
- Patronat Escoles Catalanes	250 "
- Real Acadèmia de Ciències	7.000 "
- Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica	1.000 "
- Societat "Lo Rat Penat"	500 "

1922

- Ateneu Enciclopèdic Popular	1.000	ptes
- Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana	600	"
- Cambra Oficial del Llibre	2.500	"
- Caramelles	1.000	"
- Catalunya Literària	100	"
- Centre Excursionista de Catalunya	500	"
- " " " "	500	"
- Comitè maqueta-temples Sagrada Família	6.000	"
- Curssets de Cavalls	5.000	"
6 Cursos de Bacteriologia del Laboratori Municipal	8.000	"
- Escoles Catalanes Mn. Cinto	3.000	"
- Església del Pi	1.000	"
- Esport Ciclista Andreuenc	(no hi consta quantitat)	
- Estudis Universitaris Catalans	2.500	"
- Federació Societats Esportives	15.000	"
- Foment i cria del canari	100	"
- Institut d'Orientació Professional	9.000	"
- " " " "	1.500	"
- Institut de Fisiologia	7.500	"
- Institut de Gimnàstica Rítmica	4.000	"
- Jocs Florals Casino de Sants	(no hi consta quantitat)	
- Jocs Florals Foment Hortenc	" " " "	"
- La boratori d'Estadística Econòmico-Financiera	1.500	"
- Nostre Casal	250	"
- Oficines Lexicogràfiques	(no hi consta quantitat)	
- Orfeó Gracienc	2.000	"
- " Sarrianenc	300	"
- Orquestra Sinfònica	7.000	"

- Patronat d'Estudiants Universitat Nova	(no hi consta quantitat)
- Potrectora d'animals i plantes de Catalunya	100 ptes.
- Societat Pajaril Poble Nou	100 "
- Societat "Lo Rat Penat"	500 "

LLIBRES CEDITS

- Ateneu Autonomista Districte VI
- Ateneu democràtic Regionalista Poble Nou
- Biblioteca Estudis Normals de la Mancomunitat
- Escoles del Centre Social Partenón
- Foment de Pietat Catalana
- Jocs Florals de la Federació Monàrquica Autonomista
- Jocs Florals de Sta Eulàlia de Vilapiscina
- Revista la Feu
- Societat l'Artesà de Gràcia

1923

- Amcis de l'Art Litúrgic	1.000 ptes
- Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana	1.000 "
- Ateneu Igualadí de la Classe Obrera	150 "
- Ateneu Obrer Casa Antúnez	1.000 "
- Ateneu Obrer Martinenc	(no hi consta quantitat)
- Autòdrom Nacional de Sitges	" " " "
- Casino de Sants	100 "
- Centre Excursionista de Catalunya	600 "
- " " Rodamón	100 "
- Club esportiu de Barcelona	100 "
- Esbart Folklòric de Catalunya	250 "

- Escola d'Arquitectura	7.000	ptes
- Escola d'Estiu	1.500	"
- Escola de Funcionaris d'Administració Local	1.040	"
- Escola de Directors d'Indústries Químiques	7.000	"
- Escola Industrial	1.200	"
- Gran Teatre del Liceu	40.000	"
- Institut Feminal	6.000	"
- Protectora d'animals i plantes de Catalunya	300	"
- Revista Catalunya literària	100	"
- Societat l'Artesà de Gràcia	100	"

Bases

APROBADAS EN CONSISTORIO DE 14 DE JUNIO DE 1917

Primera. Para contribuir al fomento y desarrollo de la enseñanza primaria en Barcelona, se crea una Junta municipal de primera enseñanza, que tendrá las mismas atribuciones que los organismos similares creados según el Real decreto de 5 de Mayo de 1913 además de tener las otras facultades que se indicarán en las Bases siguientes.

Segunda. La Junta municipal de primera enseñanza tendrá a su cargo el gobierno, dirección y régimen de cuantos establecimientos de enseñanza primaria de carácter obligatorio y voluntario tenga creados o cree el Ayuntamiento en lo sucesivo.

Tercera. La Junta municipal de primera enseñanza, que deberá presidir el Alcalde, se compondrá de Concejales que tengan una reputación literaria o que se hayan distinguido por su interés o competencia en cuestiones educativas; del Inspector Jefe provincial de primera enseñanza; de representantes de entidades de Barcelona que sean la genuina representación de profesiones cuya intervención en problemas escolares ayude a solucionarlos debidamente; de personas competentes por sus estudios o prácticas en la formación espiritual de las juventudes; de vecinos que por su calidad de padres de familia o por haber contribuido al desarrollo de la instrucción primaria puedan ayudar eficazmente a las tareas de la Junta.

Todos estos cargos serán de duración limitada.

Cuarta. La Junta municipal de primera enseñanza, estará asesorada por diversos facultativos que formarán parte de la misma con voz pero sin voto, y que serán respectivamente los Jefes de las Secciones de Higiene, Arquitectura escolar y estudios pedagógicos, junto con el Secretario de los servicios de Cultura del Ayuntamiento.

Esta Junta podrá pedir e concurso, siempre que lo crea oportuno, de las personas que considere que por sus méritos o conocimientos, pueden ayudar eficazmente a la obra cultural que le está encomendada.

Quinta. Esta Junta tendrá a su cargo: a) la construcción y adaptación de los edificios escolares que juzgue precisos para las necesidades de la enseñanza de Barcelona, procurando fundamentalmente que las construcciones respondan a los conceptos modernos de la pedagogía y a las necesidades sociales de la ciudad, delegando el Ayuntamiento en esta Junta municipal sus atribuciones y facultades para obtener del Estado las subvenciones y compensaciones a que se haga acreedor el Municipio de Barcelona al proceder a la construcción de nuevos edificios escolares; b) la reorganización de la enseñanza primaria de Barcelona, procurando la conversión en graduadas de las escuelas unitarias que crea convertir y creando en las mismas enseñanzas facultativas y supletorias, de acuerdo con las características y necesidades de la vida local y del desenvolvimiento industrial de Barcelona, dando también unidad de acción a los métodos y programas de las Escuelas primarias, de acuerdo con el profesorado oficial y tendiendo siempre a enlazar la obra instructiva de la escuela primaria con la que realizan las escuelas de Artes y Oficios del Municipio, y con

las obras post-escolares que puedan establecerse; c) cuidará también de contribuir a la formación intelectual de los Maestros, procurándoles pensiones para ampliación de estudios, subvencionando viajes colectivos de estudio al extranjero, poniendo a su disposición material científico y artístico para personales investigaciones, formando Bibliotecas circulantes y organizando cursos de perfeccionamiento, de orientación pedagógica; d) contribuir a la creación y adaptación de instituciones circum y post-escolares, que tiendan a completar la obra educativa, instructiva y benéfica de la Escuela primaria, así mismo como la creación de clases y escuelas especiales para retrasados, enfermos de dolencias contagiosas, etc.

Sexta. El Ayuntamiento de Barcelona podrá crear, poniéndolas bajo el Patronato de la Junta municipal de primera enseñanza, cuantas escuelas primarias de carácter voluntario considere necesarias para ensayar la adaptación de nuevos métodos de enseñanza. La Junta podrá también subvencionar, independientemente de las subvenciones que conceda el Ayuntamiento, las instituciones de enseñanza que no viendo comprendidas en las Bases acepten su Patronato.

Séptima. La inspección de las Escuelas nacionales y voluntarias y de todas las otras instituciones relacionadas con la instrucción primaria, que dependan de la Junta municipal, se efectuará por el Inspector Jefe de la provincia junto con los Inspectores de nombramiento municipal, que desempeñarán su cargo a las órdenes de la Delegación Regia y de la Junta municipal de primera enseñanza, vigilando el cumplimiento de lo establecido sobre cuestiones didácticas, higiénicas, etc.

Octava. La Junta informará los expedientes y asuntos que el Delegado Regio someta a su deliberación y consejo, y se hará cargo y resolverá por su cuenta todos los asuntos de carácter administrativo que relacionados con la actual situación de los Maestros nacionales, son hoy de la incumbencia de los Municipios.

Novena. En el orden económico la Junta municipal dispondrá de las consignaciones que en todos los Presupuestos municipales ordinarios y extraordinarios sean consignados a sus propios fines; de las partidas consignadas en los Presupuestos del Estado con igual objeto, y de los legados y donativos, tanto de los que sean entregados directamente a la Junta, como de aquellos otros hechos al Estado, Provincia o Municipios, en aquella parte que la Junta se considere con opción a ellos.

Décima. El cargo de Delegado Regio de primera enseñanza de Barcelona, creado por Real decreto de 14 de Septiembre de 1902, estará vinculado al cargo de Rector de la Universidad literaria de la propia ciudad.

El Delegado Regio será el Jefe superior de la Enseñanza de las Escuelas de Barcelona, estando a las inmediatas órdenes del Ministro de Instrucción pública.

Undécima. El Delegado Regio tendrá el gobierno, dirección y régimen de la enseñanza en las escuelas públicas de Barcelona, bajo su exclusiva y personal iniciativa y responsabilidad, sin otra limitación que la impuesta por las leyes y disposiciones vigentes en relación con los nombramientos, traslados y ascensos de los Maestros y demás derechos que puedan afectar a los mismos, y tendrá también la alta inspección de las escuelas de carácter voluntario, creadas y sostenidas por el Ayuntamiento.



ANEX N° 15. TUSIÀ. EN PROPOSICIÓ AL MINISTRE D'INSTRUCCIÓ PÚBLICA
PER LI FINS AL DE REPETIRNA I IMPORMA DE L'INSTRUMET DE LA 1^a EN-
SENYANÇA DE BARCOLONA, CONCERNINT UNA AXTIÓ SOBRE SALS VENTS
EDUCATIVES PRIMERAS I DE MARIGOTÀ.

«Excm. Sr.:

Els regidors quo sotserien, tenen l'honor de presentar a V. E. per a que sia aprovada, la següent proposició

- 1^{er} Que sia declarada urgent.
- 2^{da} Que es faculti a l'Alcaldia per a que, escoltat el parer de la Iltre. Comissió de Cultura, pugui fer totes les gestions que sien menester per a organitzar les Escoles Baixeres i Vallcarca com millor convingui als interessos de l'Ensenyança de Barcolona i als del seu Ajuntament.

Cases Consistorials, 12 d'octubre de 1921. — J. Barbey. — August de Rull. — M. Santamaría.

Com a conseqüència de l'anterior acord fou remesa al Sr. Ministre d'Instrucció Pública la següent instància:

«Excmo. Sr.:

El Alcalde de Barcelona, en representación de su Ayuntamiento a V. E. acude y atentamente expone:

Que en varias ocasiones ha acudido a V. E. para exponerle la necesidad de conceder a nuestra ciudad un régimen especial con objeto de poder regular, unificándolo, todo cuanto con la enseñanza primaria se relaciona, atendido el considerable esfuerzo que el Ayuntamiento de Barcelona realiza en obra de cultura popular, lo que ha permitido demostrar que se halla capacitado para realizar una acción propia en cuestiones de enseñanza; amparándose al solicitarlo, en el espíritu y la letra de la ley de Instrucción Pública del año 1857 en donde se consigna que las Juntas Locales de Madrid y Barcelona podrán tener organización especial, en el Real decreto que se dictó en 16 de septiembre del año 1913, estableciendo una organización especial para las Escuelas de Madrid y las más recientes disposiciones creando el Patronato de las Escuelas de Cervantes, también de la capital de España.

Ninguna de las peticiones del Ayuntamiento de Barcelona han llegado a transformarse en algo práctico que haya permitido convertir la enseñanza primaria de nuestra ciudad en una organización perfecta de acuerdo con las modernas corrientes pedagógicas y con las necesidades y desarrollo de la obra cultural que ha menester realizarse en una ciudad de vida tan compleja como la de la ciudad de Barcelona.

En las diversas ocasiones que el Ayuntamiento se ha dirigido a V. E. solicitando disposiciones que contribuyesen a organizar debidamente la enseñanza primaria de nuestra urbe, siempre hubo una circunstancia de momento que determinaba la oportunidad escogida para formular la petición, pero en la presente, más que en ninguna otra ocasión, el Ayuntamiento considera de urgente necesidad el obtener un régimen especial de organización escolar para poder ensayarla inmediatamente en las Escuelas que puede establecerse en los dos edificios escolares de Baixeras y Vallcarca, que acaban de construirse por el Ayuntamiento y que se hallan en disposición de funcionar seguidamente.

Pero el considerable esfuerzo que representa para el Ayuntamiento de Barcelona las edificaciones escolares que se han construido y siguen construyéndose sin auxilio alguno económico por parte del Estado, abonan la demanda quo formula el Ayuntamiento de que las enseñanzas que deban establecerse en los dos edificios para escuelas, actualmente terminados, contribuyan a crear un tipo perfecto de escuela graduada que sirva como ejemplo y estímulo de futuras soluciones, de los problemas escolares planteados en Barcelona.

Es indudable que no se contribuiría a la creación de este mencionado tipo perfecto de escuela graduada si en los dos edificios construidos de acuerdo con todas las exigencias de las modernas corrientes pedagógicas, fueran únicamente a prestar sus servicios aquejlos maestros y maestras públicos que amparados en preceptos de carácter general de la

legislación escolar vigente, se considerasen con mayor derecho para ocupar las plazas de las Escuelas a establecer en los mencionados edificios, por cuanto la convivencia de elementos heterogéneos, como forzosamente resultarían los elementos así reclutados, no daría por resultado la organización de ese tipo perfecto de escuela, que nuestra ciudad reclama constantemente. Por el contrario facultándose al Ayuntamiento para que pudiese escoger entre los maestros públicos de la ciudad, aquellos elementos que por haber residido largo tiempo en la Ciudad, son más conocedores de su vida y costumbres y que a la vez y por esta misma razón, gozan de un mayor prestigio entre el Magisterio y de los cuales se sabe positivamente que se hallan ansiosos de ir a colaborar en la obra común que representa la Escuela graduada, es evidente que los resultados serían beneficiosos para los intereses de la enseñanza pública de nuestra Ciudad aunándose así debidamente el esfuerzo del Ayuntamiento con las posibilidades de una perfecta organización de sus escuelas.

Toda la aspiración del Ayuntamiento que queda indicada anteriormente, puede concretarse en los siguientes puntos:

1.º Que de acuerdo con preceptos de la legislación escolar vigente, el Ayuntamiento de Barcelona pueda organizar las escuelas elementales de niños que deben instalarse en el Grupo Escolar Baixeras y las de niñas de «La Farigola» (Vallecarca) con maestros y maestras de los que actualmente regentan escuelas nacionales en Barcelona y que voluntariamente accedan a prestar sus servicios en los mencionados edificios escolares concertando con el Ayuntamiento la forma de realizar los indicados servicios.

2.º La escuela elemental que se instale en el Grupo Escolar Baixeras, sería la práctica graduada de niños anexa a la Escuela Normal de Maestros y el Director de la misma, el regente que corresponda tener a la mencionada Escuela práctica.

3.º La actual Escuela práctica situada en la calle de la Universidad, núm. 43, perdería esta condición y se convertiría en una Escuela graduada con cuatro grados o secciones. El Inspector-Jefe elevaría a la Dirección General la propuesta del maestro que habría de ser nombrado Director de esta Escuela.

4.º Las Escuelas de Barcelona o Secciones de graduadas que resulten vacantes en virtud de este arreglo escolar, se proveerán en la forma reglamentaria.

Por todo lo expuesto esta Alcaldía,

SUPLICA a V. E. se sirva acoger la aspiración del Ayuntamiento concretada en las conclusiones anteriores y dictar, en armonía con las mismas, las disposiciones que sean menester para darles la correspondiente efectividad.

Dios guarde a V. E. muchos años. — Barcelona 15 octubre de 1921. — El Alcalde accidental, *Ramón Coll y Rodés*.

Exmo. Sr. Ministro de Instrucción Pública y Bellas Artes. — Madrid.»

Acompanyava l'anterior document aquest informe del Sr. Inspector-cap de primera ensenyança de la Província de Barcelona D. Manuel Ibarz.

«Exciso. Sr.:

Adjunto tengo el honor de remitir a V. E. una Instancia del Alcalde de Barcelona, quien solicita en representación de este Ayuntamiento la facultad de elegir los maestros nacionales — entre los de la capital — que han de encargarse de la enseñanza en los Grupos Escolares que se han construido recientemente por cuenta del Municipio y sin subvención de ninguna clase.

La petición de referencia es motivada por la necesidad de contar con escuelas modelos en lo relativo a sus locales, material científico, mueblaje, y sobre todo, un personal docente seleccionado y por la conveniencia de que se conceda a este Ayuntamiento el derecho a establecer un régimen especial, análogo al de Madrid, para mejorar la Escuela primaria.

Si se hiciera historia de cómo funcionan la mayoría de las Escuelas de Barcelona y de cómo se hallan instaladas casi todas en modestos e inadecuados pisos de alquiler, se

vería claramente el contraste que resulta entre el quietismo o indiferencia de ayer y la hermosa realidad de hoy, gracias al esfuerzo económico del Ayuntamiento y a la peritísima y perseverante gestión de su Comisión de Cultura.

Y como estos sacrificios no deben ser estériles y se debe anteponer a todo la cultura sana y práctica del pueblo de Barcelona, es natural y digna de encalio la iniciativa que se toma al elevar la instancia a que se refiere este informe.

Barcelona no ha podido presentar hasta ahora una Escuela de tipo perfecto como las que se admirarán en otros países; Barcelona aspira a que los llamados Grupo Baixeras y «La Farigola» (Vallecarca), tengan una organización y una selección del personal análogas a las del Grupo Cervantes de Madrid.

Esto puede conseguirse con la petición que formula el Alcalde de Barcelona.

Pero refiriéndonos concretamente al Grupo Baixeras, todavía hay otra razón que aconseja poner el mayor empeño en que sea por todos conceptos la mejor Escuela de la capital.

El Ayuntamiento desea convertirla en Escuela práctica anexa a la Normal de Maestros, encargando su Dirección al actual regente D. Félix Martí Alpera, uno de los maestros más cultos y más conocidos de España. Si este Centro de enseñanza (que los alumnos-maestros tomarán como modelo) no cuenta con personal de probadas aptitudes y no está dispuesto a secundar con entusiasmo a su Director ¿no podrán atribuirse las graves consecuencias que de ello se originen a la negativa en facilitar un régimen especial?

Desgraciadamente el aspecto experimental de nuestra cultura, es lo más pobre que pueda darse debido a no realizar los normalistas las prácticas en buenas condiciones al lado de competentes maestros. La Inspección tiene ocasión de observarlo todos los días.

Por todo lo expuesto el Inspector que suscribe opina que se debe dar toda clase de facilidades al Ayuntamiento de Barcelona para la más acertada elección de los maestros nacionales de esta capital que deseen pasar al Grupo Baixeras — para niños — y al de «La Farigola» (Vallecarca) — para niñas — que acaban de ser construidos y que reúnen excelentes condiciones higiénicas y pedagógicas.

Como la realización del proyecto del Ayuntamiento de Barcelona implica el aumento de personal, a no ser que se quieran suprimir las Escuelas que dejen los maestros nombrados para los referidos Grupos, convendrá no demorar la inauguración y funcionamiento de éstos aún en el caso de presentarse dificultades de orden económico por no haber en el Presupuesto del Estado cantidades para la creación de nuevas Escuelas.

Esto no obstante V. E. con su ilustrado criterio resolverá lo más justo y conveniente.

Dios guarde a V. E. muchos años. — Barcelona 17 de octubre de 1921. *

ANEX N° 16. REAL DECRET 19-2-1922, REGULANT EL RÉGIM DE L'ORGANAT
PELS GRUPS ESCOLARS D'AMB TERRAS I LA VÀRIGA.

REAL DECRET ORGANITZANT L'ENSENYAMENT PÚBLIC DE BARCELONA

L'anterior petició de l'Ajuntament de Barcelona ha sigut favorablement acollida pel Govern, qui, d'acord amb l'espiritu de la demanda formulada, ha disposat que s'organitzat l'ensenyament en els Grups escolars de conformitat amb el següent R. D.:

Exposición

Señor: Construidos por el Ayuntamiento de Barcelona, sin subvención del Estado, dos edificios para Escuelas, dotados de todos los adelantos modernos impuestos por la Pedagogía para instalar en los mismos el Grupo escolar de niños denominado «Baixeras» y el de niñas «La Farigola» (Vallecarca), solicita aquel Ayuntamiento, después de justificada exposición, poder organizar las Escuelas elementales de niños y de niñas que han de establecerse en los citados Grupos escolares de modo análogo al de los Grupos «Cervantes» y «Príncipe de Asturias» de esta Corte, con Maestros y Maestras nacionales de dicha capital que voluntariamente accedan a prestar sus servicios en las nuevas Escuelas graduadas, y convirtiendo el Grupo «Baixeras» en Escuela práctica aneja a la Normal de Maestros.

Digno de atención y estima es el esfuerzo de Barcelona al construir, sin auxilio del Estado, edificios de excelentes condiciones, con el fin de mejorar la enseñanza primaria creando Escuelas graduadas modelo, con todos los elementos y posibilidades para realizar la obra intensamente educativa y social exigida por los modernos tiempos.

Indispensable es, pues, coadyuvar al laudable esfuerzo del Ayuntamiento de Barcelona, que, deseando aplicar el régimen legal de las Escuelas nacionales establecido para los Grupos escolares «Cervantes» y «Príncipe de Asturias» al mejoramiento de la instrucción primaria en aquella ciudad, demanda normas conducentes a la realización de tan plausibles propósitos, y a este fin puedo aplicarse el Reglamento dictado para organizar los referidos Grupos escolares de esta Corte con las diferencias indispensables por razones de localidad y de los elementos oficiales que concurren en la organización de ese régimen escolar.

Fundado en las anteriores consideraciones y atendido a las mayores conveniencias de la enseñanza, el Ministro que suscribe tiene el honor de someter a la aprobación de V. M. el adjunto proyecto de Decreto.

Madrid 17 de febrero de 1922. — Señor: A. L. R. P. de V. M. — *César Silió.*

Real decreto

A propuesta del Ministro de Instrucción Pública y Bellas Artes,
Vengo en decretar lo siguiente:

Artículo 1.^º La organización y régimen de los Grupos escolares construidos a sus expensas por el Ayuntamiento de Barcelona, se ajustará, en lo posible, a las disposiciones oficiales aplicadas a los Grupos escolares de Madrid denominados «Cervantes» y «Príncipe de Asturias».

Art. 2.^º En dicha capital el Patronato estará formado por el Alcalde-Presidente del Ayuntamiento, los Vocales y el Asesor técnico de la Comisión de Cultura, el Inspector Jefe de Primera enseñanza de Barcelona y una Profesora de la Escuela Normal de Maestras.

Estarán también agregados al Patronato, con voz y sin voto, un Director y una Directora de los Grupos escolares.

Art. 3.^º Así los nombramientos como los cesos de los cargos a que se refiere la regla anterior corresponderán al Ministerio de Instrucción Pública y Bellas Artes.

Art. 4.^º Los Grupos escolares organizados de esta suerte por el Patronato podrán funcionar como ampliación graduada de las Escuelas prácticas anexas a las Normales, bajo la dirección del Regente de las mismas; mas para ello se requiere autorización expresa de la Dirección general de Primera enseñanza a propuesta razonada del Patronato.

Art. 5.^º Los maestros de Sección de dichos Grupos escolares han de ser designados entre los que figuren en el Escalafón del Magisterio primario ingresados por oposición.

Art. 6.^º En cuanto no esté previsto en las reglas anteriores el Patronato de los Grupos escolares de Barcelona se ajustará a las disposiciones dictadas por Real decreto de 27 de enero de 1919 para organizar el Patronato que tiene a su cargo la organización y régimen de los Grupos escolares de Madrid.

Art. 7.^º Los gastos a que se refiere el artículo 3.^º de dicho Real decreto para los trabajos pedagógicos y obra social del Grupo, correrán a cargo del Ayuntamiento de Barcelona.

Art. 8.^º Las incidencias y resultas a que diera lugar la provisión de las plazas de Director y Maestros de dichos Grupos, se resolverán con disposiciones análogas a las que

contiene la Real orden de 4 de Diciembre de 1921, inserta en la *Gaceta* de 20 de Enero del corriente año.

Dado en Palacio a diez y siete de Febrero de mil novecientos veintidós.—Alfonso.—
El Ministro de Instrucción Pública y Bellas Artes, César Silió.

(Publicat en la *Gaceta de Madrid* del dia 19 de febrer de l'any 1922)

ANNEX nº 17TAULA RESUM DELS TIPUS DE DICTAMENS ELABORATS PER LA COMISSIÓ DE CULTURA

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Edificis, lloguers material, mobiliarri, reparacions.	10	52	97	97	104	78	89
Mestres	11	27	28	57	32	35	19
Cessió de Palau				2			
Subvencions, homenatges, monuments	6	24	27	41	15	47	30
Juntes Autònombes	2	4	5	6	2	6	2
Llegats	1	1	1	3	.	1	3
Premis, beques, pensions estranger	4	10	8	25	20	26	21
Escoles especials	3	6	6	15	25	36	14
Comptes i pagaments	2	191	101	84	17	9	14

	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
Institucions para-escolars		12	11	11	35	27	17
Banda Municipal	2	15	9	10	15	17	18
Personal, Arxiu Històric, Publica- cions.	6	20	34	32	29	17	23

ANNEX nº 18LLISTA ALFABÈTICA D'ENTITATS SUBVENCIONADES PER L'AJUNTAMENT DE BARCELONA. 1923-19291923

- Ateneu Obrer de Can Tunis 1.000 ptes

LLIBRES CEDITS

- Ajuntament de Monistrol de Montserrat
- Ateneu Obrer Mertinenc
- Biblioteca del Poble de l'Associació de la Premsa diària de Barcelona.
- Congrés de Curtidors

1924

- Avenç de l'Esport de Sant Andreu	250 ptes
- Català Sport Club	200 "
- Conducció i reparació gegants per a la festa del Corpus	2.700 "
- Festival escolar del Parc de la Ciutadella	3.129 "
- Institut Francès	6.000 "
- Laboratori Anatòmic de la Càtedra d'Anatomia Descriptiva.	15.000 "
- Orquestra Pau Casals	20.000 "

- Processons del Corpus de la Catedral i les parròquies	10.000 ptes
- Societat Dante Alighieri	4.000 "

LLIBRES CEDITS

- Associació Escolar Femenina
- Associació Ferretera
- Ateneu Socialista

Foren negades les subvencions demanades per les següents entitats:

- Amics de la Música
- Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya
- Associació Intima de Concerts
- Ateneu Barcelonès
- Ateneu Republicà Radical del Poble Sec
- Centre Moral Instructiu de Gràcia
- Congrés Mèdic de Lleida
- Escola d'Enginyers Industrials (viatge fi de curs)
- Escoles del Centre de Nostra Senyora de Montserrat
- Federació Catalana de Motorisme Marítim
- Foment de la cria del canari
- Institut Salesià de Sant Josep
- Museu Anatòmic de la Facultat de Medecina
- Obra de l'apostolat de senyores per a la perseveració de la fe
- Orquestra Sinfònica de Barcelona
- Residènica d'Estudiants
- Societat "Lo Rat Penat"

1925

- Acadèmia Provincial de Belles Arts	500	ptes
- Agrupació Esportiva del districte IX	425	"
- Associació Artística Literària de Catalunya	6.000	"
- Barcelona Turf	100	"
- Biblioteca Ferroviària Internacional	250	"
- Casal Català de Madrid	300	"
- Catedràtic Director dels cursos per a estrangers de la Facultat de Filosofia i Lletres	2.000	"
- Centre Espanyol de Londres	1.000	"
- Comité Organitzador del Trofeu "Premi Opel del Baró de Viver"	250	"
- Diccionari de la llengua catalana de Mn. Alcover	3.000	"
- Idem	3.000	"
- Domingo Bonet (per la transcripció d'obres literàries al sistema Brayle)	1.000	"
- Escola Industrial	5.000	"
- Escoles Centre Aragonès	500	"
- Exposició Canina	100	"
- Facultat Filosofia i Lletres	1.000	"
- Hospital d'infants orfes	2.600	"
- Institut Francès	4.000	"
- Josep Artís Balaguer (publicació obra "La guàrdia de la ciutat")	500	"
- Junta de Beneficiència i Cultura de la barriada de Pequin	250	"
- Patronat Social de Bones Lectures	1.000	"
- Ponència Mixta del Rober Escolar	1.500	"

- Real Club Marítim	3.000	ptes
- Secció Barcelonina de la Federació Ibèrica Protectora d'animals i plantes	200	"
- Societat Dante Alighieri	2.000	"

Fou negada la subvenció demanada per Antoni de Guzmán Salcedo, per a instal.lar un espectacle de panorama cinematogràfic, donades les seves finalitats lucratives.

1926

- Agrupació Artística Tagamanent	125	ptes
- Agustí Bonet (per la transcripció d'obres literàries al sistema Brayle)	912	"
- Anuari "España en la mano"	6.000	"
- Associació Caçadors de Catalunya	250	"
- Biblioteca Arús	4.000	"
- Casa d'Infants Orfes	2.500	"
- Centre Aragonès	500	"
- Centre del Sagrat Cor de Jesús	1.000	"
- Companyia Renaixement de teatre	1.200	"
- Congrés Internacional de Protecció a la Infància a la Maternitat	2.000	"
- Coral Instructiva d'Adolescència i Joventut	80	"
- Cursa Ciclista	100	"
- Escola Alemana	1.000	"
- Escola del Bosc	1.000	"
- Escola catòlica patriòtica cultural de la Junta Patriòtica de Dames de Barcelona	2.500	"

- Escola c/ Mendizábal 13	150 ptes
- Escoles Parroquials del Poble Nou	500 "
- Exposició Vilajoana	250 "
- Federació Esgrima de Catalunya	125 "
- Festival Esportiu de la Borsa Patriòtica de les Joventuts Patriòtiques de Sant Andreu	250 "
- Festa Escola Sords-Muts	200 "
- Festa Major Poble Nou	1.000 "
- Festa Vilajoana	200 "
- Guia Cicerone de la Catedral	500 "
- Institut Català d'Artesans i Obrers	1.000 "
- Institut Francès	3.000 "
- Institut Musical Acadèmia Ardevol	1.000 "
- Junta del Conservatori del Liceu	1.000 "
- Patronat Domenech	125.000 "
- Patronat Montora Alsina	2.500 "
- Revista Infantil Alegria	3.000 "
- Sisè Congrés Nacional d'Esperanto	500 "
- Societat Dante Alighieri	1.000 "
- Tir Nacional	250 "
- Unió Esportiva de Sants	300 "
- Viatge d'Estudis Escola d'Arquitectura	2.000 "

LLIBRES CEDITS

- Associació d'agents d'Aduanes, Consignataris, Armadors i similars
- Biblioteca Pública de Castelltersol
- Museu Pedagògic Regional de la Coruña

1927

- Associació Provincial del Professorat Municipal de Diputacions i Patronats Lliures	750 ptes
- Col·legi Sant Luís Gonzaga	3.500 "
- Conservatori del Liceu	1.000 "
- Escola Alemana	2.000 "
- Institut Francès	6.000 "
- Institut Municipal Acadèmia Ardevol	1.000 "
- Internat Residència de les Salesianes	3.000 "
- Patronat Biblioteca Arús	3.100 "
- Societat Dante Alighieri	2.000 "
- Societat d'Estudis Econòmics de Barcelona	3.000 "
- Teatre Líric Pràctic	3.000 "

1928

- Acadèmia Ardevol	1.000 "
- Associació de Catalunya de Tir de Pichón	100 "
- Associació per a la lluita contra la mortandat infantil	2.000 "
- Biblioteca Arús	3.100 "
- Centre Aragonès	500 "
- Centre Obrer d'Instrucció del c/ Retiro (Sants)	1.000 "
- Col·legi Sant Lluís Gonzaga	3.000 "
- Conservatori del Liceu	1.000 "
- Creu Roja (pessebre Plaça Catalunya)	1.000 "
- Delegació Provincial de Barcelona de la Federació de Professorat Municipal de Diputacions i Patronats Lliures	750

- Escola Industrial	5.000 ptes
- Escola d'Arquitectura (viatge)	2.000 "
- Escoles Parroquials de la Tenència parroquial de Sant Anton de Padua	100 "
- Federació Catalana d'Atletisme	500 "
- Federació Ibèrica Protectora dels animals i plantes	500 "
- Federació Sindical d'Obreres	3.000 "
- Institut Català de les Arts del Llibre	2.000 "
- Institut Colonial	2.000 "
- Institut Musical Ardevol	1.000 "
- Junta Patriòtica de Dames de Barcelona	2.500 "
- Juventut Universitària Femenina Espanyola	2.000 "
- Real Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona	10.000 "
- Real Societat de Curses de Cavalls	15.000 "
- Societat Dante Alighieri	2.000 "
- Societat Esperantanaro Fajro	500 "

1929

- Acadèmia Ardevol	2.000 "
- Biblioteca Arús	3.100 "
- Centre Aragonès	500 "
- Col.legi de l'Ave Maria del Guinardó	1.000 "
- " Sant Lluís Gonzaga	3.000 "
- " de Doctors Matriculats	3.000 "
- Concurs Hípic de Vilafranca	250 "
- Conservatori del Liceu	1.000 "
- Escola Alemana	2.000 "
- Escoles Catòliques per a fills d'obrers	1.000 "

- Institut d'Orientació Profesional	6.000 ptes
- Junta Patriòtica de Dames de Barcelona	2.500 "
- Real Acadèmia de Bones Lletres	10.000 "
- Real Protectorat de la Federació Sindical d'obreres	3.000 "
- Revista Infantil Alegria	2.000 "
- Román Ribera (pintor)	2.000 "
- Societat Dante Alighieri	2.000 "
- Societat Pajaril la Primitiva	100 "
- Societat Esperantano Fajro	500 "
- Tir Nacional de Barcelona	100 "

ANNEX nº 19RELACIÓ DE LES ESCOLES PÚBLIQUES DE BARCELONA. 1923-1929

En aquesta relació alfabètica d'escoles Primàries, únicament exposem aquelles que no coneixiem en el període anterior emprant també, en aquest cas, les mateixes fonts que en el període 1916-1923. En darrer terme queden citades les escoles afectades per un canvi de local.

- Calàbria 114
- Casanova 72, pral.
- Casetas 26 (Vallvidrera)
- Cruz del Padrón 5
- Cuyás 7

- Diputació 84

- Enric Granados 32

- Hospital Infants Orfes (assimilada escola pública)

- Marlet 1
- Marquès de Santa Ana

- Ntra. Sra. del Coll 74

- Pere IV, 122
- Piquer 1

- Plaça del Diamant 7

- Prim 13

- Ronda San Anton 91

- Salud 49

- San Andrés 194

- Sant Feliu 14

- Travessera 41

- València 207

- Via Laietana 42

Escoles Traslladades

- Alfons 33

- Ataulf 12

- Bailèn 189

- Castillejos 289

- Enric Granados 47

- Girona 64

- Mallorca 219

- Marià Cubí 55

Localització Anterior

- Borges 2

- Tapineria 33

- Travessera 212

- Bailèn 87

- Renard 40

- Passeig Sant Joan 76

- Villarroel 140

- Borges 2

- Fiqué 35
- Portaferrisa 30
- Provença 310
- Santa Teresa 8
- Serrano 75-77
- Unió 15
- València 207
- Vaqueria del Parc
- Via Laietana 59
- Tapioles 46
- Hospital 93
- Rosselló 242
- Alfons XIII, 379
Diputació 3
- Espiell 2
- Sant Sadurní 16
- Pi 7
- Escola de Pàrvuls
del Parc
- Méndez Vigo 6

ANEX N° 20. REGULARITZACIÓ DEL SERVEI DE CANTINES DE L'AJUNTAMENT
DE BARCELONA, APROVAT EN CONSISTORI EL 26-9-1927.

PROPOSICIONES

Fueron aprobadas las siguientes, subscritas por los ilustres señores que se citan:

- De don José Bover del Río, interesando que, a partir del próximo octubre, se suspenda el servicio de Cantinas escolares en todas las Escuelas nacionales hasta tanto que, por la Ponencia de Cantinas escolares, se estudie un nuevo plan de organización y distribución de las mismas a base de que su instalación se haga teniendo en cuenta las necesidades de las barriadas más pobres, al objeto de que los beneficios de tan benemérita institución los reciban las clases sociales que más lo necesitan; que continúe prestándose el servicio de Cantinas escolares en las Escuelas de Bosque de Montjuich, Labores y Oficios, Mar, Sordomudos y Guinardó que hasta la fecha han venido funcionando, cambiándose para todas ellas el régimen de contrata por el de administración directa; que, en la Escuela de Labores y Oficios de la Mujer, el servicio de Cantinas escolares, que hasta ahora ha sido gratuito, desde el próximo octubre sea de pago, abonando las alumnas asistentes a dicha Escuela 1 pta. diaria por la Cantina, reservándose un 10 por 100 del total de la matrícula de la Escuela que tendrá derecho a disfrutar de la Cantina gratuitamente. Este beneficio sólo les será concedido a aquellas alumnas que acrediten debidamente su estado de pobreza; que para la administración e inspección de las Cantinas escolares se nombre, con carácter interino, a la maestra municipal de la Salud, doña Mercedes Setoam Puig; que, por la Ponencia de Cantinas y Ropero escolares, se proceda al estudio de la instalación de una Cantina escolar en la Escuela municipal de la Salud, facultándose a la Ponencia para que, si lo estima más práctico, proceda al traslado de dicha cantina al Grupo escolar, en construcción, denominado «Primo de Rivera».

BASES

PARA EL BUEN RÉGIMEN DE LAS COLONIAS ESCOLARES DEL PRESENTE AÑO, APROBADAS POR LA COMISIÓN MUNICIPAL PERMANENTE EN SESIÓN DKL 28. DE JUNIO DE 1927:

1.º Se fija en 1,300, como máximo, el número de los alumnos de las Escuelas nacionales o municipales que han de disfrutar, durante un período de un mes, del beneficio de las Colonias, cuyo número se distribuirá, aproximadamente por mitad, entre niños y niñas.

2.º La propuesta de los alumnos que aspiren a dicho beneficio se hará, también aproximadamente por mitad, por el Ayuntamiento y los directores de las respectivas Escuelas, ajustándose estrictamente a las condiciones exigidas por el vigente Reglamento de Colonias escolares.

3.º El reconocimiento médico que éste exige lo realizarán los médicos del Cuerpo Médico Municipal designados por su jefe, y, en su labor, se atenderán escrupulosamente a las prescripciones del mencionado Reglamento, lo mismo para las admisiones que para las exclusiones.

4.º Los puntos de residencia y número de plazas de las Colonias serán, como máximo, las siguientes:

Para los niños: Calafell, 250; en un turno de treinta días; Casa Puig, 300, y Arbúcies, 100; en dos turnos de igual duración. Para las niñas: Calafell, 250, en un turno; Garraf, 50, y Moyá, 35, en un turno cada una; Premiá, 100; Cardedeu, 75, y Vilajuana, 140, en dos turnos, todos ellos de un mes. No obstante, podrá la Delegación o Ponencia introducir, en el número de escolares asignado a cada Colonia, aquellas pequeñas variaciones que la necesidad o la conveniencia aconsejen, siempre que no excedan del número total de los que han de disfrutar del beneficio de Colonias. Igualmente se faculta a la Ponencia para que, de acuerdo con esta Delegación, pueda suspender el funcionamiento de alguna Colonia, trasladar la residencia de la misma o suprimirla si surgieren circunstancias que lo justificasen.

5.º El primer turno de Colonias se empezará a primeros de julio, y el segundo, a primeros de agosto. La Colonia de Moyá funcionará en este último mes.

6.º El servicio de las Colonias de Premiá, Arbúcies, Cardedeu, Garraf y Moyá se realizará por contrato, al precio de 3 ptas. por individuo y día, viiniendo en dicho precio comprendidos todos los gastos ordinarios de la Colonia, facultándose al Iltre. Sr. Ponente de Colonias escolares para firmar los contratos que, al efecto, se aprueban, y para ordenar los libramientos necesarios para satisfacer los adelantos y gastos de toda clase que se originen por las mencionadas Colonias hasta su completa terminación y liquidación, previo el señalamiento de las oportunas consignaciones por la Intervención municipal.

7.º Los servicios de las Colonias de Calafell, Casa Puig y Vilajuana, instalados los dos últimos en fincas municipales, y la primera, en terreno arrendado en la citada playa, se realizarán por administración, y, al efecto, para el buen funcionamiento de las mismas, se faculta a la Ponencia de Colonias escolares:

A) Para prorrogar, por todo el presente año, el arriendo del terreno de la playa de Calafell por la cantidad de 5,000 ptas., que serán satisfechas con cargo al vigente Presupuesto (x-3.-298b), según informe de la Intervención municipal.

B) Para contratar con las correspondientes empresas o particulares los servicios de suministro de luz y agua.

C) Para que pueda realizar por administración o encargar a los industriales que mejores condiciones ofrezcan, las obras o reparaciones y transportes de toda clase que estime procedente realizar para el mejor funcionamiento de dichas Colonias, siempre que la cuantía de cada una de ellas no exceda de la cantidad de 15,000 ptas., y sin perjuicio de que se sometan luego a la Comisión Municipal Permanente las correspondientes adjudicaciones para su conocimiento.

D) Para que igualmente pueda adquirir directamente todas aquellas substancias o alimentos que, por su naturaleza o cualquier otra circunstancia, estime conveniente que se adquieran diariamente y aquellos otros que crea puedan adquirirse con ventaja en Calafell o en la comarca, a cuyo fin queda facultada la Ponencia o la Delegación para ordenar los libramientos que estime precisos para hacer frente no sólo a los gastos originados para dichas adquisiciones, sino, también, a los comúnmente denominados gastos menores y todos los imprevistos que puedan presentarse.

E) Asimismo se le faculta para contratar el suministro de todos aquellos alimentos o substancias que estime necesarios para la Colonia y que sean susceptibles de ser suministrados de una sola vez o en varias partidas, a cuyo fin se invitará, por la Ponencia, a los productores, almacenistas y comerciantes a que presenten las correspondientes notas de precios, al objeto de que pueda adjudicarse el servicio al que mejores condiciones ofrezca, sometiéndose inmediatamente a la Comisión Municipal Permanente las correspondientes adjudicaciones para su conocimiento y aprobación.

F) Podrán adquirirse directamente por la Ponencia todas las ropas, calzado, útiles, muebles, loza, juegos, etcétera, que sean convenientes, tanto para la decorosa instalación de las Colonias, como para el buen funcionamiento de las mismas.

G) Por el director o administrador de cada una de dichas Colonias se formulará diariamente una hoja en la que se hará constar el gasto diario por todos conceptos de la misma, especificándose las adquisiciones hechas y las cantidades gastadas de los comestibles y demás existentes en almacén, cuya hoja se remitirá

al Negociado para la formación de la oportuna contabilidad, que se llevará separadamente para cada una de ellas.

8.^a Queda ampliamente facultada la Ponencia para resolver cualquier dificultad que pudiera presentarse o cualquier caso no previsto, dando luego cuenta a la Delegación, que lo someterá a la Comisión Municipal Permanente si la importancia y circunstancias del asunto lo requieren.

9.^a Se faculta al Ponente para designar, entre los funcionarios municipales, el personal administrativo encargado del servicio especial de Colonias, así como el de carácter técnico y el auxiliar y subalterno requerido para dicho servicio; autorizándosele, asimismo, para el abono de los haberes y servicios extraordinarios de todo ese personal, de acuerdo con la Delegación y la Comisión de Cultura.

BASES

PARA LA ORGANIZACIÓN Y FUNCIONAMIENTO DE LOS BAÑOS DE MAR DEL PRESENTE AÑO, APROBADAS POR LA COMISIÓN MUNICIPAL PERMANENTE EN 28 DE JUNIO DE 1927

1.^a Se fija en 4,000, como máximo, el número de niños de ambos sexos, de las Escuelas nacionales, municipales y de instituciones benéficas, que podrán disfrutar del beneficio de bañarse gratuitamente en la Escuela de Mar durante nueve días consecutivos, exceptuando los festivos.

2.^a El citado número de escolares se distribuirá en seis turnos: el primero, exclusivo para los alumnos de las Escuelas Municipales de sordomudos y deficientes; el segundo, tercero, para niñas, y los restantes tres, para niños, en las fechas que por la Ponencia se señalen, noudiendo ninguno de dichos grupos exceder del número de 800.

3.^a Las proposiciones de los niños que deban disfrutar de los Baños de Mar se harán por el Ayuntamiento y los maestros de las Escuelas respectivas, estos últimos, en una proporción, como máximo, de un 10 por 100 de la matrícula oficial de la Escuela.

4.^a Serán condiciones indispensables para obtener dicho beneficio:

A) Que los escolares propuestos tengan más de ocho años y no hayan cumplido los trece, cuya circunstancia deberán justificar con la presentación del correspondiente documento.

B) Que no padecan enfermedad ni afección alguna en la que estén contraindicados los baños de mar, ni de carácter contagioso, debiendo acreditar estos extremos con la presentación de un certificado librado por el médico de cabecera o por el municipal correspondiente.

diente, si el niño figura en el padrón de pobres, y con una declaración, suscrita por el padre del escolar, en la que, además, haga constar que es voluntad de que el niño disfrute del beneficio de baños de mar bajo su responsabilidad exclusiva y sin ninguna por parte de la Delegación de Cultura.

5.^a Además del baño gratuito, disfrutarán los escolares de transporte gratuito desde los puntos de concentración que oportunamente se señalarán, del desayuno, que consistirá en sandwichs y fruta, y del uso del traje de baño y ropa. También se les proveerá de un sombrero y de una contraseña indicadora de la concentración a que pertenezcan.

6.^a El baño tendrá lugar a primera hora de la mañana, quedando facultada la Ponencia para fijar las horas y dar las normas para el mejor éxito del servicio.

7.^a A los alumnos de las Escuelas de adultos, de corte, de labores, complementarias y de artes y oficios se les concederá, sin limitación de número, el derecho a bañarse gratuitamente en la Escuela de Mar los días y horas que por la Ponencia se señalen.

8.^a Los alumnos a que se refiere el anterior extremo que deseen disfrutar de dicho beneficio deberán solicitarlo del señor Ponente de Baños de Mar, y se les entregará una tarjeta en la que se les señalará el número de baños y las fechas en que podrán tomarlos.

9.^a Se faculta al Ponente para designar el personal de carácter técnico y el auxiliar y subalterno requerido para dicho servicio, autorizándosele, asimismo, para el abono de los haberes y servicios extraordinarios de todo ese personal, de acuerdo con la Delegación y la Comisión de Cultura.

10. Igualmente se faculta a la mencionada Ponencia para contratar con los industriales que mejores condiciones ofrezcan el suministro de pan, mortadela y fruta para el almuerzo, y de los sombreros, y para ordenar los libramientos para el pago de dichos suministros, previo el oportuno señalamiento de consignación por la Intervención municipal.

11. Queda, asimismo, facultada la Ponencia para encargar los servicios de transporte y reparación de material de baños, los impresos y gastos de oficina, los de suministros de trajes de baño, ropa y trajes para el personal auxiliar, y para ordenar los libramientos precisos para el pago de dichos servicios y cualquier otro gasto que estime necesario para el buen funcionamiento de los baños de mar, interesándose siempre previamente el señalamiento de consignación por la Intervención municipal.

Se le concede, también, a la Ponencia las más amplias facultades para suscribir los documentos necesarios y adoptar cuantas medidas estime conducentes a la buena marcha de los servicios y para aclarar cuantas dudas puedan presentarse.

900827

FONTS DOCUMENTALS I BIBLIOGRAFIA

El recull documental i bibliogràfic que s'ofereix en aquesta tesi és comú al que pot resseguir-se també en el treball elaborat per Rosa Torán. En efecte, degut al plantejament de l'estudi dividit en dues parts, era ben palea la necessitat de fer continues referències, implícites o explícites, a una i altra etapa, fet que ha comportat una recerca i reelaboració de materials conjunts.

La divisió que es fa entre fonts documentals i bibliografia actual respon a la idea de marcar una clara diferenciació entre el material d'època publicat i el material actual sobre el tema.

Cal recordar també ací el que ja ha estat abastament explicat en l'apartat de fonts i metodologia sobre la dissimilitud quantitativa entre les obres que fan referència a la història política i aquelles referides específicament a la història de l'ensenyament. El recull bibliogràfic d'història política que apareix citat en aquest treball ha requerit una labor de selecció, d'altra banda impossible en les obres referides a la història educativa, per la seva exigüitat.

000829

PONTE DOCUMENTAL

1.- PUBLICACIONS MUNICIPALS.

- Memoria de las colonias escolares organizadas por el Ayuntamiento. 1906-1908.
- Ajuntament de Barcelona. Cantina escolar d'Hostafrancs. 1907-1908, 1909-1911.
- Ajuntament de Barcelona. Escoles del districte VI. Història, organització i mètodes pedagògics. 1912
- Ayuntamiento de Barcelona. Comisión de colonias escolares y escuelas del Bosque. Reglamento para las escuelas del Bosque. 1914.
- Ayuntamiento de Barcelona. Comisión de colonias escolares y escuelas del bosque. Actuación pedagógica. 1914.
- Ayuntamiento de Barcelona. Comisión de colonias escolares y escuelas del Bosque. Las colonias. 1915.
- Ayuntamiento de Barcelona. Cantinas escolares municipales (1911-1914). 1915.
- Ajuntament de Barcelona. Les colònies escolars i les escoles del Bosc als anys 1916-1917.
- Ayuntamiento de Barcelona. Comisión de colonias escolares y escuelas del Bosque. Las colonias. 1916-1917.

- Ajuntament de Barcelona. Col·locació de la primera pedra del grup escolar Baixeras. 1917.
- Ajuntament de Barcelona. Col·locació de la primera pedra de l'escola graduada de nenes de Vallcarca. 1918.
- Ayuntamiento de Barcelona. Cantinas escolares municipales (1915-1917) 1913.
- Ajuntament de Barcelona. Institucions d'ensenyament tècnic primari. 1918.
- Ayuntamiento de Barcelona. Memoria relativa a la reforma de la Ley Municipal. 1918.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Banys de Mar per als alumnes de les escoles. Barcelona 1920.
- Col·locació de la primera pedra de l'escola graduada Lluís Vives. 1920. Ajuntament de Barcelona.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Curs normal d'ensenyament domèstic per a mestresses. 1920 ?
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Colònies Escolars. Consells als mestres i mestresses. 1920.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Jardins per a infants. 1920.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola de Labors i Oficis de la Dona. 1920.

- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola de Cecs. 1920.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola de Sords-Muts. 1920.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Biblioteques escolars circulants. 1921
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Biblioteques escolars circulants. Reglament. 1921
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escoles a l'aire lliure del Parc de Montjuïc. 1921.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola del Mar. 1921.
- Ajuntament de Barcelona. Inaugural de les escoles Vilajoana. 1921.
- Ajuntament de Barcelona. Curs de tecnologia dels oficis tèxtils per a teixidors i filadors. 1921.
- Ajuntament de Barcelona. Llibre de mar. 1921.
- Ajuntament de Barcelona. Assessoria Tècnica de la Comissió de Cultura. Les construccions escolars a Barcelona. 1922
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escoles Milà i Fontanals i Lluisa Cura. 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola Pere Vila i Codina. 1922

- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola Ramon Llull. 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Publicacions de la Comissió de Cultura. 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Grup escolar Baixeras. 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola graduada de nenes de Vallcarca. 1922
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Llegats i donacions a la ciutat de Barcelona per obres de cultura. 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola Arxiu de les Escoles Domènec de Barcelona. nº 1. 1921-1922.
- Ajuntament de Barcelona Comissió de Cultura. Municipalité de Barcelone. Commission de l'enseignement. Rapports présentés du X^e Congrès International d'Otologie célébré à Paris le 19 Juillet 1922. Barcelona 1922.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Programes de l'Institut Municipal de Sord-Muts. 1923.
- Ayuntamiento de Barcelona. Reglamentos relativos a cultura. 1924.
- Ayuntamiento de Barcelona. Real Orden del Gobierno del Directorio Militar relativa al contenido ideológico de la enseñanza. 1925.

- Ayuntamiento de Barcelona. Ropero escolar. 1925.
- Ayuntamiento de Barcelona. Reglamento para el funcionamiento del ropero municipal. 1926.
- Ayuntamiento de Barcelona. Pestalozzi. Comentarios de su vida y de su obra. 1927.
- Ayuntamiento de Barcelona. Grupo Escolar Primo de Rivera. Barcelona 1927.
- Ayuntamiento de Barcelona. Grupos escolares Lluisa Cura i Milà i Fontanals, Ramón Llull, Lluís Vives y Gral. Primo de Rivera. 1929.
- Ayuntamiento de Barcelona. Reglamento interior para las escuelas públicas del Excmo. Ayuntamiento.
- Ajuntament de Barcelona. Inauguració de les obres de les Escoles Cases. 1930.
- Ajuntament de Barcelona. L'obra de les colònies escolars i banys de mar. 1930
- Ayuntamiento de Barcelona. Fiesta de bienvenida a los escolares madrileños organizada por los alumnos de la escuela del Mar.
- Ajuntament de Barcelona. Patronat Escolar de Barcelona. Dossier del concurs entre mestres nacionals per a la provisió de places de mestresses dels nous grups escolars. 1930.
- Ajuntament de Barcelona. Delegació de Cultura. L'obra de les colònies escolars i banys de mar. 1930

- Ajuntament de Barcelona. Exposició de treballs i manifestacions de l'activitat dels infants de les Colònies escolars. 1930
- Ajuntament de Barcelona. Exposició d'assajos pedagògics, treballs escolars i obres complementàries de l'escola. 1931.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Curset d'educació escutista i pràctiques de campament. Barcelona 1931.
- Mairie de Barcelone. Delegation de Culture. Institutions scolaires en plein air. 1931.
- Ajuntament de Barcelona. Els grups escolars de Barcelona. Record de la inauguració oficial. 1931.
- Ayuntamiento de Barcelona. Delegación de Cultura. Los grupos escolares de Barcelona. Recuerdo de la inauguración oficial. 1931.
- Ayuntamiento de Barcelona. Delegación de Cultura. Reglamento de los amigos del Grupo Escolar Baixeras. 1931.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. L'obra de Colònies Escolars, banys de mar i semicolònies per als alumnes de les escoles de Barcelona. 1906-1931. 1932
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Colònies Escolars. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Inauguració de les obres de la Colònia Escolar permanent de Berga. Berga 1932.

- Comune di Barcellona. Publicazioni della Commissione di Cultura. Barcellona 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Sessió dedicada a Goethe. Grup escolar Milà i Fontanals (25-4-1932). 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. L'œuvre d'enseignement de la municipalité. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Butlletí del Grup Escolar La Farigola. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Escola Municipal del Carmen . L'infant. 1932-33.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. XVI Festa del Sol. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. En recordança de l'acte de donar nom de Institucions Municipals de Cultura Francesc Macià. 1932.
- Ajuntament de Barcclona. Comissió de Cultura. Breu Història de la Plaça de la República que la Comissió de Cultura ofereix als alumnes de les escoles de la ciutat. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Grup Escolar Pi i Margall. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Inauguració del parvulari Forestier, annex al grup escolar Mossèn Jacint Verdaguer. 1932.

- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Record de la festa inaugural de les tasques del Grup Escolar H. Giner de los Ríos. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Inauguració de les obres del Grup Escolar Collaso i Gil. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Les Corts Catalanes. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Instruccions al professorat de colònies. 1932.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Instruccions al professorat de colònies. 1933.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. L'escola pública de Barcelona i el mètode Montessori. 1933.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Visita a les noves colònies escolars. 1932
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Festa de la Diada de Bona voluntat. 1933.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Replantat de l'associació escolar Pere Vila. 1933.
- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Grup escolar del carrer Casp. Les cançons dels peixos.

- Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. Primera Exposició de dibuix i realitzacions. 1934.
- Ajuntament de Barcelona. Reglament dels amics del Grup Escolar Ferrer Vila. 1934.
- Ajuntament de Barcelona. Grup Escolar Pi i Margall. Invitació a l'exposició dels assaigs del mètode de Projectes . 1934-35.
- Ajuntament de Barcelona. Grup Escolar Ramon Llull. Carnet escolar de relació amb els pares. 1935-36.
- Ajuntament de Barcelona. Acampades. Assaigs amb nois de les colònies. 1935.
- Ajuntament de Barcelona. La vida social a l'escola del Mar. 1935.
- Ajuntament de Barcelona. Patronat Escolar de Barcelona. Quart Concurs entre mestres... per a places de mestres en els grups escolars. 1936.
- Ajuntament de Barcelona. Recull de gravats al linòleum. Grau IV.
Grup Escola Lluís Vives. 1936.
- Ajuntament de Barcelona. Reglament de normes de civilitat de l'Associació Infantil Lluís Vives.
- Ajuntament de Barcelona. La biblioteca dels nens a l'escola del Mar. 1936.

- Ajuntament de Barcelona. República infantil de Martorelles. 1937.
- Ajuntament de Barcelona. Constitució de la República Infantil de Martorelles. 1937.
- Ajuntament de Barcelona. Reglament de L'Associcació escolar Pere Vila. 1938.
- Ajuntament de Barcelona. Escola del Mar. 1938.
- Ayuntamiento de Barcelona. Escuela al aire libre y servicios anejos. 1949
- Ayuntamieto de Barcelona. Grupo Escolar Baixeras. Barcelona 1951.
- Ajuntament de Barcelona. Pensant amb l'escola. 1955.
- Ajuntament de Barcelona. Escoles dels districtes II i VI. L'històrial, els homes i la collita. Bonet i Sanllehy 1956.
- Escuela del Mar (1922-1972). Cincuentenario de su fundación. Barcelona 1972.

II.- PUBLICACIONS D'ALTRES INSTITUCIONS CATALANES.

- Mancomunitat de Catalunya. L'obra realitzada 1914-1923.
- Mancomunitat de Catalunya. L'obra realitzada 1914-1919.
- Mancomunitat de Catalunya. L'obra a fer. 1920.
- Mancomunitat de Catalunya. L'obra a fer. 1919.
- Mancomunitat de Catalunya. Missatge del Consell Permanent en defensa dels drets de la llengua catalana. 1916.
- Generalitat de Catalunya. L'Estatut de Catalunya a les Constituents de la República. D. de Governació. 1932.
- Generalitat de Catalunya. Raport de Govern. 1932.
- Generalitat de Catalunya. L'oeuvre culturelle des gouvernements de gauche à la Generalité. Comissariat de Propaganda. Empresa Col.lectivitzada.
- Generalitat de Catalunya. L'ensenyament popular a Catalunya, de l'avveniment de la República al juliol del 1937. Barcelona 1937.

III.- DIARIS.

1916-1930

- La Lucha
- El Poble Català
- La Publicitat
- La Veu de Catalunya
- El Progreso

1930-1936

- La Ciutat
- El Día Gráfico
- L'Hora
- La Humanitat
- El Matí
- La Rau
- El Progreso
- La Publicitat
- L'Opinió
- La Rambla
- La Rambla de Catalunya
- La Veu de Catalunya

III.- REVISTAS.

- Anuari de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya.
- Anuario Estadístico de la ciudad de Barcelona
- Anuari Legislativo de Instrucción Pública.
- Boletín de la Institución Libre de Enseñanza.
- Boletín Oficial del Ministerio de Instrucción Pública.
- Butlletí de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.
- Butlletí dels Mestres.
- Colección legislativa del Ministerio de Instrucción Pública.
- El Clamor del Magisterio.
- D'ací, d'allà.
- De l'escola.
- Diccionario de legislación Aranzadi.
- La educación hispanoamericana.
- L'Esquetlla de la Torratxa.
- Gaceta Municipal de Barcelona.
- Gaceta de Madrid.
- El Magisteri Català.
- El Monitor de Primera Enseñanza
- Mirador
- Nova Iberia
- Quaderns d'Estudi.
- La Revista.

IV.- LIBRES D'ESTAT.

POLÍTICA.

- Acadèmia de Jurisprudència i legislació. Conferències sobre l'Estatut. Casacuberta i Coll, 1933.
- Aiguader Miró, Jaume. la Lleialtat a l'època. Col. La Sageta. 1929.
- Aiguader Miró, Jaume. Elogi de Barcelona. 1933.
- Aiguader Miró, Jaume. Catalunya i la revolució. Publicacions Arnau de Vilanova. 1931.
- De Albornoz, Alvaro. la política religiosa de la República. Madrid. Kagües. 1935.
- Alcalá Samora, Niceto. Los defectos de la Constitución. Madrid. 1936.
- Alservicio de la República. Madrid. Imprenta Torrent. 1931.
- Alzina, Jaume. l'economia de la Catalunya autònoma. Tipografia Empòrium. Barcelona. 1933.
- Araquistain, Luis. Dos ideales políticos y otros trabajos. Tipografía El Liberal. Madrid. 1916.
- Azaña, Manuel. Una política. Espasa-Calpe. Madrid 1932.

- Berenguer, Dámaso. De la Dictadura a la República. Ed. Plus Ultra. Madrid. 1946.
- Bernades, Vicenç. Perspectives económiques. El moment social a la República i a Catalunya. Llibreria Catalònia. 1935.
- Gambo, Francesc. Les dictadures. Llibreria Catalònia. Barcelona 1929.
- Canals, Salvador. La caída de la monarquía. Problemas de la República. Instalación de un régimen. Madrid. Ruiz Lemos. 1931.
- Carrasco i Formiguera, Manuel. El pacte de Sant Sebastià. Ed. L'Arc de Berà. 1931.
- Cordero, Manuel. Los socialistas y la revolución. Madrid. Imprenta Torrente, 1932.
- Domingo, Marcel·lí. On va Catalunya? Llibreria Catalònia. 1929.
- Estatut Interior de Catalunya. Barcelona 1933.
- Fàbregas, Joan P. Les possibilitats econòmiques d'una Catalunya independent. Barcelona. Atenas. A.G. 1932.
- Guixé, Josep. Le vrai visage de la république espagnole. Coop. L'etoile. París. 1938.
- Lerroux, Alejandro. Al servicio de la República. Javier Morata Ed. Madrid 1930.

- Lladó i Figueres, Josep Ma. 14 d'abril. Catalunya és una democràcia. Biblioteca política de Catalunya 1938.
- Martínez Domingo, Antoni. Parlament de l'alcalde a la ciutat. Ajuntament de Barcelona 1922.
- Maspons i Anglasell, Francesc. La Generalitat i la República espanyola. Tip. Occitània. Barcelona. 1932.
- Masip, Josep Ma. República, Sr. Cambó! (L'Estatut al Parlament i al carrer). Barna. Ed. La Rambla. 1933.
- Maura, Gabriel. Al servicio de la historia. Bosquejo histórico de la Dictadura. Javier Morata Ed. Madrid 1930.
- Maurin, Joaquín. Los hombres de la Dictadura. Sánchez Guerra, Cambó, Iglesias, Largo Caballero, Lerroux, Melquiades Alvarez. Ed. Cenit Madrid 1930.
- Navarro, E. Historia crítica del republicanismo en Cataluña y sus hombres. 1905-1915. Ortega y Artos. Barcelona 1915.
- Lin, Andreu. Les dictadures dels nostres dies. Llibreria Catalònia. Barcelona 1930.
- Feers, Alison. The spanish tragedy. 1930-1936. Londres 1936.
- Peruchó, Artur. Catalunya sota la dictadura. Ed. Proa. Barcelona 1930.

- Pi Junyer, Carles. Memorias de un político catalán. La República y la Guerra. Oasis. México 1975.
- Ricard-Loch. L'Espagne républicaine. Ed. Reider, París 1935.
- Pia, Josep. Historia de la II República española. Barcelona. Destino. 1940.
- Posada, Adolfo. La nouvelle constitution espagnole. Le régime constitutionnel en Espagne. París, 1932.
- Rahola, Frederic. Aspectos económicos de la Gran Guerra. Ed. Inverva. Barcelona. 1917.
- Rovira i Virgili, Antoni. Catalunya i la República. MAGSA. Barcelona 1931.
- Rovira i Virgili, Antoni. La Constitución Interior de Catalunya. Ed. Marcino. 1932.
- Rovira i Virgili, Antoni. Catalunya i la República. MAGSA. 1931.
- Rovira i Virgili, Antoni. Els polítics catalans. Tipografía Occitania. Barcelona 1929.
- Liffou, Francisco. España indecisa. L'Estampa. Barcelona. 1932.

ADMINISTRACIÓ I ORGANITZACIÓ MUNICIPAL.

- Armenter, F. Estudios de servicios municipales en varias capitales de Europa. Barcelona 1906.
- Barón de Viver. Discurso exponiendo la reorganización de los servicios municipales. Barcelona 1925.
- Boter Mauri, Ferran. Les finances municipals en 1934. Ed. Joventut Barcelona 1935.
- I Congrés Municipalista Català. Projecte de bases per a una nova llei municipal. Barcelona 1933.
- Culi Verdaguer. El municipi modern.
- Informe sobre el régimen municipal de Barcelona. Alberto Martín. Barcelona 1916.
- Lloret, Isidre. Dret orgànic municipal. Badalona 1914.
- Lloret, Isidre. Dret municipal vigent. Col. Minerva. 1916.
- Marquès, L. La Llei Municipal de Catalunya 1933-1934. Nú. 21. El Secretariat Català. Barcelona 1935.
- Pi Sunyer, Josep i a. El règim jurídic a la llei municipal catalana. Barcelona 1933.

ENSENYAMENT

- Amor, Concepción. Las escuelas nuevas italianas. Publicaciones de la revista de Pedagogía. 1928.
- Ballesteros, Antonio. Las escuelas nuevas francesas y belgas. Publicaciones de la revista de pedagogía.
- Bello, Luis. Viaje a las escuelas de España. Ed. Maestro Espanol. 1926.
- Benz, A. La Pedagogía y la escuela en Francia, Suiza y Alemania.
- Blanco, R. Nociones de legislación escolar vigente en España. 1904.
- Bureau International d'education. L'organisation de l'Instruction publique dans 53 pays. Genève.
- Burgenstein, Leo. Higiene escolar. Ed. Labor. 1929.
- Carreras Candi, Francesc. Geografía general de Catalunya. La ciutat de Barcelona. A. Martín Ed. Barcelona.
- Casero Sánchez, Leopoldo. La autonomía y la escuela. 1919.
- Casero Sánchez, Leopoldo. La escuela nacional en Barcelona. El problema de las construcciones escolares. Ed. Heinrich y Cia. Barcelona 1924.

- Cirera i Soler, Josep. La lògica i els fets davant l'escola única i laica. Barcelona. 1933.
- Clavsolles, Ramon. Renovación de la 1ª enseñanza. Edificios escolares. Grupo Escolar. Colección Pedagógica moderna. 1920.
- Comas, M. Las nuevas escuelas inglesas. Publicaciones de la Revista de Pedagogía. 1930.
- I Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona. Octubre 1906. Estampa d'en Joaquim Horta. Barcelona 1908.
- I Congreso Escolar Nacional. 1909.
- Congreso de Primera Enseñanza en Barcelona. Imprenta J. Abadal. 1909.
- I Congreso Español de Higiene Escolar. Barcelona 1912.
- Cossío, Juancl. La enseñanza primaria en España. Boceo Pedagógico Nacional. Madrid 1915.
- Domingo, Marcelí. La escuela en la República (la obra de ocho meses) Aguilar. 1932.
- Edificios escolares. Actuación social de la Caja de Ahorros para dotar de escuelas a Cataluña. Tipografía Abadal. Barcelona 1918.
- Fagella, Ramon. Salut, higiene i educació física. Ed. Pedagógica. Barcelona 1935.

- Flos Calcat, Francesc C. Les escoles catalanes, considerades com a base principal i necessària per la propagació de la causa regional. Barcelona 1886.
- Flos Calcat, Francesc C. L'ensenyança en les escoles catalanes. Barcelona 1887.
- Flos Calcat, Francesc C. Notes biogràfiques i selecta de fragments/ Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. 1932.
- Gil de Zarate, A. La Instrucción Pública en España. 3 vols. Madrid. 1855.
- Giner de los Ríos, Hermenegildo. Resumen de Psicología. Barcelona 1914.
- Giner de los Ríos, Francisco. Obras Completas. Madrid 1925.
- Giner de los Ríos, Hermenegildo. Principios de moral universal para las escuelas libres neutrales o laicas de niños y niñas. Barcelona 1911.
- Jobit, Pierre. Les éducateurs de l'Espanne Contemporaine. De Boccard y Bordeaux. París 1936.
- Jou i Olio, Illorenç, Calendari Pedagògic. 1910-1915.
- Jove Verges, F. Les necessitats de l'ensenyança primària davant l'Estat i la Mancomunitat. Lleida 1914.

- Junta de Arquitectura Escolar. Reglas a las que debe someterse la construcción de edificios escolares sin subvención del Estado, según Real Orden 30-1-1917. Barcelona 1917.
- Luzuriaga, Lorenzo. Documentos para la historia escolar de España. Madrid 1916. 2 vols.
- Luzuriaga, Lorenzo. La enseñanza primaria en el extranjero. 1915-1917. 3 vols.
- Luzuriaga, Lorenzo. Las escuelas nuevas alemanas. Publicaciones de la Revista de Pedagogía, 1929.
- Lliga Barcelonina d'Hygiene Escolar. Barcelona 1916.
- Llopis, Rodolfo. La Revolución en la Escuela. N. Aguilar Ed. Madrid 1933.
- Llorca, A. La escuela primaria en Francia, Bélgica, Suiza e Italia. 1912.
- Martí Alpera, Fèlix. Ventajas de la Simultaneidad de idiomas en las escuelas de aquellas regiones donde la lengua materna no es oficial. Barcelona 1909-1910.
- Martí Alpera, Fèlix. Por las escuelas de Europa. 1904.
- Martorell, Artur. La colònia escolar Turissa. Conferència 27-10-1930.
- Martorell, Artur. Com deu ésser l'escola primària de Mataró. Conferència a Badalona. 1918.

- Memoria presentada por el Delegado Regio de Barcelona al Ministerio de Instrucción Pública. 1906-1911.
- Hery, H., Geneurier, J. Hygiène scolaire. Librairie Baillière et fils. Paris 1914.
- Ministerio de Instrucción Pública. Compilación legislativa de Instrucción Pública. 1876.
- Nicolau d'Olwer, Lluís. Missió de l'Ajuntament de Barcelona en l'o-bra de cultura de la ciutat. Barcelona 1922.
- Noguer, H. La escuela única. Madrid 1931.
- Pi Sunyer, Carles. Per la cultura obrera. Ajuntament de Barcelona 1923.
- Prat de la Riba, Enric. Per la Llengua Catalana. Publicacions La Revista. Barcelona 1916.
- Presupuesto extraordinario de cultura. Carbonell i Esteve. Barcelona 1918.
- Utriz Jiménez, F. La leyenda del Estado enseñante.
- Sainz, Fernando. Las escuelas nuevas norteamericanas. Publicaciones de la Revista de Pedagogía. 1928.
- Salvat, J. Resultats obtinguts per la colònia organitzada per la Lliga Barcelonina d'Higiene Escolar. Barcelona 1913.

- Serrañana Sedo, Josep. La obra cultural del Ayuntamiento de Barcelona. El Noticiero Universal. 5-10-1930.
- Vila, E., Pedrol, M. Higiene y saneamiento de la habitación escolar. Barcelona, 1921.
- Wilson, L. Las escuelas nuevas rusas. Publicaciones de la Revista de Pedagogía. 1934.

000854

BIBLIOGRAFIA ACTUAL.

V.- HISTORIA POLITICA.

- Ainaud, Josep M.; Jardi, Enric Frat de la Riba, home de govern. Ariel. Barcelona 1973.
- Alberti, Santiago. El republicanisme català i la Restauració monàrquica (1875-1925). Ed. Albertí. Barcelona 1972.
- Albornoz, Alvaro de. El partido republicano. Biblioteca nueva. Madrid.
- Ametlla, Claudi. Mémoires Politiques. 1890-1917. Ed. Pòrtic. Barcelona 1963.
- Aranzadi. Repertorio cronológico de legislación.
- Arrarás, José. Historia de la segunda República española. Madrid. E. Nacional. 1956-58.
- Ardit, Manuel; Balcells, Albert i Sales, Núria. Història dels Països Catalans. EDHCA 1980.
- Artal, Francesc; Gasch, Emili; Massana, Carme; Roca, Francesc. El pensament econòmic català durant la República i la Guerra 1931-1939. Ed. E2. Barcelona 1977.
- Artola, Manuel. La burguesía revolucionaria. 1808-1869. Historia de España Alfaaguara. V. Alianza Universidad. Madrid 1973.

- Azaña, Manuel. Obras Completas. Ed. Casis. México. 1966-68.
- Balcells, Albert. Ideari de Rafael Campalans. Ed. Pòrtic. Barcelona 1973.
- Balcells, Albert. Catalunya contemporànea II/ 1900- 1936. Ed. S. XXI Madrid 1974.
- Balcells, Albert. El sindicalisme a Barcelona 1916-1923. Ed. Nova Terra. Barcelona 1975.
- Batllori, Miquel. Vidal i Barraquer i la República. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona 1979.
- Becarud, Jean. La segunda República española. Madrid. Taurus. 1967.
- Benet, Josep. Maragall i la Setmana Trágica. Ed. 62. Barcelona 1966.
- Brehan, Gerald. El laberinto español. Ed. Ruedo Ibérico. París 1962.
- Bonamusa, Francesc. El Bloc Obrer i Camperol. Curial. 1974.
- Broue, Pierre; Tchmine, Emile. La révolution et la Guerre d'Espagne. París 1961.
- Bofill i Bates, J. Frat de la Biba i la cultura catalana. Edició a cura de Jordi Cassassas. Ed. 62. Barcelona 1979.
- Camps i Arboix, J. El Parlament de Catalunya. 1932-1936. Ed. 62. Barcelona 1976.

- Cardona, E. La democracia cristiana. Ed. Bruguera.
- Carr, Raymond. España 1808-1939. Ariel. Barcelona 1969.
- Castells, Manuel. Las asociaciones religiosas en la España Contemporánea. Taurus. 1973.
- Connelly Ullman, Joan. La Semana Trágica. Estudio sobre las causas socio-económicas del anticlericalismo en España 1898-1912. Ariel 1972.
- Costa, Joaquim. Colectivismo agrario y otros escritos. AE. nº 51. Madrid 1973.
- Fernández Almagro, Manuel. Historia del reinado de Alfonso XIII. Ed. Montaner Simón. Barcelona 1935.
- Ferrer, J. Layret 1880-1920. Nova Terra. Barcelona 1972.
- Foix, Pere. Aròstols i mercaders. Quaranta anys de lluita social a Catalunya. Lèxic 1977.
- Fort i Corull. Ventura i Fassol.
- García Venecio, Maximiliano. Historia del nacionalismo catalán. Ed. Nacional. Madrid 1967.
- Gerpe, Manuel. El Estado Integral y las Autonomías regionales en la Segunda República Española. Ed. 62. Barcelona 1977.

- Giralt, Emili; Balcells, Albert; Termes, Josep. Els moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes. Ed. Lavinia, Barcelona 1967.
- Givanel, Joan. Bibliografia Catalana. Premsa.
- González Casanova, Josep A., Federalisme i autonomia a Catalunya 1868-1938. Ed. Curial. Barcelona 1974.
- Hortalà, Joan. El desarrollo industrial de Catalunya. Instituto de economía de la empresa. Barcelona 1968.
- Huertas Clavería, Josep M. Salvador Seguí "El noi del sucre". Ed. Laia. Barcelona 1976.
- Hurtado, Amadeu. Quaranta anys d'advocat. Ed. Ariel 1964.
- Iglesias, Josep. El movimiento demográfico en Catalunya en los últimos cien años. Memorias de la Academia de Ciencias y Artes de Barcelona . Vol. XXXIII, nº 16. Barcelona 1961.
- Jackson, Gabriel. La República Española y la Guerra Civil. Grijalbo. Barcelona 1976.
- Jardi, Enric. Puig i Cadafalch, arquitecte, polític, i historiador de l'art. Ed. Ariel. Barcelona 1975.
- Jutglar, Antoni. Ideología y clases en la España contemporánea. Edicusa. Madrid 1968.

- Lacomba, Juan Antonio. La crisis española de 1917. Madrid 1970.
- Manent, Albert. Jaume Bofill i Matas Gverau de Llost, l'home, el poeta, el polític. Ed. 62. Llibres a l'abast. 150. Barcelona 1979.
- Marichal, Juan. La vocación de M. Azaña. Edicusa. Madrid 1968.
- Martín Retortillo, Salvador. Descentralización administrativa y organización política. Madrid 1973. Ed. Alfaguara.
- Martínez Cuadrado, Manuel. La burguesía conservadora 1874-1931. Historia de España. Alfaaguara VI. Alianza Universidad. Madrid 1973.
- Massana, Carme. Los Anuarios Estadísticos de la Ciudad de Barcelona y el socialismo municipal. 1902-1923/ "Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo", nº 80. Barcelona 1971.
- Maura, Miguel. Así Cayó Alfonso XIII. Ariel. Barcelona 1966.
- Molas, Isidre. La Lliga Catalana. Ed. 62. Barcelona. 1972.
- Molas, Isidre. El sistema de partits polítics a Catalunya. 1931-1936. Ed. 62. Barcelona 1972.
- Muntanyola, Ramon. Vidal i Barraquer, cardenal de la pau. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona 1976.
- Nadal, Jordi. El fracaso de la revolución industrial en España. Ariel. Barcelona 1975.

- Nadal, Jordi. La crisi de l'antic Regim. Ariel.
- Fabón, José. Jambó. Ed. Alpha. Barcelona 1969.
- Peers, Allison. The Spanish Tragedy. Ed Matthuen. London 1936.
- Fitarch, Ismael. L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions. 1932-1939. Curial. Barcelona. 1977.
- Poblet, Josep M. Història bàsica del catalanisme. Ed. Pòrtic. Barcelona 1975.
- Poblet, Josep M. El moviment autonomista a Catalunya dels anys 1918-1919. Ed. Pòrtic. Barcelona 1970.
- Poblet, Josep M. La catalanitat de M. Domingo. Ed. Teide, 1978.
- Poblet, Josep M. Història d'Esquerra Republicana de Catalunya. DOSSA. 1976.
- Poblet, Josep M. Jaume Aiguader. Ed. Teide. Barcelona 1977.
- Prat de la Riba, Enric. Prat de la Riba, propulsor de la llengua i la cultura. Ed. Selecta. Barcelona 1974.
- Prat de la Riba, Importància de la llengua dins del concerme de nacionalitat. Barcelona 1906.
- Prats, Joan. Generalitat i administració local en el període provisional. "Pau de Canvi", Novembre, Desembre 77; Gener, Febrer 78.

- Rama, Carlos M. La crisis española del siglo XX. F.C.E. Mèxic, 1960.
- Ramirez, Ramel. Los grupos de presión en la Segunda República Española. Tecnos. Madrid. 1969.
- Reglà, Joan. Història de Catalunya. Ed. Aedos . Barcclona. 1969.
- Roig Rosich, Josep M. L'Estatut de Catalunya a les Corts Constituents (1932). Ed. Curial. Barcelona 1978.
- Romero Maura, Joaquin. "La rosa de fuego". Republicanos y anarquistas: la política y los obreros barceloneses entre el desastre colonial y la Semana Trágica, 1899-1909." Ed. Grijalbo. Barcelona 1975.
- Rovira i Virgili, Antoni. Prat de la Riba . Ed. 62. Barcelona 1963. Llibres a l'Abast. nº 67.
- Rovira i Virgili, Antoni. El nacionalisme. Ed del Cotal nº 2. 1978.
- Rubio Cabeza, Manuel. Crónica de la Dictadura. Ed. Nauta. Bracelona 1974.
- Salles, Anna. Guerra Republicana de Catalunya. Document n.5. La Gaia Ciència. Ed. 62.
- Seco Serrano, Carlos. Alfonso XIII y la crisis de la Restauración. Ed. Ariel. Barcelona 1969.
- Soldevilla, Francesc i altres. Un segle de vida catalana. Ed. Alcides. Barcelona 1960.

- Solé Tura, Jordi. Catalanisme i revolució burgesa. Ed. 62. Barcelona 1967.
- Gasis, Rafael. Barcelona, imatge i història d'una ciutat. Rafael Dílamau Edit. Barcelona 1961.
- Gasis, Rafael, Torrent. Història de la premsa catalana. Ed. Bruguera. Barcelona 1966.
- Tuñón de Lara, Manuel. Medio siglo de cultura española 1885-1936. Ed. Tecnos. Madrid 1973.
- Tuñón de Lara, Manuel. La España del Siglo XX. Ed. Labraire Espagnole. París 1966.
- Tusell Gómez, Xavier. La España del siglo XX. Desde Alfonso XIII a la muerte de Carrero Blanco. Ed. Dopesa. Barcelona 1975.
- Ucelay Da Cal, E. La crisi dels nacionalistes radicals catalans 1931-32. "Recerques" nº 8. Barcelona 1978.
- Vicens Vives, Jaume. Coyuntura económica y reformismo burgués. Ariel quincenal nº 3. 1963.

VI.- HISTÒRIA DE L'ENSÈNYAMENT.

- Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Barcelona. Departament d'activitats culturals. A l'avantguarda de l'educació. Barna. 1972
- Alberdi, Ramon. La formación profesional en Barcelona. Política, pensamiento, instituciones. 1875-1923. Ediciones Don Bosco. Barcelona 1980.
- Bosch Simpera, Pere. La Universitat i Catalunya. Ed. 62. Barcelona 1971.
- Carbonell, Jaume; Nonés, Jordi. Escola única-unificada. Laia. 1978.
- Carbonell, Jaume. L'escola Normal de la Generalitat. Ed. 62. 1977.
- Camps i Arboix, Josep. El Pressupost de Cultura de 1908. Problema d'actualitat. Barcelona 1974. Dalmau.
- Cacho Viu, Vicente. La Institución Libre de Enseñanza. Ed. Mialp. Madrid 1962
- Carrera Fujal, J. La Universidad, el Instituto, los Colegios y las escuelas de Barcelona en los siglos XVIII y XIX. Barcelona 1954.
- Catalunya sota el règim franquista. Informe sobre la persecució de la llengua i la cultura de Catalunya per règim del general Franco. Ed. Catalanes de París. 1973.

- Cirera, J. Basili de Rubí, X. Cassasses, A. Griteria. Acció social popular a Catalunya. 1906-1936. Barcelona. Ed. franciscana 1962.
- Galí, Alexandre. Història de les institucions i del moviment cultural de Catalunya 1900-1936. Vol. II. Ensenyament primari. Fundació Alexandre Galí. Barcelona 1978.
- Gay, Quitllet, Pasqual. Societat Catalana i Reforma Escolar. Barcelona 1973.
- González Agapito, J. Bibliografía de la renovación pedagógica (1900-1939). Universitat de Barcelona 1978.
- Jutglar, Antoni. La enseñanza en Barcelona en el siglo XX. Anales de Sociología, nº 37. Barcelona 1967.
- Laporta Ruiz, Francisco J. Antología pedagógica de Francisco Giner de los Ríos. Santillana. Madrid 1971.
- Lozano, Claudio. La educación republicana 1931-1939. Universidad de Barcelona 1980.
- Wallinsons, V. Power and politics in Belgian Education. 1815-1961. 1963.
- Lanzano, Rafael. La verdad sobre las escuelas de Barcelona. Ed. Karte. Barcelona 1963.
- Martorell, Artur. Cómo realizar prácticamente una escuela nueva. Ed. Nova Terra. Barcelona 1965.
- Matas Tort, Josep M. El Pressupost Extraordinari de Cultura de 1908. Tesina nº 289. Barcelona.

- Mazzetti, R. Societe e educazione nella Spagna contemporanea. La Nova Italia Editrice. Firenze 1966.
- Molero Fintado, Antonio. Reforma educativa de la Segunda República Española. Primer Bienio. Santillana, Madrid 1977. 484 pag.
- Monés Jordi. Problemes polítics de l'ensenyament. Nova Terra. Barcelona 1966.
- Monés, Jordi. El pensament escolar i la renovació pedagògica (1853-1938). La Magrana. Barcelona 1977.
- Navarro, Ramón. L'educació a Catalunya durant la Generalitat 1931-1939. Ed. 62. Barcelona 1979.
- Pérez Galán, Mariano. La Enseñanza en la II República Española. Ed. Cuadernos para el Diálogo. Madrid 1975.
- Prost. A. L'enseignement en France 1800-1967. Armand Colin. París 1968.
- Fuelles Benítez, Imanuel de. Educación e ideología en la España contemporánea 1762-1925. Editorial Labor. Barcelona 1980.
- Ribas, Antoni. La Universitat Autònoma de Barcelona, 1953-1959. Ed. 62. Barcelona 1976.
- Rossell, Mercè. La Generalitat de Catalunya. La política cultural. Undarius. 1977.
- Saladrigues, Robert. L'Escola del Mar i la Renovació Pedagògica a Catalunya. Barcelona 1973.

- Samaniego Boneu, Mercedes. Política educativa de la Segunda República. El Bienio Azañista. CSIC. Madrid 1977. 430 pag.
- Seminari d'Història de l'ensenyament. Conèixer Catalunya. L'ensenyament. Dopesa. 1978.
- Solà, Pere. Las escuelas racionalistas en Catalunya 1909-1936. Tusquets Editor. Barcelona 1976.
- Solà Pere. F. Ferrer i Guardia i l'Escola Moderna. Curial. Barcelona 1978.
- Turin, Ivonne. La educación y la escuela en España 1874-1902/ Ed. Aguilar. Madrid 1967.
- Ventalb, Joaquim. Les escoles populars ahír i avui. Ed. Nova Terra. Barcelona 1968.
- Varios. Centenario de la Institución Libre de Enseñanza. Tecnos. Madrid 1977. 256 pag.
- Varios. Fèlix Martí Albera (1875-1946) la seva contribució a l'escola pública en motiu del seu homenatge. Barcelona 1977.

VII.- REVISTAS.

- L'Avenç
- Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo
- Cuadernos de Pedagogía
- Perspectiva Escolar
- Recerques

000868

INDEX.